

Regeringens proposition till Riksdagen med förslag till lag om yrkeskompetens för lastbils- och bussförare

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL

I denna proposition föreslås att det stiftas en lag om yrkeskompetens för lastbils- och bussförare.

Kravet på yrkeskompetens gäller framförande av lastbilar och bussar samt yrkeskompetens som krävs av förare av dessa fordon. Icke kommersiella körningar och körningar där den huvudsakliga uppgiften inte är att vara förare undantas kravet på yrkeskompetens. Lagen har också bestämmelser om minimiåldern för yrkesförare.

Yrkeskompetensen skall bestå av grundläggande yrkeskompetens för förare samt periodiskt återkommande fortbildning. Den grundläggande yrkeskompetensen skall kunna förvärfvas genom utbildning. Dessutom skall utbildningen kunna förvärfvas i snabbt tempo. Då ger den beroende på förarens ålder till en början en begränsad rätt att vara förare. Kravet på yrkeskompetens och utbildning är inte kopplad ihop med körkortsutbildningen eller dess omfattning. Det skall vara tillåtet att delta i utbildningen utan körkort för det fordon som används i utbildningen.

Den lägsta tillåtna åldern för lastbilsförare är enligt förslaget 18 respektive 21 år beroende på längden på utbildningen för yrkeskompetens och körkortsklass. För bussförare föreslås de harmoniserade åldersgränserna vara 21 respektive 23 år.

Kravet på yrkeskompetens gäller förare som från och med den 10 september 2008 avlägger busskörkort och från och med den 10 september 2009 avlägger lastbilskörkort och tar anställning inom transportsektorn. De som fått körkort före dessa frister behöver inte genomgå utbildning för grundläggande yrkeskompetens.

För att upprätthålla sin yrkeskompetens måste förare delta i fortbildning regelbundet. Kravet att delta i fortbildning gäller också förare som arbetat inom transportsektorn innan lagen träder i kraft.

Dessutom föreslås det en begränsad tillämpning av en lägre åldersgräns för bussförare

vid transporter i Finland. En sänkt åldersgräns till 18 år är förenad med vissa villkor: att föraren skall ha grundläggande yrkeskompetens enligt den föreslagna lagen och avlägga en treårig yrkesinriktad grundutbildning för bussförare.

Utbildning för grundläggande yrkeskompetens meddelas av särskilda utbildningscentrum som är godkända för ändamålet. Centrumen är antingen yrkesutbildningsanstalter eller bilskolor. Utbildningen skall också kunna ordnas i anknytning till försvarsmaktens förarutbildning. Också andra utbildningscentrum kan bli godkända för fortbildning. Utbildningscentrumen skall godkännas av Fordonsförvaltningscentralen och undervisningsministeriet. De svarar också för tillsynen över de utbildningscentrum som de har godkänt. Fordonsförvaltningscentralen svarar för anordnande och övervakning av prov som ansluter sig till undervisning som ges vid utbildningscentrum godkända av den. Undervisningsministeriet kan anvisa uppgiften som gäller övervakning till utbildningsstyrelsen. Ansvar för att anordna prov ligger under övervakning av utbildningsstyrelsen hos de organ som anordnar examen inom yrkesutbildningen.

Utbildning för grundläggande yrkeskompetens ingår enligt propositionen i yrkesexamen för förare. Utbildningen kan också avläggas separat inom ramen för yrkesinriktad förarutbildning. Utbildningens innehåll och utbildningskraven fastställs av utbildningsstyrelsen. Utbildningsprogrammen för fortbildningen fastställs av Fordonsförvaltningscentralen.

Att kravet på grundläggande yrkeskompetens och kravet på fortbildning är uppfyllda beläggs genom en anteckning i förarens körkort eller i ett yrkeskompetensbevis.

Den föreslagna lagen grundar sig på direktivet om grundläggande kompetens och fortbildning för förare av vissa vägfordon för gods- och persontransport.

I propositionen föreslås också ändringar i lagen om Fordonsförvaltningscentralen, lagen om vägtrafiklagen och lagen om fordons trafikregistret. I lagarna görs de ändringar som föranleds av de föreslagna yrkeskompetenskraven.

Lagen om yrkeskompetens för lastbils- och

bussförare borde träda i kraft så snart som möjligt. Lagarna föreslås träda i kraft vid samma tidpunkt. Bussförare skall uppfylla yrkeskompetenskrav enligt denna lag från och med den 10 september 2008 och lastbilsförare från och med den 10 september 2009.

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL.....	1
INNEHÅLLSFÖRTECKNING	3
ALLMÄN MOTIVERING	5
1. Inledning	5
2. Nuläge.....	5
2.1. Lagstiftning och praxis.....	5
2.1.1. Minimikrav som gäller förare.....	5
2.1.2. Att avlägga körkort.....	6
2.2. Den internationella utvecklingen och EU-lagstiftningen.....	7
2.2.1. Lagstiftning som gäller yrkesförare	7
2.2.2. Kommande ändringar i gemenskapens körkortsbestämmelser	8
2.2.3. Praxis i EU	8
2.3. Bedömning av nuläget	9
3. Målsättning och de viktigaste förslagen	10
3.1. Målsättning.....	10
3.2. Alternativ	10
3.2.1. Modell med utbildning.....	10
Utbildningsanordnare.....	10
Finansiering av utbildningen	11
Utbildningskostnader	12
Myndigheter	12
3.2.2. Modell med enbart prov	12
Hur modellen passar in i vårt utbildningssystem	12
Kostnaderna och hur de fördelas	13
3.2.3. Myndighetsuppgifter.....	13
Behörighet för Fordonsförvaltningscentralen.....	14
Behörighet för undervisningsministeriet eller utbildningsstyrelsen	14
Delad behörighet mellan två myndigheter	15
3.3. De viktigaste förslagen.....	15
4. Propositionens konsekvenser	18
4.1. Ekonomiska konsekvenser	18
4.1.1. Ekonomiska konsekvenser för samhället.....	18
4.1.2. Antalet deltagare och arbetskraftsbehovet inom transportsektorn	20
4.1.3. Kostnaderna för utbildning för grundläggande yrkeskompetens ...	21
4.1.4. Kostnaderna för fortbildning.....	21
4.1.5. Övriga kostnader som förare betalar	21
4.2. Konsekvenser för myndigheterna	22
4.3. Konsekvenser för miljön	23
4.4. Samhälleliga konsekvenser	23

4.4.1.	Allmänt.....	23
4.4.2.	Verkningar i fråga om företagsverksamhet.....	24
5.	Beredningen av propositionen.....	25
5.1.	Beredningsskeden och beredningsmaterial.....	25
5.2.	Remissyttranden och hur de har beaktats.....	26
6.	Samband med andra propositioner	27
DETALJMOTIVERING		28
1.	Motivering.....	28
1.1.	Lag om yrkeskompetens för lastbils- och bussförare	28
1 kap.	Allmänna bestämmelser	28
2 kap.	Krav som gäller lastbils- och bussförare.....	28
3 kap.	Särskilda bestämmelser	41
4 kap.	Ikraftträdande och övergångsbestämmelser	42
1.2.	Lag om ändring av 2 § i lagen om Fordonsförvaltningscentralen.....	43
1.3.	Lag om ändring av 75 § i vägtrafiklagen	43
1.4.	Lag om ändring av lagen om fordonstrafikregistret	43
2.	Närmare bestämmelser	44
3.	Ikraftträdande	45
4.	Förhållande till grundlagen samt lagstiftningsordning	45
	Näringsfrihet	45
	När offentliga förvaltningsuppgifter handhas av någon annan än en myndighet	45
	Uppgifter i anslutning till övervakning och prov.....	45
	Uppdraget att bevilja yrkeskompetensbevis för förare.....	47
LAGFÖRSLAGEN		48
	om yrkeskompetens för lastbils- och bussförare.....	48
	om ändring av 2 § i lagen om Fordonsförvaltningscentralen	57
	om ändring av 75 § i vägtrafiklagen.....	58
	om ändring av lagen om fordonstrafikregistret.....	59
BILAGOR.....		62
PARALLELLTEXTER.....		62
	om ändring av 2 § i lagen om Fordonsförvaltningscentralen	62
	om ändring av 75 § i vägtrafiklagen.....	63
	om ändring av lagen om fordonstrafikregistret.....	64

ALLMÄN MOTIVERING

1. Inledning

Propositionen gäller yrkesmässigt framförande av tunga fordon, det vill säga bussar och lastbilar och släpvagnar på dem.

Med lastbil i körkortsklass C avses ett fordon med en total massa på minst 3,5 ton och med plats för högst åtta passagerare utöver föraren. I lastbilar i körkortsklass C1 är den totala massan begränsad till högst 7,5 ton. Inom godtrafik avses med fordonskombinationer i körkortsklass E en fordonskombination bestående en lastbil i körkortsklass C1 eller C med en släpvagn som har en totalmassa om minst 750 kilo. Fordonskombinationer bestående av en släpvagn med en totalmassa på högst 750 kilo och dragfordon betraktas utifrån körkortskraven som dragfordon. I klass C1E får fordonskombinationer ha en totalmassa om högst 12 ton.

En buss i klass D avser bussar och andra fordon som har plats för fler än åtta passagerare utöver föraren. I en buss av klass D1 får det utöver förarplatsen bara finnas plats för 16 passagerare. En fordonskombination i klass E avser då en kombination där en släpvagn kopplad till dragfordonet har en totalmassa som överstiger 750 kilo. I fordonskombinationer i klass D1E är totalmassan begränsad till högst 12 ton.

Underkategorierna C1 och D1 samt E för kombinationer infördes i och med gemenskapslagstiftningen när direktiv 91/439/EEG om körkort trädde i kraft i Finland den 1 juli 1996. Körkortsdirektivet anger minimikraven för körkort och avläggande av körkort.

Ett körkort i respektive klass ger föraren rätt att framföra fordon både privat och yrkesmässigt. Också i gemenskapslagstiftningen har krav på utbildning för yrkesförare kunnat integreras i körkortskriterierna. Gällande praxis infördes 1972 när förordning 447/1972 om körkort antogs. Då slopade de särskilda körkortet för privat trafik och yrkesmässig trafik. Samtidigt samordnades kraven i körkortsklasserna oavsett vilken typ av körning det var fråga om. Vid reformen infördes körkortet i klass E för fordonskom-

binationer. Alla innehavare av lastbilskort som uppfyllde ålderskravet fick då fick körkort av klass E.

I denna proposition ingår inga andra förslag till ändringar i körkortsbestämmelserna än de som är nödvändiga för att det aktuella lagförslaget om yrkeskompetens skall kunna genomföras. Förslagen har konsekvenser för bestämmelser på lägre nivå än lag.

2. Nuläge

2.1. Lagstiftning och praxis

2.1.1. Minimikrav som gäller förare

Kraven i fråga om förarna regleras genom körkortskraven. Särskilda bestämmelser om förare av farligt gods på väg ingår i lagen om transport av farliga ämnen (719/1994) och i bestämmelser som utfärdas med stöd av den.

Bestämmelser om körrätt som behövs vid framförande av fordon ingår i vägtrafiklagen (267/1981) och i körkortsförordningen (845/1990) som utfärdas med stöd av den. Enligt 64 § 1 mom. i vägtrafiklagen (1167/1999) skall en förare av fordon på några undantag när ha körrätt i enlighet med respektive fordonskategori. Bestämmelserna om förutsättningarna för rätt att delta i förarexamen och ålderskraven för körkort ingår i körkortsförordningen (28 och 10 §§). Närmare bestämmelser om förarundervisning och dess omfattning finns i ett beslut av trafikministeriet (846/1990) om tillämpningen av körkortsförordningen.

För att få körkort måste man delta i förarundervisning och enligt 19 § i körkortsförordningen skall undervisningen också i nödvändig omfattning behandla bestämmelserna om yrkestrafik och ge information om bilens konstruktion och om service på bilar. Den teoretiska undervisningen i klass C och C1 skall omfatta minst 32 timmar och körundervisningen minst 30 eller 32 körturer beroende på om undervisningen också omfattar mörkerkörning. Körkort skall kunna avläggas i

form av körkort för så kallad första bilkörkort. Då ingår det också undervisning från klass B i undervisningsomfattningen. Bestämmelserna tillåter avsteg från minimibestämmelserna för utbildningsutbudet på grundval av allmänna anvisningar från Fordonsförvaltningscentralen, om aspiranten har avlagt körkort i en lägre klass. När någon höjer klass B till klass C omfattar de minsta tillåtna studierna vanligen tolv timmar teori och fem körturer. En teoritimme är minst 45 minuter lång och en övning minst 25 minuter.

Körkort för fordonskombinationer i klass C1E- och CE och busskörkort kan avläggas på grundval av förarundervisning eller erfarenhet som förare. Förarerfarenheten skall ha kommit från lastbil med en total vikt på minst 12 ton och längden varierar mellan tre månader (klass CE) och ett år (klass D och D1).

I klass CE är förarundervisningen minst 300 timmar varav minst 90 timmar är körundervisning ute i trafiken. I detta fall motsvaras en timme körundervisning av två körturer. Dessutom krävs det att personen skall ha fått undervisning för den andra etappen innan han eller hon avlägger examen. I klass C1E omfattar teoriundervisningen minst 12 timmar och körundervisningen 18 körturer. I klass C1E räcker det till med annan giltig körrätt för klass C än kortvarig körrätt i minst ett år.

I klass D är 300 timmar den minsta omfattningen för förarundervisning och minst 60 timmar skall var körundervisning. Den som avlägger examen måste dessutom ha någon annan än kortvarig körrätt i klass C. I förarundervisning för klass D1 är den minsta omfattningen 25 timmar teori och 10 timmar kör- och handlingsövningar samt första hjälpen-utbildning eller liknande. En timme körundervisning eller handlingsövningar motsvarar två körturer. För att få avlägga examen för klass DE och D1E räcker det med körrätt för dragfordon utan särskilda krav på utbildning eller erfarenhet.

Körkortsutbildningen skall uppfylla kraven i rådets direktiv 76/914/EEG om minimikrav på utbildning av vissa förare av vägfordon.

I 10 § i körkortsförordningen finns ålderskrav i fråga om körkort. För att få körrätt för lastbil måste man vara minst 18 år. I klass

CE och C1E är åldersgränsen 18 år om föraren har fått lagstadgad förarundervisning och 21 år om förarexamen avläggs på grundval av erfarenhet. Examen som avlagts i försvarsmakten ger också innehavaren rätt att tillämpa den lägsta åldersgränsen. Oavsett vad examen för bussförare grundar sig på är åldersgränsen 21 år.

2.1.2. Att avlägga körkort

I Finland avläggs i snitt mellan 16 000 och 17 000 körkort årligen. Körkortet avläggs huvudsakligen vid bilskolor. En del av körkortet avläggs inom den treåriga undervisningen för grundexamen (årligen omkring 650—700 nybörjarplatser) som övervakas av utbildningsstyrelsen och i samband med förarutbildningen inom försvarsmakten (i snitt cirka 500 årligen). År 2004 avlades bara ett körkort i klass C1.

Årligen avläggs ungefär 1 400 körkort i klass CE och cirka 900 av dem avläggs på grundval av erfarenhet och resten, cirka 500, utifrån utbildning. Personerna har då huvudsakligen fått undervisning på vuxenutbildningscenter (11 läroanstalter) som ett led i den sex månader långa utbildningen för yrkesexamen. Det finns ungefär åtta bilskolor som tillhandahåller utbildning i klass CE. Dessutom avläggs årligen i medeltal 1 700 körkort för fordonskombinationer i försvarsmakten i samband med beväringstjänst. Körkortet kan bytas ut till ett civilt körkort. År 2004 avlades drygt 300 körkort i klass C1E.

Cirka 1 100 busskörkort i klass D och omkring 500 i klass D1 avläggs årligen. Ungefär hälften av körkortet i klass D avläggs på grundval av utbildning, som huvudsakligen erhållits vid vuxenutbildningscenter i likhet med körkort i klass CE. Utbildning har också getts av privata bilskolor. Utbildningen för klass D1 har getts vid bilskolor och yrkesinstitut. Årligen avläggs bara några tiotal körkort i klass DE och D1E.

Bilskoleverksamhet bedrivs med tillstånd från länsstyrelsen. Körkortsutbildningen i samband med yrkesinriktad förarutbildning kräver också tillstånd för bilskola utom vid körkortsutbildning för klass C inom ramen för yrkesundervisning för förare när undervisningen övervakas av utbildningsstyrelsen.

Förarundervisningen för körkort måste följa en läroplan som är godkänd av Fordonsförvaltningscentralen, också när undervisningen ges i samband med yrkesinriktad förarutbildning. Fordonsförvaltningscentralen svarar för förarexamensverksamheten, innehållet i körkortsexamen och tillsynen över bilskolor. På det praktiska planet handhas uppdrag i anslutning till mottagande av och tillsyn över examen med hjälp av examensmottagare och tjänsten upphandlas hos privata och offentliga tjänsteproducenter. Verksamheten omfattas av lagen om ordnande av förarexamensverksamhet (535/1998). Fordonsförvaltningscentralen utövar också tillsyn över den körkortsutbildning som ges vid yrkesutbildning och godkänner läroplanen. I lagstiftningen om körkort ingår bestämmelser om vilka fordon som får användas i utbildningen. Där ingår också krav för lärare som meddelar körundervisning och bestämmelser om godkännandeprocédurerna.

Kraven på bilskoleverksamhet och undervisning är strängare än vid undervisning för körkort för fordonskombinationer i klass CE eller busskörkort i klass D. Den som innehar tillstånd för bilskola skall ha behörighet som körlärare och dessutom erfarenhet från körundervisning med ett fordon i lägst klass C. Utöver tillstånd för trafiklärare och körrätt för undervisningsfordon skall körlärare ha minst två års erfarenhet från förarverksamhet i huvudsyssla med fordon i klass DE eller D eller yrkesexamen för förare av fordonskombinationer eller bussförarexamen i enlighet med utbildningsstyrelsens föreskrifter. Kraven gäller också lärare som meddelar körkortsutbildning inom yrkesutbildningen och är då krav utöver de specifika kraven inom yrkesutbildningen.

2.2. Den internationella utvecklingen och EU-lagstiftningen

2.2.1. Lagstiftning som gäller yrkesförare

De gällande gemenskapsreglerna om kompetens och minimiålder för förare av vägtransporter ingår i rådets förordning (EEG) nr 3820/85 om harmonisering av viss social lagstiftning om vägtransporter. Enligt direktivet kan det krävas att lastbilsförare under 21 år

skall ha ett intyg över att de har kompetens att framföra fordon med en vikt på över 7,5 ton. Intyget om yrkeskompetens skall grunda sig på gemenskapsreglerna om minimikrav på utbildning av vissa förare av vägfordon (rådets direktiv 76/914/EEG). Övriga förare behöver inte ha något intyg på sin yrkeskompetens. Direktivet om minikrav på utbildningen kräver bl.a. kunskaper om fordonens konstruktion och huvuddelar, allmänna kunskaper om transporter och transportadministration samt erfarenhet från körning med fordon inom gods- eller persontransporter om kraven inte ingår i körkortsutbildningen.

Enligt direktivet skall förare av persontransporter vara minst 21 år gamla. Vid persontransport på rutter som sträcker sig mer än 50 kilometer från den ort där fordonet normalt befinner sig måste föraren ha yrkeskompetensintyg eller erfarenhet från förarverksamhet. Erfarenheten kan ha förvärvats med bl.a. fordon som har en totalvikt på över 3,5 ton.

Enligt Europaparlamentets och rådets direktiv 2003/59/EG om grundläggande kompetens och fortbildning för förare av vissa vägfordon för gods- och persontransporter som ersätter direktivet ovan och utgör grunden för propositionen skall förare av tunga fordon utöver körkort ha grundläggande yrkeskompetens och regelbundet gå på fortbildning. Före den 10 september 2006 skall medlemsstaterna sätta i kraft de regler som krävs för genomförandet och skall tillämpas på bussförare från och med den 10 september 2008 och på lastbilsförare från och med den 10 september 2009. Denna proposition gäller genomförandet av direktiv 2003/59/EG.

Direktivet kräver att alla förare har grundläggande yrkeskompetens för förare inom godstransporter respektive persontransporter på väg. Regelverket har alternativa modeller för hur grundläggande kompetens kan förvävas och medlemsstaterna skall välja vilket system de vill tillämpa. Systemet med utbildning kräver att förarna deltar i undervisning och avlägger ett teoriprov. I alternativet med prov krävs att förarna avlägger prov som mäter mer omfattande teoretiska och praktiska kunskaper och kompetenser utan att de måste gå på utbildning. Medlemsstaterna kan också införa ett system med snabb-

förvärvad utbildning för grundläggande yrkeskompetens. Det alternativet ställer vissa begränsningar på förarens ålder och transportuppgiftens omfattning, men de försvinner när föraren uppnår en viss minimiålder. Vissa transportuppdrag som hänför sig till samhällssystemet och samhällssäkerheten, icke kommersiella transporter och uppdrag där föraren inte är yrkesförare undantas direktivets tillämpningsområde. För att få vara verksamma inom transportsektorn måste förare upprätthålla sin yrkeskompetens genom fortbildning. Kraven tillämpas också på förare från tredje land som är anställda av företag som är etablerade i ett medlemsland eller utför körningar för ett sådant företag.

I direktivet ingår bestämmelser om kraven på utbildningens och provens längd och innehåll. Det ställs också vissa krav på de utbildningscentrum som tillhandahåller utbildningen och på godkännandet av dem, liksom på lärarnas behörighet. De behöriga myndigheterna i medlemsstaterna eller organ som utses av dem åläggs bland annat uppdrag i anslutning till godkännande och tillsyn.

2.2.2. *Kommande ändringar i gemenskapens körkortsbestämmelser*

Europaparlamentet och rådet behandlar för närvarande kommissionens förslag KOM(2003)621 till ett nytt direktiv om körkort. Det innehåller förslag till ändringar i ålderskraven beträffande körkort för tunga fordon i syfte att införa stegvisa modeller i större omfattning också när körrätt för tunga fordon avläggs. Direktivet tillåter att körkort för lastbilar och bussar med färre passagerarplatser avläggs vid lägre ålder än körkort med mer omfattande körrätt. Frågan anknyter till direktivet om yrkeskompetens, som denna proposition grundar sig på, i det hänseendet att körkortsåldern inte kan ligga kvar på den nuvarande nivån utan att föraren har avlagt den yrkeskompetens avses i denna proposition. Åldern föreslås variera mellan 18 och 24 år. Enligt de harmoniserade åldersgränserna skall till exempel körkort i klass C och CE kunna avläggas genom yrkeskompetens vid 18 års ålder och i klass D vid 21 års ålder. Utan yrkeskompetens är åldersgränsen

för körkortsklass C 21 år och för körkortsklass D 24 år.

2.2.3. *Praxis i EU*

Kraven på förare av tunga fordon varierar stort från medlemsstat till medlemsstat i EU. Merparten av förarna utför transporter enbart utifrån körkort. Gemenskapslagstiftningen om körkort (rådets direktiv 91/439/EEG om körkort) reglerar förarexamen och kräver att förare skall ha kunskaper och kompetens, men föreskriver ingen förarundervisning. De flesta medlemsländer reglerar körkortsfrågan genom examenskrav utan krav på utbildning. Det är emellertid vanligt att man går på utbildning frivilligt.

Av EU-staterna är det bara Nederländerna och Frankrike som kräver en särskild yrkeskompetens av yrkesförare, i Frankrike krävs dessutom fortbildning. I Nederländerna omfattas alla förare av kravet. I Frankrike infördes kravet 1995 och har genomförts stegvis. I Frankrike grundar sig kompetensen på att yrkeskicklighet förvärfvas genom utbildning, i Nederländerna tillämpas fristående examina som belägg för yrkeskompetens.

Bestämmelserna om de kunskaper, den förmåga och det beteende som krävs för att få framföra motordrivna fordon i bilaga II till direktivet om körkort ersattes 2000 med kommissionens direktiv 2000/56/EG. Dessutom ingår det bestämmelser om förarprov och minimikrav för motordrivna fordon som får användas i examen. När direktivet ändrades lyftes särskilt kraven på förare av tunga fordon fram, till exempel säkerhetsaspekter vid lastning och lossning av fordon, ansvar för passagerartransporter och säkerhetsaspekter och frågor om fordonens funktion samt vikten av att ha kunskaper inom dessa områden. Också bestämmelserna om de fordon som får användas vid examen omarbetades i överensstämmelse med den befintliga genomsnittliga fordonsparken.

När propositionen utarbetades fanns bara information om hur Sverige avser att ordna kravet på yrkeskompetens, i övrigt ingen information om de andra medlemsländerna. I Sverige föreslås det att yrkeskompetensen förvärfvas genom utbildning (SOU 2005:109).

2.3. Bedömning av nuläget

I Finland är de yrkesmässiga momenten i kraven på körkort för tunga fordon mycket nationellt utformade. Till exempel utbildningskraven för lastbilskörkort är betydligt mindre än för fordonskombinationer eller busskörkort, både när det gäller de grundläggande kraven och utbildningsutfallet. Samma skillnad återspeglas också i kraven på tillstånd för bilskola och behörighetskraven för körlärare. Lastbilskörkort uppfattas inte på samma sätt som ett yrkeskörkort. Många avlägger ofta lastbilskörkort först eftersom det tillåter yrkesmässig körning. I och med gemenskapslagstiftningen infördes 1996 ett krav på examen i klass B innan examen i klass C får avläggas. Detta satte fokus på det stegvisa systemet och körkortet i klass C minskade en aning. Trots separata examina har förarundervisningen för klass B respektive klass C fortfarande kunnat meddelas samtidigt. Bara en liten del av dem som förvärvar lastbilskörkort skaffar ett högre körkort inom ramen för en bredare förarutbildning.

Det har varit mycket få som avlagt körkort i klass C1 eftersom kraven i princip är desamma som för klass C. Däremot har klass C1E varit ett lättare alternativ för att få kombinationskort och det har avlagts en del körkort i den klassen.

Körkortskraven är identiska för privata och yrkesmässiga körningar. Det har i vissa fall varit en aning svårt att avpassa kraven för kombination i klass CE och busskörkort enligt yrkeskraven när kortet förvärvats för privata ändamål. I sådana fall har personen varit tvungen att utföra yrkesmässig körning i ett helt år alternativt gå på utbildning ett halvår. När det gäller busstransporter har problemet underlättats av att underkategorin D1 har införts med ett mindre omfattande undervisningspensum. Trots detta har utbudet på undervisning inte alltid ansetts vara tillräckligt stort.

Merparten av körkortet i klass CE och D förvärvas genom förarerfarenhet. I klass CE har det varit en aning vanligare att erfarenhet från transportsektorn utnyttjas. Utbildning ordnas i första hand utifrån behoven inom försvarsmakten, på grundval av den yrkesrelaterade biten i utbildningen har personer un-

der 21 år kunnat byta ut kortet till ett civilt körkort. Den obligatoriska undervisningen har huvudsakligen tillhandahållits av vuxenutbildningscentren som ett led i en brett upplagd sex månader lång utbildning för yrkesexamen. Utbildningen omfattar i snitt 900 timmar och undervisning i överensstämmelse med körkortskraven står för ungefär en tredjedel. Därmed får eleverna en betydligt bredare utbildning än vad som krävs för körkort. I medeltal åtta bilskolor har erbjudit utbildning enligt körkortskraven, men också i dessa fall har utbildningen varit mer omfattande än de formella körkortskraven, främst av finansiella skäl. Utbildning som bara fokuserar på körkortsklass CE och C har funnits i mycket begränsad omfattning och då har den oftast organiserats med hjälp av medel från något företag.

Så som ovan avsedd yrkesinriktad grundutbildning kan avläggas utbildning för chaufför, busschaufför och fordonskombinationsförare inom grundexamen i logistik för transportservice. Som tilläggsutbildning kan avläggas yrkesexamen i biltransport av trävaror samt yrkesexamen för kombinationsförare samt för busschaufför.

Lastbilskörkort avläggs som regel i bilskola och eleverna svarar själva för kostnaderna. I andra fall, då körkortsutbildningen har getts antingen inom yrkesutbildning eller beväringstjänst eller i form av arbetskraftspolitisk utbildning, har samhället för det mesta stått för kostnaderna.

På grund av ålderskravet har utbildning för busskörkort uteslutande varit vuxenutbildning. Körkort i klass D1 avläggs vanligen genom utbildning eftersom kravet på erfarenhet före examen är detsamma som i klass D och undervisningen ungefär en tiondel jämfört med klass D. I Finland har det ansetts att kravet på körrätt i klass C och den höga åldersgränsen är ett hinder för dem som vill bli förare av persontransporter och att de i stället söker sig till andra branscher. Enligt gemenskapslagstiftningen får körrätt för buss förvärvas utifrån klass B. Det är huvudregeln i de övriga medlemsstaterna.

Säkerhetsaspekter beträffande tunga fordon, till exempel lastning och lossning, har fått större uppmärksamhet på senare år genom kraven på körkortsexamen. Oberoende

av skälen för att avlägga examen är examensmomenten desamma för alla aspiranter. I det praktiska provet bedöms inte yrkeskompetensen eller anknytande faktorer trots att de spelar en mycket viktig roll i utbildningen för klass CE och D. I körtestet har bedömningen av hur fordonet framförs fått stort utrymme på samma sätt som i de övriga körkortsklasserna.

Förfarandet för kompetensbevis i enlighet med gemenskapslagstiftningen har varierat stort i olika medlemsstater. På det hela taget har inte särskilt många anhängit om kompetensbevis. Det har inte heller funnits någon gemensamt överenskommen mall för bevisen.

Fortbildningen för förare har fram till i dag byggts på frivillighet och har organiserats av till exempel arbetsgivare och branschorganisationer. Systemet för körkortstillstånd för förare som transporterar farliga ämnen är villkorat med ett lagstadgat krav på fortbildning. Fortbildningskravet, som grundar sig på gemenskapslagstiftningen, höjdes under sommaren 2005 till två dagar.

3. Målsättning och de viktigaste förslagen

3.1. Målsättning

Propositionen tillgodoser kravet på att förare skall ha mer omfattande grundläggande kompetens och genom förslagen säkerställs det att förare har den kunskapsnivå som kraven ställer och den vägen också förutsättningar att förbättra transport- och trafiksäkerheten samt medverka till att utveckla transportsektorn och påverka konkurrenskraften. Vidare är det tänkt att målet skall genomföras genom att det ses till att det finns adekvat utbildning och andra tjänster och att de nya kraven inte medför orimligt stora ekonomiska, administrativa eller liknande konsekvenser för samhället, förarna, arbetsgivarna, utbildningsanordnarna eller andra berörda parter.

De nya mekanismerna genomförs inom ramen för befintliga system för förarutbildning och med hjälp från de deltagande organisationerna genom att deras utbildningsutbud och kompetens utnyttjas. På så sätt kan

tillgången till en högkvalitativ utbildning garanteras och onödiga omorganiseringar som inbegriper merkostnader undvikas samtidigt som det skapas förutsättningar för att organisera utbildningen och fatta beslut om finansieringen. Systemet kompletteras med andra utbildningsanordnare för att den obligatoriska fortbildningen skall kunna ordnas. Hur tillgången på tjänster ser ut och hur tjänsterna används kan man påverka genom att det, med beaktande också av de olika språkgruppernas behov, erbjuds adekvat tillgång både kvantitativt och regionalt sett, men också med satsningar på ett brett utbud och god kvalitet. De kvantitativa och regionala kraven måste dock kunna anpassas efter de övriga målen, inte minst när en centralisering till större enheter är nödvändig av trafiksäkerhetsskäl och för bibehållen kvalitetsnivå. Vidare spelar kostnaderna för utbildningen en roll för tillgången till tjänster eftersom de kan vara en stor bidragande faktor till låg utnyttjandegrad och liten tillgång på förare.

3.2. Alternativ

Alternativa modeller för förvärv av grundläggande yrkeskompetens och administration av kravet

3.2.1. Modell med utbildning

Utbildningsanordnare

Modellen med utbildning föreslås kunna tillämpas inom körkortsutbildningen eller den yrkesinriktade förarutbildningen eller genom en kombination av båda systemen. Bilskolor som ger körkortsundervisning för tunga fordon och läroanstalter för yrkesinriktad förarutbildning skall kunna vara utbildningscentrum. I båda fallen finns det en infrastruktur och grundförutsättningarna för verksamheten skapas tack vare centrumens uppdrag att meddela grundläggande utbildning och de anknytande pedagogiska och ekonomiska minimikraven. Utbildningsanstalter som ordnar yrkesinriktad förarutbildning skall ha tillstånd av undervisningsministeriet att ordna utbildning och bilskolor tillstånd av länsstyrelsen. Merparten av undervisningscentrumen kommer också att ha till-

stånd för bilskola av länsstyrelsen. Bestämmelser om yrkesinriktad förarutbildning och hur den skall organiseras ingår i lagstiftningen inom undervisningsministeriets förvaltningsområde. Bestämmelser om körkortsutbildning och hur den skall ordnas finns i lagstiftningen inom kommunikationsministeriets förvaltningsområde. Körkortsbestämmelserna anger också kraven för den körkortsutbildning som ges inom yrkesutbildningen.

Den utbildning som propositionen avser avviker vad beträffar tidslängd och innehåll från den traditionella bilskoleundervisningen, men motsvarar i stort sett körkortsutbildningen för klass CE och D inom yrkesutbildningen. Den nuvarande yrkesutbildningen för förare täcker i huvudsak den föreslagna utbildningen. För att utbildningen skall kunna organiseras vid bilskolorna krävs det både specialisering och centralisering, en utveckling som redan skett i någon mån i fråga om klasserna CE och D. Det måste ställas större krav på yrkeskompetensen hos bilskolor som ger utbildning i körkortsclass C. Den yrkesinriktade grundutbildningen enligt grunderna för läroplanen bygger till största delen på formbunden undervisning och omfattar i dagsläget utbildning för förare av lastbilar och fordonskombinationer. Även om yrkesprov för att påvisa yrkeskompetens kommer att införas i den yrkesinriktade grundutbildningen innehåller utbildningen fortfarande en del obligatorisk undervisning. Yrkesinriktad grundexamen kan också avläggas genom fristående examen. Yrkesexamina och specialyrkesexamina avläggs som fristående examina. Fristående examina får hjälp av en anknytande utbildning och undervisningen kan lämpligen ordnas i samband med den. Körkortsutbildningen är integrerad i den yrkesinriktade förarutbildningen. Utbildning för grundläggande yrkeskompetens kan lämpligen organiseras inom ramen för yrkesexamina och dessutom som ett fristående utbildningsblock.

Det skriftliga provet kan genomföras på samma sätt som förarexamen för att få körkort eller i samband med yrkesexamen eller en del av den. Då ser det behöriga organet till att provet ordnas och övervakas och intyg utfärdas.

Utbildningen kan också kopplas ihop med

förarexamen inom försvarsmakten. Försvarsmakten kunde stå för undervisningen och dess utbildningsenhet anhålla om att få bli utbildningscentrum. Eller så kan den upphandla utbildningen av en enhet som uppfyller kraven.

Finansiering av utbildningen

Möjligheterna att anlita bilskolornas utbildningstjänster begränsas av kostnaderna för utbildningen som är längre än normal bilskoleundervisning. I sista hand blir det eleven själv som får stå för kostnaderna om inte till exempel arbetsgivaren träder in.

Inom yrkesutbildningen vore kostnaderna inget hinder för att anlita utbildningen. Där finns det en färdig modell för finansieringen. Det är undervisningsministeriet som beslutar om de finansiella grunderna för yrkesutbildningen. Undervisning inom den grundläggande utbildningen kostar eleverna ingenting. Det är stat och kommuner som svarar för kostnaderna. Inom den yrkesinriktade vuxenutbildningen är det främst staten som svarar för kostnaderna, trots att det kan tas ut en liten avgift av eleverna. Utöver att utbildningen kunde införlivas i yrkesexamina måste den också kunna organiseras som ett fristående utbildningsblock på grund av den ökande efterfrågan och den lagstadgade grunden.

Andra samhällsfinansierade möjligheter är arbetskraftspolitisk utbildning och förarutbildning under militärtjänstgöring. Arbetsförvaltningen står för en betydande finansiell insats för den förarutbildning som har organiserats av några bilskolor och yrkesutbildningsanstalter. Utbildning som uppfyller kraven på grundläggande yrkeskompetens kunde arrangeras på samma sätt. Också förarutbildningen i samband med beväringstjänst bör framöver kunna innehålla en yrkesinriktad studiedel för att körkortet skall kunna bytas ut. I så fall är det försvarsförvaltningen som skall stå för kostnaderna för utbildningen för grundläggande yrkeskompetens på samma sätt som för försvarsmaktens egen körkortsutbildning. Bilskolorna kan agera underleverantörer för arbetskraftsförvaltningen och yrkesutbildningen eller rentav ordna yrkesutbildning med hjälp av tillstånd från undervis-

ningsministeriet. Ett tillstånd kräver dock att undervisningsbehovet utvärderas och att den företagsekonomiska verksamheten begränsas.

Utbildningskostnader

I modellen med utbildning är undervisningskostnaderna den största kostnadsposten. Den teoretiska delen står för den största biten (260 timmar). Gruppstorleken inverkar på kostnaderna för det skriftliga provet, men på undervisningskostnaderna. Det skriftliga provet kommer enligt uppskattning att kosta ungefär 25 euro per elev. Kostnaderna för körundervisning är i stor utsträckning beroende av fordonsuppsättningen. Körundervisningen är individuell och binder lärarresurserna och är överlag dyrare än teoriundervisningen.

Utbildningskostnaderna kan bedömas utifrån den utbildning som bekostas av Arbetskraftsförvaltningen. Priset bestäms utifrån anbudsförfarande och är beroende av många olika faktorer, till exempel gruppstorleken, individuell undervisning och fordonspark. Det genomsnittliga priset för 900 timmar undervisning var 7 000 euro år 2003. Räknet på detta sätt kostar en dags utbildning omkring 55 euro. Det genomsnittliga priset för 280 timmars utbildning är då omkring 2 200 euro. I verkligheten kommer priset antagligen att ligga högre, omkring 2 500 euro. I den snabbförvärvade utbildningen ligger de genomsnittliga kostnaderna för 140 timmar utbildning mellan 1 100 och 1 250 euro.

Kostnaderna kan också ses mot bakgrunden av priset per timme. En körtimme med lastbil eller buss kostar mellan cirka 40 och 80 euro. Följaktligen kostar 20 timmar körundervisning mellan cirka 800 och 1 600 euro och i den snabbförvärvade utbildningen mellan cirka 400 och 800 euro. Undervisning i grupp kostar omkring 30 till 64 euro per timme. Undervisning omfattande 260 timmar för en grupp med 8–12 studerande kostar därmed cirka 650 till 2 080 euro. I den snabbförvärvade utbildningen kostar undervisningen i en lika stor grupp ungefär 325 till 1 040 euro. Räknet på detta sätt uppgår de totala kostnaderna för 280 timmar undervisning till mellan 1 450 och 3 680 euro och i

den snabbförvärvade utbildningen omfattande 140 timmar mellan 725 och 1 840 euro.

Myndigheter

Modellen med utbildning kräver godkända utbildningscentrum, tillsyn över dem och godkänd behörighet för lärarna. Det skulle ta en del av myndigheternas resurser i anspråk och medföra kostnader på grund av det ökade personalbehovet. I dagsläget finns det ungefär femtio enheter som tillhandahåller yrkesinriktad förarutbildning. Kompletta kurser för körkortsklass CE och D ordnas av ungefär åtta bilskolor. Inemot 500 bilskolor har rätt att ge utbildning för körkortsklass C.

3.2.2. Modell med enbart prov

Hur modellen passar in i vårt utbildningssystem

Också alternativet med fristående prov passar in i vårt finländska system för förarutbildning. En del av körkortet för tunga fordon kan avläggas som fristående prov utifrån förarens erfarenhet. Körtestet för körkortsexamen mäter dock inte yrkeskompetensen. Fristående prov är ett vanligt fenomen i vår yrkesutbildning och håller också på att införas i den yrkesinriktade grundutbildningen på ungdomsstadier och stämmer överens med grunderna för läroplanen. Om utbildningen i snabbt tempo behövs för att komplettera systemet kommer det att krävas formbunden undervisning med godkända utbildningsanstalter och organisation av prov.

I modellen med bara prov regleras det inte hur förarna skall förvärva de kunskaper och kvalifikationer som behövs i det teoretiska och det praktiska provet. Teoriprovet skall pågå i minst fyra timmar och det praktiska provet i minst 120 minuter. Det praktiska provet består av körtest (minst 90 minuter) och en del med särskilda situationer. En del av körtestet (högst 30 minuter) kan ersättas med ett prov på bana eller i simulator som mäter aspirantens trafikbeteende i särskilda situationer. Testen måste vara krävande för att det skall gå att tillförlitligt bedöma om yrkeskunskapen motsvarar kraven. Innehållet i proven och kravnivån styrs av innehållet i

yrkeskompetensen och omfattningen på den berörda utbildningen.

Godkänt prov skall bygga på utbildning eftersom aspiranterna inte kan utnyttja förar erfarenhet på samma sätt som inom den yrkesinriktade vuxenutbildningen. Förar erfarenhet kan inte förvärfvas utan grundläggande yrkeskompetens, vilket också kommer att krävas av unga som avlägger körkort. Det är dock svårt att göra en bedömning av hur omfattande utbildning det kommer att behövas. Därför måste man räkna med att det kan komma att behövas utbildning, men utan godkännande av utbildningscentrum, tillsyn över dem eller annan formbundenhet. Den befintliga yrkesutbildningen kunde utnyttjas, likaså utbildning i mindre skala som tillhandahålls av bilskolor och andra arrangörer. Undervisningen måste i vilket fall som helst vara tillräckligt allsidig för att ge adekvat och omfattande kompetens.

Ett system med fristående prov lämpar sig för att mäta yrkeskompetensen hos personer med förarutbildning från försvarsmakten på grund av att de har erfarenhet från längre körtider och andra köruppdrag. Utbildningen måste trots det sannolikt kompletteras med yrkesutbildning eftersom försvarsmaktens förarutbildning i första hand skall tillgodose försvarsmaktens egna behov.

Proven kunde ordnas både som körkortsexamen och som fristående yrkesexamen. Det måste då finnas tillräckligt många fordon som uppfyller kraven och behöriga provmottagare. Den frivilliga utbildningen och också utbildningen i snabbt tempo som eventuellt införs kommer att binda fordonsparken. I teoriprovet bestäms provutformningen och apparaturen samt provlokalerna i stor utsträckning av gruppstorleken. De praktiska proven binder mottagarna tidsmässigt motsvarande minst 120 minuter per aspirant. I båda systemen kommer det att ställas större yrkeskvalifikationer på provmottagarna. Inom körkortsexamen måste kvalifikationerna att bedöma yrkeskompetens förbättras och inom yrkesutbildningen kvalifikationerna att bedöma körtest.

Kostnaderna och hur de fördelas

Kostnaderna kommer huvudsakligen att

hänföra sig till organisationen av och deltagandet i de fristående proven. Att döma av de fristående yrkesexamina kommer kostnaderna att ligga på ungefär 500 euro per prov. Merkostnader kommer till bl.a. för fordon. Om det behövs lika mycket utbildning som för fristående prov inom yrkesutbildningen kommer det att krävas nästan lika mycket utbildning som i alternativet med utbildning för att eleverna skall få nödvändig yrkeskompetens och ha framgång i proven. Kostnaderna uppgår då till ungefär lika stora belopp som i alternativet med utbildning, mellan ungefär 1 100 och 4 000 euro. Därutöver behövs omfattande organisation av praktiska prov inklusive lokaler, personal och utrustning. Om man ser till kostnaderna talar det faktum att de totala kostnaderna för att organisera och delta i prov är lägre än de totala kostnaderna för utbildning för alternativet med prov. Körtestet för körkortsexamen för tunga fordon omfattar i dagsläget minst 60 minuter och det tas ut en avgift på 47 euro för kombinations- och bussexamen och 35,50 euro för lastbilsexamen. För teoriprovet är beloppet 14,50 euro.

Den som vill avlägga yrkeskompetens kan skaffa nödvändiga utbildningstjänster för fristående examen allt efter behov. Kostnaderna beror på var tjänsterna upphandlas. När det gäller yrkesexamen eller andra samhällsfinansierade utbildningstjänster stöds utbildningen med offentliga medel. Också eleverna måste betala en del avgifter för fristående prov. Kompletterade utbildning till försvarsmaktens förarutbildning i samband med bevaringsutbildning betyder att försvarsmakten får stå för kostnaderna på samma sätt som för körkortsutbildningen inom försvarsmakten. Om utbildningen senare kompletteras med yrkesexamen eller någon annan samhällsorganiserad utbildning fortsätter samhället att betala. I annat fall är det i sista hand förarna själva som får betala. Om utbildningen ordnas av andra yrkesläroanstalter, bilskolor och utbildningscentrum betalar eleverna själva för tjänsterna.

3.2.3. Myndighetsavgifter

De behöriga myndigheterna i medlemsstaterna eller organ som utses av dem skall ha

hand om vissa uppdrag i anslutning godkännande och tillsyn. Uppgifterna kan föras över till de myndigheter som svarar för körkortsutbildningen alternativt yrkesutbildningen. Då kommer antingen Fordonsförvaltningscentralen, utbildningsstyrelsen eller undervisningsministeriet i fråga. Uppdrag som hänför sig till anteckningar i körkortet och yrkeskompetensbevis motsvarar körkortsrutiner och kunde lämpligen handläggas i samband med körkortsrutinerna. Polisen och Fordonsförvaltningscentralen svarar för körkortsrutiner. Fordonsförvaltningscentralen tillhandahåller körkortsblanketter, låter tillverka körkort och har hand om registrering, beviljande av körkortstillstånd. Polisen svarar för beviljande av körtillstånd samt för beslut om körrätt.

Behörighet för Fordonsförvaltningscentralen

Fordonsförvaltningscentralen har ett flertal uppdrag som hänför sig till körkortsutbildning och körtillståndsutbildning för förare av farligt gods på liksom frågor som har att göra med förarexamen. Detta talar för att centralen kunde vara behörig också när utbildningen tillhandahålls i samband med yrkesutbildning. De utbildningsenheter som tillhandahåller körtillståndsutbildning för förare av farligt gods på väg och deras föreståndare godkänns av Fordonsförvaltningscentralen. Körtillstånd medges av provmottagaren och tillståndet kan återkallas av Fordonsförvaltningscentralen. Det är Fordonsförvaltningscentralen som tar emot provet för säkerhetsrådgivare för transporter av farliga ämnen och utfärdar intyg om godkänt prov. I fortsättningen skall den ha ansvar för uppgifter som ansluter sig till företagartutbildning inom person- och godstransporter. Det har också föreslagits att Fordonsförvaltningscentralen skall ha hand om uppdrag med anknytning till utbildning av taxiförare.

I alternativet med utbildning föreslås det att Fordonsförvaltningscentralen skall godkänna utbildningscentrumen samt ansvara för organiseringen av teoriprovet vid utbildning och tillsyn över utbildningsanstalten och provet. Kostnaderna för godkännande och tillsyn kan tas i form av avgifter för prestationerna. Kostnaderna för tillsyn som skall utföras av

myndigheter som stickprov kunde också inkluderas i avgifter för prestationerna. Vid behov kunde Fordonsförvaltningscentralen använda överskott från verksamheten till att täcka kostnaderna för tillsynen. I båda alternativen kan tillsynen och mottagande av prov ordnas i anslutning till mottagande av förarexamen. Tillsynen inom körkortsutbildningen, liksom också mottagande av förarexamen och körtillståndsprov för transport av farliga ämnen jämställs med mottagande av examen enligt lagen om ordnande av förarexamensverksamhet. Fordonsförvaltningscentralen kan också själv ha hand om uppdragen. Examensmottagarna finns i respektive landskap och de väljs ut på grundval av anbudsförfarande. I och med att det krävs bedömning av yrkeskompetens måste större satsningar göras på dessa kvalifikationer både när det gäller Fordonsförvaltningscentralen och examensmottagarna.

Behörighet för undervisningsministeriet eller utbildningsstyrelsen

Den utbildning som avses i denna proposition är yrkesutbildning för förare som kommer till utöver körkortskraven. Följaktligen kan myndighetsuppgifterna påföras undervisningsministeriet eller utbildningsstyrelsen. I alternativet med utbildning föreslås det att undervisningsministeriet skall godkänna utbildningscentrumen i samband med handläggningen av tillståndet att anordna utbildning.

Undervisningsministeriet beslutar om regleringen av tillstånd att anordna yrkesutbildning samt om enhetspriser och andra grunder för finansiering av utbildningen. Genom undervisningsministeriets förordning bestäms om yrkesinriktade examen samt examensbenämningar (undervisningsministeriets förordning om yrkesinriktade grundexamina 216/2001 och undervisningsministeriets förordning om den examensstruktur som avses i lagen om yrkesinriktad vuxenutbildning 1009/2004). Undervisningsministeriet beslutar om examensbenämningar, uppläggningsgrunder för examina och finansiella grunder och beviljar utbildningsanordnarna tillstånd för utbildning. Ministeriet tillsätter också en utbildningskommission för bil- och transport-

sektorn. Den har företrädare för näringslivet, utbildningsförvaltningen och organisationerna. Godkännandet av utbildningscentrum lämpar sig att genomföras i samband med beviljandet av tillstånd att anordna utbildning och uppdraget lämpar sig därför för undervisningsministeriet.

Enligt 2 § i lagen om utbildningsstyrelsen (182/1991) och 1 § i förordningen om utbildningsstyrelsen (183/1991) har utbildningsstyrelsen till uppgift att svara för utvecklandet av yrkesutbildningen samt att ge akt på yrkesutbildningen inom sitt verksamhetsområde, av vilket följer att uppdrag som gäller tillsynen över utbildningscentrumen och utbildningen vid dem lämpar sig för utbildningsstyrelsen. Utbildningsstyrelsen beslutar om läroplanen för utbildningen för yrkesexamen och om grunderna för fristående examina. Vidare tillsätter utbildningsstyrelsen de examenskommissioner som ordnar och utövar tillsyn över fristående examen, ingår avtal med examensanordnare (de bedömer förutsättningarna för att anordna examen och lägger fast kriterierna för bedömarna), fastställer examensprestationer och utfärdar examensbevis. Dessutom beslutar examenskommissionerna om rättelse av bedömningen av fristående examen eller en del av examen.

I den grundläggande yrkesutbildningen enligt grunderna för läroplanen tillsätter utbildningsanordnaren ett organ för att planera och genomföra proven för yrkeskompetens. Organet godkänner planerna för hur proven skall genomföras och bedömas, övervakar verksamheten och beslutar om bedömare av proven för yrkeskompetens. Dessutom behandlar organen rättelseyrkanden som eleverna framställer angående bedömningen. Ordföranden undertecknar provintyget.

Med stöd av vad som anförts ovan kan tillsynsuppgifterna ges till utbildningsstyrelsen. Uppdraget att ordna och övervaka prov kan höra till en lagstadgad examenskommission eller ett organ för yrkeskompetensprov. Examenskommissionerna och organen kunde utnyttja utbildningscentrumens lokaler och kompetens för proven. Examenskommissionen eller organet ser till att proven genomförs och övervakas. Uppdraget lämpar sig särskilt väl för undervisningsministeriet och utbildningsstyrelsen, förutsatt att utbildning-

en tydligare integreras i den yrkesinriktade förarutbildningen och i den yrkesinriktade förarexamen. Syftet med utbildningen är förbättra förarnas yrkeskompetens. Med avseende på detta lämpar sig uppgiften för undervisningsministeriet och utbildningsstyrelsen.

Delad behörighet mellan två myndigheter

I stället för en enda aktör inom förvaltningsområdet kan uppgifterna fördelas också mellan dessa myndigheter eftersom deras verksamhet står i nära förbindelse till uppgifterna och eftersom även andra lösningar i dessa frågor kan generera aspekter som talar för delad behörighet. För delad behörighet och behörighet för undervisningsministeriet och utbildningsstyrelsen i fråga om utbildningsanstalter inom deras ansvarsområde talar det faktum att besluten om grunderna för och innehållet i yrkesutbildningen och yrkesexamina, men också besluten om finansiering av utbildning, måste kunna fattas inom utbildningsförvaltningen. Det finns i och för sig inget som hindrar en delad behörighet och en sådan lösning går att genomföra utan att en samordnad verksamhet sätts på spel. Detta trots att det med avseende på produktivitet och effektivitet inte har ansetts lönsamt att involvera flera myndigheter i ett och samma uppdrag eftersom det uppstår överlappningar. Den aspekten gäller åtminstone åtgärder för att ordna prov. I en lösning med delad behörighet kan en enhetlig verksamhet främjas genom bättre samarbete mellan förvaltningsområdena.

3.3. De viktigaste förslagen

I denna proposition föreslås att lastbils- samt bussförare skall ha grundläggande yrkeskompetens utöver körkort och vara skyldiga att gå på fortbildning för att upprätthålla sin yrkeskompetens. Enligt förslaget skall ett system för förvärvande av grundläggande yrkeskompetens genom utbildning införas i Finland.

Med formbunden undervisning inom utbildningen för grundläggande yrkeskompetens och ett avslutande skriftligt prov kan den eftersträlvade kompetensen säkerställas på

bästa sätt. Det vore svårt att förvärva den erfarenhet som behövs för ett fristående yrkesprov utan den rätt att arbeta som förare eller avlägga körkort som ingår i systemet med grundläggande yrkeskompetens medför, och ett fristående prov skulle i stor utsträckning förutsätta sådana kunskaper och kvalifikationer som förvärvas genom utbildning. Den föreslagna utbildningen ger grundläggande kvalifikationer och möjligheter att förvärva en bredare yrkeskompetens och erfarenhet med hjälp av en mer omfattande yrkesexamen eller yrkesverksamhet. Den som redan förvärvat körkort behöver inte genomgå utbildning för grundläggande yrkeskompetens. Kravet på fortbildning gäller alla förare av transporter på väg oavsett när de har avlagt körkort.

För att trygga en adekvat tillgång på förare föreslås att den grundläggande yrkeskompetensen också skall kunna förvärvas genom utbildning i snabbare tempo.

Samtliga tillgängliga alternativ skall i förekommande fall kunna sättas in för att trygga adekvat tillgång på förare eftersom kravet på yrkeskompetens gäller alla som vill arbeta som förare, också de som utför enstaka yrkestransporter. Den snabbförvärvade utbildningen täcker in samma undervisningsämnen och mål, men de behandlas inte i lika stor omfattning som i den normallånga utbildningen för yrkeskompetens. Beroende på förarens ålder ger kompetensen rätt att i begränsad omfattning arbeta som förare eller med en gång komplett rätt att arbeta i föraryrket. Om ett alternativ införs förutsätter det att det ordnas formbunden utbildning, vilket stöder möjligheten att välja alternativet med utbildning och vice versa. Möjligheten att genomgå utbildningen i snabbt tempo är extra viktig vid akuta behov av arbetskraft. Om den normallånga utbildningens betydelse och ställning, och också en brett upplagd nationell yrkesutbildning för förare, skall betonas, talar det för begränsning av möjligheterna att använda alternativet med utbildning i snabbt tempo. Å andra sidan medför alternativet lägre kostnader tack vare den kortare utbildningstiden och alternativet kan därför lämpa sig väl för privatfinansierad utbildning som komplement till en samhällsorganiserad längre utbildning.

Utbildning för grundläggande yrkeskompetens skall ordnas vid läroanstalter för yrkesinriktad förarutbildning och bilskolor som tillhandahåller körkortsutbildning för tunga fordon. Utbildningen kan också ordnas i anknytning till försvarsmaktens förarutbildning.

Utbildningsanordnare som i dagsläget ger körkortsundervisning för tunga fordon skall vara utbildningscentrum för den grundläggande kompetensutbildningen. Deras uppdrag att meddela grundläggande utbildning talar för att det är de som ordnar utbildningen samtidigt som servicen och standarden på den kan garanteras utan stora omorganiseringar och nya satsningar. Genom att utbildningen kopplas ihop med utbildningen av förare inom beväringstjänsten tryggas denna utbildningsväg för förare. Förfarandet säkerställer att utbildningen kan utnyttjas för civila ändamål och tryggar tillgången på förare inom beväringstjänsten, vilket är viktigt för försvarsmakten.

Samhället svarar för största delen av kostnaderna för utbildningen i anslutning till yrkesutbildningen och försvarsmaktens förarutbildning, vilket säkerställer att utbildningstjänsterna utnyttjas oberoende av de studerandes ekonomiska ställning. Kostnaderna för bilskolornas utbildningstjänster skulle minska efterfrågan på utbildningen.

Yrkeskompetensen styrks genom en anteckning i körkortet eller ett yrkeskompetensbevis. Yrkeskompetensbeviset beviljas av Fordonsförvaltningscentralen. Anteckningarna i körkortet görs av polisen. Yrkeskompetensbevis som utfärdats i en EES-stat och anteckningar i körkortet som gjorts i en EES-stat erkänns ömsesidigt.

De utbildningscentrum som är godkända för undervisning för grundläggande yrkeskompetens har också rätt att ge fortbildning. Också andra utbildningscentrum skall kunna godkännas för fortbildning om de utifrån de undervisningsämnena som beskrivs i ansökan har förutsättningar att ordna verksamheten.

På grund av sitt utbildningsuppdrag har utbildningscentrumen för utbildning för grundläggande yrkeskompetens rätt att också ordna fortbildning. Också andra utbildningscentrum måste godkännas för fortbildning för att behovet av utbildning för mellan 80 000 och 90 000 förare skall kunna tillgodoses. När

utbildningscentrum godkänns för fortbildning kan det nuvarande frivilliga systemet och utbildningspersonalens yrkeskompetens utnyttjas och personalens kompetenskrav anpassas till utbildningens innehåll.

Utbildningen för grundläggande yrkeskompetens skall införlivas i yrkesutbildningen enligt de nationella utbildnings- och examenskraven, och den skall kunna avläggas som ett led i en yrkesinriktad grundexamen eller i studier för yrkesexamen, men också som ett fristående studieblock i dessa examina. Förfarandet knyter ihop utbildningen med yrkesutbildningen utan att det uppstår överlappningar i utbildningssystemen, det omfattar alla som avser att bli yrkesförare och medger att utbildningen kompletteras och blir en bredare yrkesexamen. Det är angeläget att utbildningen får status som omfattande yrkesutbildning och tillförs resurser i enlighet med detta. Vidare behövs det stödinsatser för att utbildningen skall få högre status och väcka större intresse.

Innehållet i och kraven på utbildningen anpassas efter det nationella utbildnings- och examenssystemet. Grunderna för läroplanen samt examina för utbildning för grundläggande yrkeskompetens fastställs av utbildningsstyrelsen och grunderna tillämpas i all undervisning oavsett vem som ger den. Av samordningsskäl föreslås det att Fordonsförvaltningscentralen skall fastställa utbildningsprogrammen inom fortbildningen oavsett vem som ger den.

Undervisningsministeriet skall godkänna de utbildningscentrum, som har tillstånd av undervisningsministeriet att ordna yrkesutbildning. Övriga utbildningscentrum godkänns av Fordonsförvaltningscentralen.

Uppdelningen av behörigheten mellan två myndigheter grundar sig på deras roll inom körkortsutbildningen och yrkesutbildningen, körkortskraven och uppdelningen av kraven på yrkeskompetens och den roll som utbildningen för grundläggande yrkeskompetens intar i yrkesutbildningen. Det faktum att utbildningen för grundläggande yrkeskompetens integreras i yrkesutbildningen och yrkesexamina talar för att Undervisningsministeriet är behörig myndighet för att godkänna utbildningscentrum när det gäller yrkesutbildningsanstalter med tillstånd från under-

visningsministeriet och beslut i fråga om dem. Godkännandet av utbildningscentrum skall förenas med förfarandet då tillstånd att anordna yrkesutbildning beviljas. Yrkesutbildning och finansiering av den är frågor som hänför sig till de beslut om yrkesutbildningen som fattas inom undervisningsministeriets förvaltningsområde. Därför kan förvaltningsområdet lämpligen svara för att utbildningen ordnas och är rätt avpassad i relation till efterfrågan och behovet av arbetskraft. Följaktligen är det inte befogat att göra skillnad mellan läroanstalter som kräver tillstånd även om en del av dem också måste ha tillstånd för att driva bilskola. Av samma anledning är det inte rationellt att utsträcka undervisningsministeriets behörighet till att omfatta godkännande av alla utbildningscentrum.

Uppdraget att godkänna andra utbildningscentrum, det vill säga bilskolor och försvarsmaktens förarutbildning, för utbildning för grundläggande yrkeskompetens för förare, samt utbildningscentrum som anhåller om att få ordna fortbildning knyts till Fordonsförvaltningscentralens uppgifter inom körkortsutbildningen.

Finland föreslås få rätt att sänka åldersgränsen för bussförare vid begränsade transporter i Finland innan de uppfyller den harmoniserade åldersgränsen. En förutsättning för en sänkt minimiålder är att förarna genomgår en treårig grundutbildning och avlägger bussförarexamen där det också ingår utbildning för grundläggande yrkeskompetens.

Tack vare en lägre åldersgräns kan utbildningsmöjligheterna utökas och förbättras, bussföraryrket få högre status och tillgången på bussförare tryggas. Därigenom kan en utbildningsväg inrättas på ungdomsstadiet och yrkesinriktad grundutbildning ordnas på ett rationellt sätt. Innan den harmoniserade åldersgränsen uppfylls skall rätten att arbeta som bussförare bara gälla i Finland. I och med den sänkta åldersgränsen på 18 år får förarna arbeta inom lokaltrafik och framföra minibussar i klass D1 också på längre sträckor. Från och med 20 års ålder kan rättigheterna utsträckas till att omfatta hela landet.

Kraven tillämpas på bussförare från och med den 10 september 2008 och på lastbils-

förare från och med den 10 september 2009. Från och med samma tidpunkter tillämpas kraven på fortbildning på förare som tidigare arbetat inom transportsektorn. För att främja tillgången på bussförare måste grundutbildningen starta så snart som möjligt efter att den föreslagna lagen har antagits.

Förare som har arbetat inom transportsektorn tidigare skall genom den körrätt de fått före tidsfristerna anses ha förvärvat grundläggande yrkeskompetens.

De närmaste åren kommer efterfrågan på arbetskraft att öka markant inom transportsektorn på grund av de nya kraven och till följd av pensionsavgångar. Detta kräver en viss framförhållning och större resurser för förarutbildningen. Inte heller den nuvarande utbildningen har räckt till för att tillgodose behovet av förare. Vi har att göra med en omfattande reform som gäller alla förare av tunga fordon inom transportsektorn. Det bör följas upp vilka effekter omställningarna har för yrkeskompetensen, yrkesutbildningen, trafiksäkerheten och utvecklingen, konkurrenskraften och sysselsättningen inom transportsektorn, och nödvändiga åtgärder vidtas om det behövs.

4. Propositionens konsekvenser

4.1. Ekonomiska konsekvenser

4.1.1. *Ekonomiska konsekvenser för samhället*

Konsekvenserna av utbildningen och organiseringen av utbildningen slår främst mot den offentliga ekonomin, förare, arbetsgivare och utbildningsanordnare och indirekt också mot de som anlitar person- och godtransporter. När yrkeskompetensen ökar får transportsektorn större konkurrensförmåga samtidigt som trafiksäkerheten och säkerheten i arbetet förbättras, vilket ger kostnadsbesparingar tack vare färre olyckor och skador.

Det är huvudsakligen den offentliga ekonomin som skall stå för kostnaderna för utbildningen för grundläggande yrkeskompetens eftersom erfarenheten visar att utbildningen sannolikt i första hand förvärvas ge-

nom den yrkesinriktade förarutbildningen. Som regel är utbildning för examen kostnadsfri för de studerande. Grundexamen finansieras av stat och kommuner och yrkesexamina av staten. Den kvantitativa ökningen av utbildningsutbudet kommer att dels gälla det nuvarande utbildningsutbudet, dels ta fasta på att tillgodose kommande utbildningsbehov. Alla som söker in till utbildning inom sektorn kommer inte att avlägga en omfattande yrkesexamen och det är inte heller realistiskt med tanke på att verksamheten är samhällsfinansierad. Utbildnings- och arbetskraftsförvaltningen bör avsätta adekvata offentliga resurser för utbildningen för grundläggande yrkeskompetens, i förekommande fall också för utbildning i snabbt tempo, eftersom verksamheten är lagstadgad. Anslaget till arbetskraftspolitisk utbildning har uppgått till 8 miljoner euro om året. På senare år har det varit en tydlig tendens att allt fler varje år söker in till yrkesinriktad grundutbildning och utbildningsutbudet har expanderat. De senaste åren har undervisningsministeriet i form av en förhöjning av enhetspriset enligt prövning delat ut så kallad bonus till anordnare av yrkesutbildning, bl.a. till grundexamen inom logistik inom utbildningsprogrammet för transporttjänster, med särskild inriktning på förarutbildning för tunga fordon. Tack vare detta har utbildningen kunnat utvecklas och förbättras och bli mer attraktiv. Åtgärderna har också syftat till att i förväg ta hänsyn till en kommande brist på förare. Behovet av utbildning kommer dock att öka markant när de alternativa utbildningsmöjligheterna försvinner, arbetskraften inom transportsektorn blir äldre och alla förare blir tvungna att utbilda sig.

För att få tillstånd att ordna yrkesutbildning måste det finnas ett utbildningsbehov, men också professionella och ekonomiska förutsättningar att organisera utbildning. Tillståndet lägger fast vilken typ av utbildning som får ordnas och i vilken omfattning inom ramen för den finansiella mekanismen för undervisnings- och kulturverksamhet. Det slutliga beslutet om utbildningsutbudet fattas av utbildningsanordnarna som försöker anpassa och dimensionera det tillåtna antalet studieplatser enligt de aktuella närings- och arbetskraftsbehoven. Än så länge har utbildnings-

utbudet ökas. Det graderade enhetspriset samt allokeringen av den ovan nämnda bonusen till utbildning har bidragit till detta. Det är svårt att förutse om utbildningsanordnarna också framöver är intresserade av att bygga ut utbildningen. I relation till utbildningen för grundexamen och yrkesexamen möjliggör den föreslagna utbildningen för grundläggande yrkeskompetens fler förare för utbildning med mindre resurser och till lägre kostnader. Det anses sannolikt att den erbjudna möjligheten resulterar i större satsningar på utbyggd arbetskraftspolitisk vuxenutbildning. På grund av osäkerhetsmomenten är det svårt att förutse hur stor utbyggnaden kommer att vara och vilka kostnadseffekter det medför. I punkt 4.1.2 läggs dock en kalkyl fram för hur behovet av utbyggd utbildning kommer att gälla samhällsfinansierad yrkesutbildning med anledning av de framtida utbildningsbehoven. Kalkylen bygget på antagandet att annan samhällsfinansierad utbildning ligger kvar på nuvarande nivå.

Det måste också finnas annan än samhällsfinansierad utbildning för att utbudet flexibelt skall kunna anpassas efter efterfrågan i arbetslivet. I den typ av annan än samhällsfinansierad utbildning som avses ingår också fortbildning som i sista hand måste bekostas av föraren själv.

Om privatfinansierad utbildning skall finnas som komplement till den samhällsfinansierade utbildningen krävs det att utbildningen för grundläggande yrkeskompetens kan säljas utan moms. Utbildningen kan betraktas som yrkesutbildning som ordnas med stöd av lag för att uppfylla samhällets utbildningsmål i den mening som 40 § i mervärdesskattelagen (1501/1993) avser. Den skall ingå i utbildningen enligt utbildnings- och examenskraven i vårt nationella utbildningssystem. Utbildningen och genomförandet regleras enligt samordnade krav utifrån de grunder för läroplanen eller examina som godkänns av utbildningsstyrelsen. Grunderna tillämpas på all utbildning för grundläggande yrkeskompetens oavsett vem den ordnas av. På grund av att utbildning för grundläggande yrkeskompetens är skattefri kan utbildningsanordnarna inte göra avdrag för momsen i varor och tjänster som de köper för verksamheten. Därmed innehåller försäljningspriset på ut-

bildningen en dold moms. Det innebär i sin tur att nyttan av momsfriheten för utbildning uppkommer när en enskild konsument köper utbildning. I likhet med det rådande läget kommer körkortsutbildningen i samband med utbildningen för grundläggande yrkeskompetens att vara skattepliktig verksamhet.

I motsats till utbildningen för grundläggande yrkeskompetens kommer fortbildning att vara skattepliktig verksamhet. Även om bestämmelser om fortbildning skrivs in i lag är det inte fråga om utbildning som ges enligt samordnade kriterier och inom ramen för examen. Utbildningen är inte den typ av yrkesutbildning som avses i 40 § i mervärdesskattelagen och som det ingår bestämmelser om i lagstiftningen om yrkesutbildning.

Kostnaderna för försvarsmaktens utbildning under beväringstjänst bekostas av försvarsministeriets förvaltningsområde i likhet med annan förarutbildning och utbildningsplatserna är beroende av utbildningens omfattning och därmed också beväringarnas möjligheter att nyttiggöra körkortet i arbetslivet efter beväringstjänsten. Det största problemet är att ordna bara en del av utbildningen för yrkeskompetens och låta deltagarna komplettera den senare. Utifrån arbetskraftsförvaltningens kostnader enligt punkt 3.2.1 uppgår försvarsmaktens kostnader till ungefär 2,75 miljoner euro för utbildning omfattande 280 timmar och till 1,34 miljoner euro för snabbförvärvad utbildning, om man utgår från nuvarande antal deltagare (ungefär 2 200 förare). En integrering av utbildningen i försvarsmaktens övriga funktioner i tillämpliga delar skulle underlätta organiseringen av utbildningen och minska kostnaderna. Framöver måste försvarsmakten på grund av de ändrade körkortsbestämmelserna i gemenskapslagstiftningen i allt större omfattning räkna med en utbyggnad av körkortsutbildningen, när de som genomgår beväringstjänst på grund av sin ålder inte längre har körkort i klass C. Hur mycket utbildning arbetskraftsförvaltningen kan upphandla beror på resurstilldelningen. Om anslagen ligger kvar på 2005 års nivå på ca 8 miljoner euro, beror antalet utbildade förare på längden av den upphandlade utbildningen.

4.1.2. *Antalet deltagare och arbetskraftsbehovet inom transportsektorn*

Enligt vissa bedömningar inom transportsektorn behövs det årligen omkring 3 500 förare, och av dem skall ungefär 700 vara bussförare.

För närvarande finns det omkring 1 800 nybörjarplatser inom den yrkesinriktade förarutbildningen, 650—700 för grundexamen och drygt 1 100 inom vuxenutbildningen. Inom vuxenutbildningen står bussförarplatserna för omkring 600. Via försvarsmakten får ungefär 2 200 körkortsutbildning och ungefär 500 av dem utbildning för klass C och 1 700 för kombinationskort.

Trots att siffrorna skenbart stämmer överens är behovet av mer utbildning stort eftersom det råder brist på förare redan nu med den befintliga utbildningen trots att en stor del av körkortens avläggs på grundval av erfarenhet. Årligen har ungefär 1 400 personer avlagt körkort på grundval av erfarenhet. Av dem har 900 fått körkort av klass CE och ungefär 500 av klass D. Utifrån detta och antagandet att utbildningsplatserna inom försvarsmakten och arbetsförvaltningen inte ändras måste utbildningsplatserna inom yrkesutbildningen fördubblas i och med att de nuvarande kalkylerna för det årliga behovet av fler förare har legat på ungefär 2 000 förare. Dessutom måste behovet av förare i klass C vägas in. Årligen avläggs ungefär 16 000 sådana körkort i bilskolorna, men det finns inga närmare uppgifter om de till exempel arbetar som förare i distributionsbilar. Det är därför svårt att bedöma hur många nya körkort i klass C det behövs. Det måste också beaktas att en del av dem som får utbildning alltid arbetar med andra arbetsuppgifter än de är utbildade för. Det är också svårt att förutse vilken effekt kraven på yrkeskompetens kommer att ha på antalet personer som avlägger lastbilskörkort i bilskolorna, när möjligheten att utföra yrkeskörningar på grundval av bara körkort försvinner. När reglerna ändrades 1996 och klass B och C måste avläggas separat minskade antalet körkort i klass C markant.

Utifrån det som sägs ovan kan man utgå från att behovet av fler förare ligger på 4 000 personer fler än utbildningsutbudet eller ut-

bildningsupphandlingen inom försvarsmakten, arbetskraftsförvaltningen och yrkesutbildningen. Därtill kommer det okända antalet förare som arbetar i distributionsbilar med körkort i klass C. Behovet av utbildning av fler förare bör i första hand tillgodoses med utökad yrkesutbildning och annan samhällsfinansierad utbildning, men också med omorganiseringar i utbildningen. Den bör stå för minst två tredjedelar av tilläggsbehovet. Därmed faller en tredjedel av tilläggsbehovet på bilskolorna. Kostnaderna bestäms utifrån utbildningen. Möjligheterna att upphandla tjänster begränsas av att förarna måste betala en del av kostnaderna själva.

Behovet av fler förare hänger också samman med att branschen växer och fler förare blir pensionerade och av att yrkeskompetens måste krävas av personer som utför transportverksamhet tillfälligt eller enstaka gånger. Det finns uppskattningsvis drygt 50 000 förare inom godstransporter och fler än hälften av dem är över 45 år. Också utbildningsstyrelsens utredning av utbildningsbehoven på sikt (Mitenna 2004) visar att det kalkylerade behovet av nybörjarplatser inom den yrkesinriktade grundutbildningen för bil- och transportbranschen och utbildningen vid yrkeshögskolorna ökar med 2015 jämfört med nuläget. I studien beräknas bortfallet inom vägtrafiken vara 46 % jämfört med antalet sysselsatta 2000, och det är större än genomsnittet (41 %). De branschprognoser som kalkylen grundar sig på förutspår en fortsatt måttlig tillväxt inom transportbranschen fram till 2010. Därefter avtar tillväxttakten.

Autoliikenteen Työnantajaliitto (ALT) räknar med att något mellan 80 000 och 90 000 förare inom den tunga trafiken kommer att beröras av fortbildningskravet. Siffran grundar sig på antalet registrerade bilar för tillståndspliktig och annan trafik och på antalet förare som behövs för bilarna. Det finns ungefär 34 000 registrerade lastbilar för tillståndspliktig trafik och de har omkring 51 000 förare. För annan trafik finns det omkring 48 000 registrerade lastbilar och de har mellan 10 000 och 20 000 yrkesverksamma förare. Bussförbundet har räknat ut att förarna i busstrafik uppgår till ungefär 11 000. Utöver dessa behövs det semestervikarier och personal för att jämna ut trafiktopparna.

De är ungefär 5 000. Utöver utbildningscentrumen för grundutbildning kan också sådana som bara anhåller om att få ordna fortbildning godkännas. Enligt vissa beräkningar kan det finnas 150—200 utbildningscentrum med fortbildning.

4.1.3. *Kostnaderna för utbildning för grundläggande yrkeskompetens*

Jämförelserna under 3.2.1 av alternativen ger vid handen att kostnaderna för yrkesinriktad förarutbildning består av undervisning och prov. Kalkylerna bygger på uträkningar som ingår i den promemoria från en arbetsgrupp vid undervisningsministeriet som avses i punkt 5.1. och på uppgifter från år 2003. Enligt uppskattning har det av Arbetskraftförvaltningen betalade genomsnittliga priset för förarutbildning (55 euro per utbildningsdag), som använts som grund för kalkylerna, därefter stigit i någon mån.

Det genomsnittliga priset för förarutbildning som betalas av Arbetskraftförvaltningen är ungefär 2 200 euro för utbildning omfattande 280 timmar, men arbetsgruppen vid undervisningsministeriet räknar med ett faktiskt pris på cirka 2 500 euro. Följaktligen uppgår kostnaderna för den snabbförvärvade utbildningen till mellan 1 100 och 1 250 euro.

Om man räknar ut priset utifrån ett pris per timme uppgår de totala kostnaderna för utbildning omfattande 280 timmar till 1 450—3 680 euro och för den snabbförvärvade utbildningen till 725—1 840 euro. Av beloppen står kördelen för 20 timmar och uppgår till ungefär 800—1 600 euro respektive cirka 400—800 euro.

Teoriprovet kostar uppskattningsvis 25 euro oavsett utbildningens omfattning.

Fordonsförvaltningscentralen anser att en uppdelning av uppgifterna på två aktörer trots allt kommer att påverka priset på tjänsterna. Även om Fordonsförvaltningscentralen bara står för en del av grundutbildningen måste centralen vara beredd på utbildning och bygga alla system och prov enligt samma modeller oavsett hur många deltagarna är. Det höjer priset per prov.

4.1.4. *Kostnaderna för fortbildning*

Kostnaderna för fortbildning kan bestå av dels teoriundervisning, dels körundervisning eftersom det inte kommer att ingå närmare bestämmelser om undervisningens innehåll. Utbildningen skall omfatta 35 timmar oavsett vilken yrkeskompetens förarna har. Teoriundervisningen är billigare än körundervisningen. Kostnaderna kan bedömas utifrån timpriserna för grundutbildning och måste i sista hand betalas av förarna själva eftersom samhället inte heller inom andra områden står för kostnaderna för fortbildning. Timpriset kan komma att variera mellan 40 och 80 euro för körundervisning och mellan 30 och 64 i annan undervisning. Till exempel minskad bränslekonsumtion som är ett av målen med fortbildningen kan tack vare bränslesnålare transporter motivera arbetsgivarna att betala för utbildningen.

4.1.5. *Övriga kostnader som förare betalar*

Kostnaderna för grundläggande yrkeskompetens beror på var utbildningen upphandlas och var det går att få utbildningstjänster. Utöver utbildningskostnaderna måste förarna betala för ett yrkeskompetensbevis eller en anteckning i körkortet vart femte år. Kostnaden för körkortet är ungefär lika stor som för en duplett. I dagens läge kostar en duplett 40 euro. Kvalitetskraven på yrkeskompetensbevis är desamma som för körkort, men det tillverkas inte lika många yrkeskompetensbevis som körkort så priset är högre, uppskattningsvis 50—80 euro. Kostnaderna för yrkeskompetensbevis och körkort tas ut i form av en avgift för prestationen. Förarna får själva välja vilketdera alternativet de väljer. Yrkeskompetensbevis kan vara ett alternativ för de förare som inte vill förnya sitt körkort vart femte år om det är giltigt tills de är 70 år. I en reform av gemenskapslagstiftningen har det föreslagits att körkortet för tunga fordon skall förnyas med jämna mellanrum. Det talar för en anteckning i körkortet.

Övriga kostnader hänger samman med körkortet och den anknyttande utbildningen. Innehållet i och omfattningen av körkortsut-

bildningen kommer att ses över för att också andra än yrkesförare skall få adekvat kompetens för att framföra fordon enligt körkortsklassen till exempel basfakta om lastning och transport av passagerare. Antalet deltagare i körkortsutbildning kommer sannolikt att öka när det gäller lastbilar och minibussar. I fråga om klass CE och D kommer utbildningens totala omfattning i kombination med utbildning för grundläggande yrkeskompetens att ligga på ungefär samma nivå som nu.

Med de nuvarande utbildningskraven ligger kostnaderna för undervisning för klass C på i snitt 1 650 euro (inklusive undervisning för klass B) och ungefär 550 euro för förhöjning från klass B. I klass C fyrdubblas körundervisningen om förarutbildningen utökas till 22 timmar. Samtidigt ökar kostnaderna med 500—600 euro. I klasserna CE och D beräknas körkortsundervisningen var i medeltal 35 timmar. Kostnaderna för körkortsundervisning kan sjunka om erfarenhet från förarverksamhet får räknas till godo i de högre körkortsklasserna.

4.2. Konsekvenser för myndigheterna

Den föreslagna delade behörigheten i fråga om myndigheternas uppgifter ger utbildningsförvaltningen fortsatt behörighet i frågor som gäller yrkesinriktad förarutbildning och innehållet i den. Besluten om utbildningen kopplas således ihop med besluten om yrkesutbildning, vilket tillåter en rationell ansvarsfördelning i utbildningen, finansieringen och i relation till efterfrågan och arbetskraftsbehovet. Ändringen ökar myndigheternas verksamhet när det gäller åtgärder som den nya utbildningen förutsätter inom det egna förvaltningsområdet.

Förfarandet att godkänna utbildningscentrumen vid undervisningsministeriet skall genomföras i samband med förfarandet att bevilja tillstånd för att anordna utbildning och det kan genomföras med nuvarande personalresurser. Uppgifterna som gäller tillsynen kan undervisningsministeriet anvisa till utbildningsstyrelsen. Avsikten är att examenskommissioner inom yrkesutbildningen eller organ för yrkeskompetensprov som godkänner provrutinerna och bedömarena skall svara för genomförande och övervak-

ning av proven under dess övervakning. De kan utnyttja utbildningscentrumens lokaler och kompetens för proven. Anteckningar om genomgången och godkänt prov kommer att ingå i ett examensbevis eller i ett särskilt intyg som ger föraren rätt att få yrkeskompetensbevis eller en anteckning i körkortet. Själva utbildningen och de nya uppgifterna för undervisningsförvaltningen kräver inga större resurstillskott. Åtgärderna hänför sig till de nuvarande uppgifterna och kan handhas med hjälp av befintliga resurser eller interna omställningar.

Fordonsförvaltningscentralen skall alltså ha hand om uppgifter i anknytning till utbildning och examen för körkort, också inom den yrkesinriktade förarutbildningen. Nya uppgifter för Fordonsförvaltningscentralen är uppgifter i anslutning till godkännande, prov och övervakning inom utbildningen för grundläggande yrkeskompetens och fortbildningen. Centralen skall ansvara för proven vid alla andra bilskolor än de som har tillstånd att ordna prov och för proven som ordnas vid försvarsmaktens förarutbildning och också godkänna alla utbildningsprogram inom fortbildningen. Dessutom skall Fordonsförvaltningscentralen bevilja yrkeskompetensbevis. Mottagande av prov, övervakning och beviljande av yrkeskompetensbevis kan i likhet med mottagande av föreexamen ordnas med hjälp av tjänsteproducenter. Uppgifterna att godkänna utbildningscentrum och utbildningsprogram samt provrutinerna motsvarar ungefär tre årsverken. Uppgifterna är nya för Fordonsförvaltningscentralen och myndigheten sköter dem genom att fördela uppgifterna på ett nytt sätt.

De av uppgifterna föranledda kostnaderna för definition och genomförande av informationssystem uppgår till uppskattningsvis 500 000 euro i form av en engångskostnad. Dessutom uppkommer personal- och verksamhetskostnader, såsom kostnader för telefon, post, tryckning, översättning, datorer och hyror till ett belopp av ca 375 000 euro per år, exklusive kostnader för informationssystem. Kostnaderna för systemdrift antas uppgå till ca 150 000—200 000 euro per år. Personalkostnaderna höjer inte Fordonsförvaltningscentralens löneutgifter totalt sett, utan avsikten är att dessa kostnader sköts ge-

nom en omfördelning av dem. Framställningen av yrkeskompetensbevis och registrering av utbildningsprestationer kommer, i likhet med tillsynen över utbildningen, att medföra en del kostnader. Kostnaderna för Fordonsförvaltningscentralens nya uppgifter täcks med myndighetens avgiftsinkomster, och de har beaktats i kalkylerna under moment 31.20.21 i statsbudgeten för 2007.

Den planerade tillsynen skall omfatta en inspektion om året på läroanstalter som ordnar grundutbildning och ungefär 150—200 på utbildningscentrum som är godkända för fortbildning. Därutöver behövs det en del riktad tillsyn om missförhållanden förekommer. Om tillsynen upphandlas hos utomstående avtalspartner minskar de personella konsekvenserna hos Fordonsförvaltningscentralen avsevärt. Vid upphandling av tjänster räknas priset ut per timme plus resekostnader. Kostnaderna för liknande tillsyn uppgår i dagsläget till ca 86 euro per timme. De totala kostnaderna för upphandlad tillsyn uppgår därmed i fråga om grundutbildningen till ca 50 000 euro och i fråga om fortbildningen till ca 125 000 euro. Utöver den upphandlade tillsynen kommer Fordonsförvaltningscentralen att ha vissa tillsynsuppdrag i anslutning till verksamheten. Utgifterna för dessa uppdrag avses ingå i de årliga kostnader på 375 000 euro som konstaterats ovan.

Den delade behörigheten innebär att det finns två aktörer i vissa fall. Verksamhetens karaktär och kraven på godkännande av utbildningscentrumen ställer inga hinder i vägen för en delad behörighet. Kriterierna för godkännande skrivs in i lag och i författning på lägre nivå som utfärdas med stöd av den. Åtgärderna är inte förenade med den typen av prövning som kan äventyra en samordnad verksamhet, förutsatt att kraven på prov och bedömningskriterierna är samordnade. En enhetlig verksamhet kan främjas med hjälp av större samarbete mellan myndigheterna. Den delade behörigheten kan medföra en del kostnadsökningar eftersom båda myndigheterna måste vara beredda att ordna till exempel prov. För utbildningsstyrelsen medför övervakningen av kvaliteten på undervisningen och proven inte några större merkostnader. Med hjälp av övervakning skall det säkerställas att undervisningen vid centrumen

motsvarar kraven och att proven ger en tillförlitlig bild av hur förarens yrkeskompetens motsvarar kraven. Utbildningen skall följa enhetliga grunder utfärdade av utbildningsstyrelsen. I fortbildningen gäller de utbildningsprogram och i yrkesproven de kriterier som har fastställts av Fordonsförvaltningscentralen. Den föreslagna fördelningen av uppgifter och behörighet mellan myndigheterna kan utvärderas när verksamheten har pågått i full utsträckning några år.

Av samordningsskäl är det fortfarande nödvändigt att det är polisen som beslutar om körkort när det gäller anteckningar om yrkeskompetens. Förfarandet gör att polisens arbete ökar i någon mån, men det är svårt att bedöma i hur stor omfattning. Arbetsmängden ökar i första hand av i hur stor omfattning förarna vill förnya körkortet på grund av anteckningarna om yrkeskompetens. Polisen är dessutom den som återkallar yrkeskompetensbevis för förare. Förfarandet hänför sig främst till beslut om och åtgärder vid körförbud och passar väl in med de övriga körkortsåtgärderna inom polisen.

4.3. Konsekvenser för miljön

Lagen har inga betydande miljökonsekvenser. När alla yrkesförare inom vägtrafiken får bättre kompetens ökar förutsättningarna för ett trafikbeteende som belastar miljön mindre. I och med att ett av fortbildningens mål är att minska bränsleförbrukningen bidrar den också till utvecklingen.

4.4. Samhälleliga konsekvenser

4.4.1. Allmänt

De nya yrkeskompetensvillkoren har betydande konsekvenser för branschen. När förarnas yrkeskompetens förbättras tack vare utbildning får yrket högre status samtidigt som branschen utvecklas och de unga får större intresse för transportsektorn. Samtidigt ökar också transporternas säkerhet och därmed också trafiksäkerheten. Tack vare den sänkta åldersgränsen för bussförare kan yrkesinriktad grundutbildning starta på ung-

domsstadiet, vilket också ökar bussföraryrkets attraktionskraft och förarnas yrkesskicklighet. Med de ändrade körkortsbestämmelserna främjas kvinnors intresse för arbete som förare inom persontransporter på väg.

En fungerande transportsektor är av avgörande betydelse för hela samhället. Utvecklingen och konkurrenskraften förutsätter att det finns adekvat tillgång till kvalificerade förare. Kalkylerna för det årliga arbetskraftsbehovet inom transportbranschen kräver större satsningar på adekvat utbildning. Det ökade utbildningsbehovet beror dels på de nya kraven, dels på tillväxten och pensionsavgångarna inom transportsektorn.

När miniminivån grundläggande yrkeskompetens samordnas för alla förare ökar yrkeskompetensen inom branschen. För utvecklingen inom branschen är det viktigt att se till att det finns adekvata förutsättningar för vidlyftigare yrkesutbildning. Likaså är det viktigt att med tanke på tillgången på förare se till att undervisning ordnas för de olika språkgruppernas behov. I yrkesutbildningen är läroanstaltens undervisningsspråk enligt lag finska eller svenska och i tvåspråkiga läroanstalter är undervisningsspråket finska och svenska. Allt detta förutsätter adekvata utbildningsresurser och en positiv inställning och attityd till transportsektorn, till exempel konkret genom gynnsamma arbetsvillkor. Större kompetens skapar förutsättningar för säkrare transporter och säkrare yrkesutövning samtidigt som olyckorna minskar och samhällets totala kostnader sjunker.

Samma krav skall gälla för förare från tredje land som utför transportuppdrag eller har anställning. Detta motverkar konkurrens snedvridningar. I ett trängt konkurrensläge kan internationellt upphandlade transporter hotas av utflaggning och detta kan i sista hand försämra trafiksäkerheten. Företagen inom transportsektorn är vanligen små eller medelstora företag. De har i snitt tre bilar. Det föreslagna utbildningsnätet garanterar tillgång till tjänster i hela landet. Kraven på de centrum som tillhandahåller fortbildning medger att det nuvarande utbildarnätverken och deras kompetens kan utnyttjas också framöver.

4.4.2. *Verkningar i fråga om företagsverksamhet*

Propositionen har konsekvenser för framför allt utbildningen för körkort i klass C, och merparten av bilskolorna har gett undervisning i klass C. Antalet elever beräknas sjunka på grund av de nya kompetensvillkoren och de kommer att försöka skaffa körkortsutbildning i samband med utbildningen för yrkeskompetens. Utvecklingen förstärks av de planerade ändringarna i direktivet om körkort. De innebär att den som bara avlägger körkort C under 21 års ålder alltid skall ha utbildning för yrkeskompetens enligt denna lag oavsett vad körkortet skall användas till.

Bilskolorna får sämre möjligheter att tillhandahålla utbildning för grundläggande yrkeskompetens eftersom den är betydligt längre än den traditionella bilskoleundervisningen, även om momsfriheten för utbildning för grundläggande yrkeskompetens minskar kostnaderna när tjänsterna säljs till privata konsumenter. På grund av momsfriheten för utbildningen kan utbildningsanordnarna inte göra avdrag för skatten på varor och tjänster som de köper för verksamheten. Detta gör att försäljningspriset på utbildningen innehåller en dold moms. Den dolda momsen höjer priset på utbildningstjänster när de säljs till momsfria företag. Momsfriheten för utbildningen leder också till att bilskoleföretagare i sin bokföring måste dela upp varor och tjänster som de skaffat för verksamheten i skattepliktig och skattefri verksamhet.

Konsekvenserna kan bli mindre om bilskolorna tillhandahåller utbildningstjänster för den yrkesinriktade förarutbildningen och inom den arbetskraftspolitiska utbildningen. Om en bilskola hos undervisningsministeriet anhåller om att få bli utbildningstillhandahållare måste ministeriet bedöma behovet av utbildning och i vissa fall belägga verksamheten med vissa begränsningar. Verksamheten får i sådana fall inte ge vinst.

Bilskolorna kan få bättre möjligheter att tillhandahålla utbildning när ålders- och kompetensvillkoren i klass C skärps och körkortet i klass C1 får högre status, vilket kan generera större efterfrågan på utbildning. Förarutbildning i denna klass kan på grund av åldersvillkoren lämpa sig för bilskolorna också

i framtiden, likaså i kombination med utbildning för yrkeskompetens. En höjning av körkortsklassen till C när ålderskravet är uppfyllt ger förarna obegränsad rätt att arbeta som förare av godstransporter.

Propositionen inverkar också på transportföretagens verksamhet. För företagets verksamhet är det av stor betydelse att tillgången på arbetskraft tryggas i takt med att den obligatoriska utbildningen ökar.

Merparten av företagen är små företag med några få bilar. Tack vare periodiseringen av fortbildningen kan företagen lättare ordna sina transporter och skaffa vikarier. I och med att fortbildningen inte läggs fast exakt kan undervisningen anpassas efter företagets verksamhet med hänsyn till att ett säkert och bränslesnålt körbeteende hör till de viktigaste målen med fortbildningen. På så sätt kan företagen i stor utsträckning inverka på förarnas utbildningsbehov och hur de skall utbildas och själva dra nytta av resultaten. Inom denna ram kan branschen dra stor nytta av utbildningen förutsatt att undervisningen motsvarar kriterierna. När utbildningsgivaren registrerar prestationerna i fortbildningen underlättas den praktiska verksamheten och övervakningen kompletteras. I och med att kriterierna för utbildningscentrumen läggs fast utifrån utbildningsuppdraget kan det befintliga nätverket av utbildare utnyttjas och tjänster tillhandahållas i tillräckligt stor omfattning.

Yrkesutbildningsanstalter, bilskolor och andra utbildare kommer att ha vissa kostnader för att bli godkända som utbildningscentrum.

5. Beredningen av propositionen

5.1. Beredningsskeden och beredningsmaterial

Propositionen grundar sig på förslagen om verkställighet av direktivet om yrkeskompetens för förare i vägtrafik i en promemoria från en arbetsgrupp inom undervisningsministeriet (Maantieliikenteen kuljettäjien ammattipätevyysdirektiivin toimeenpano; Opetusministeriön työryhmämuistioita ja selvityksiä 2005:7).

Direktivet om grundläggande yrkeskompe-

tens och fortbildning grundar sig på ett förslag från kommissionen (KOM(2001)56) om obligatorisk utbildning för förare. Förslaget fick i princip ett positivt mottagande, men på vissa punkter krävdes förbättringar. Också riksdagens kommunikationsutskott var för obligatorisk utbildning för den som etablerar sig i branschen. Utskottet uttalade sig i utlåttande KoUU 13/2001 rd om statsrådets skrivelse (U 21/2001 rd) i frågan. Men utskottet förutsatte att utbildningen ordnas så att den inte förvärrar bristen på förare och försämrar företagets konkurrenskraft. Utskottet krävde också större flexibilitet i fortbildningen. I utlåttandet lyfte utskottet fram försvarsmaktens förarutbildning, vikten av att bussförarutbildning kan avläggas inom ramen för yrkesutbildning och att nybörjarplatserna utökas i betydande grad. Vidare förutsatte utskottet att statsrådet utreder möjligheterna att befria körkortsutbildning för lastbil och buss från moms.

I motsats till det ursprungliga förslaget innehåller det antagna direktivet ett examensalternativ för grundläggande yrkeskompetens. Dessutom är utbildningens omfattning i alternativet med utbildning mindre och kriterierna för fortbildning mer flexibla än i det ursprungliga förslaget.

Den 8 augusti tillsatte undervisningsministeriet en arbetsgrupp för att utreda direktivets konsekvenser för den yrkesinriktade förarutbildningen i Finland. I arbetsgruppen var dessutom kommunikationsministeriet, arbetsministeriet, Fordonsförvaltningscentralen, utbildningsstyrelsen, Ammatillisten aikuiskoulutusten liitto, Undervisningssektorns Fackorganisation, Koulutuksen järjestäjät ry, Finlands Bilskoleförbund rf, Auto- ja Kuljetusalan Työtekijäliitto AKT ry, Autoliikenteen Työnantajaliitto ry och Hämeen ammattikorkeakoulu representerade. Arbetsgruppen hade i uppdrag att behandla direktivets konsekvenser för förarutbildningen på nationell nivå, lägga fram nödvändiga förslag till ändringar i det nuvarande utbildningssystemet och ett förslag till nationellt genomförande. I sin rapport ansåg arbetsgruppen att direktivet har mycket obetydliga effekter på den nuvarande yrkesutbildningen och föreslog att Finland inför en modell med utbildning. Utbildningen skulle utgöra ett led i de yrkesinriktade

de examina inom området och innehållet i den skulle anpassas efter bestämmelserna i direktivet. Utbildningen skulle också gå att avlägga separat inom ramen för en mer omfattande yrkesinriktad examen. Dessutom föreslog arbetsgruppen att Finland inför snabbförvärvad utbildning, att åldersgränsen för bussförare sänks och att grundutbildning för bussförare inrättas, att myndigheternas behörighet delas upp när det gäller godkännande av utbildningscentrum, organisering av prov och övervakningen av utbildningscentrumen mellan utbildningsstyrelsen och Fordonsförvaltningscentralen. Vidare föreslog arbetsgruppen att man bygger upp en beredskap för en utbyggnad av förarutbildningen och att utbildningen vid bilskolorna stöds med momssänkningar när körkort avläggs i samband med utbildning för yrkeskompetens. I promemorian ingick två avvikande meningar. Fordonsförvaltningscentralen motsatte sig delad behörighet särskilt när det gällde godkännande och övervakning av utbildningscentrumen, organisering av prov och utfärdande av yrkeskompetensbevis och ansåg det viktigt att utbildningen ordnas utifrån det nuvarande systemet för körkortsutbildning. Också alternativet med bara prov borde ha utretts noggrannare, ansåg Fordonsförvaltningscentralen. Finlands Bilskoleförbund och Autoliikenteen Työnantajat förutsatte att utbildningen finansieras på ett rättvist sätt för de studerande och enligt samma villkor oavsett var utbildningen tillhandahålls. Utöver dessa ansåg Auto- ja Kuljetusalan Työntekijäliitto AKT åldersgränsen 18 år vara för låg för bussförare.

5.2. Remissyttranden och hur de har beaktats

Undervisningsministeriet bad de viktigaste aktörerna inom utbildnings-, transport- och trafiksektorn samt förvaltningen yttra sig om förslagen. Antalet remissinstanser var 27. I yttrandena ställde de sig som regel bakom förslagen. En del ville dock avgränsa den snabbförvärvade kompetensutbildningen mer exakt. I flera yttranden framhölls vikten av att yrkesutbildningen får finnas kvar i samma omfattning som nu. I yttrandena från utbildningsområdet ansågs det viktigt att finansie-

ringen av den nya utbildningen ordnas utanför den nuvarande finansiella ramen. I flera fall underströks det att utökad utbildning kräver att extra resurser avsätts i god tid och att det behövs insatser för att avhjälpa lärarsituationen. Transportbranschen underströk i sina yttranden att det också behövs ett utbildningsutbud med helt fristående utbildningsblock. I flera yttranden framhölls det också att försvarsmaktens förarutbildning spelar en viktig roll för utbildningen av förare.

Fordonsförvaltningscentralen och finansministeriet efterlyste mer exakta jämförelser mellan alternativet med utbildning och alternativet med prov. Bilskoleförbundet ansåg alternativet med examen vara det bästa alternativet, om det inte går att få fram en jämlik finansiering av utbildningen.

De finansiella förslagen tillstyrktes till största delen. Dels Bilskoleförbundet, dels transportorganisationerna underströk att utbildningen måste ordnas på jämlika villkor oavsett vem som tillhandahåller utbildningen. Finansministeriet krävde ytterligare utredningar om konsekvenserna av förslagen och om privat finansiering. Dessutom framhöll ministeriet att gemenskapslagstiftningen ställer en del begränsningar i fråga om momsen på utbildning som ordnas vid bilskolor.

Inrikesministeriet och AKT ry motsatte sig förslaget att sänka åldersgränsen för bussförare och ansåg att den som ännu inte fyllt 21 år är för unga för att arbeta som bussförare. Också Trafikskyddet och Trafikförsäkringscentralen hade vissa förbehåll när det gällde den sänkta åldersgränsen, bl.a. den stora olyckfallsrisken.

I de flesta fall tillstyrktes förslagen till delad behörighet. Finansministeriet förutsatte ytterligare utredningar om uppdelningen mellan myndigheterna och om övervakningen. Fordonsförvaltningscentralen motsatte sig fortfarande en uppdelning av övervakningen, organiseringen av prov och utfärdande av intyg och utbildningsstyrelsen motsatte sig att examenskommissionerna skulle få ordna och övervaka prov eftersom de inte var lämpliga uppgifter för dem. I yttranden ansågs det angeläget att det inrättas ett gemensamt organ för myndigheterna och aktörerna inom branschen för att verksamheten skall kunna ut-

vecklas och en enhetlig praxis kunna garanteras. Bilskeleförbundet och Trafikskyddet ansåg det vara problematiskt med ett system med två myndigheter, bl.a. med hänvisning till olika utbildningskulturer och divergerande prioriteringar i undervisningen och en ojämlig ekonomisk behandling. De ansåg det extra viktigt med garantier för samordnad utbildning och enhetliga prov.

Propositionen har beretts vid kommunikationsministeriet i samarbete med undervisningsministeriet. De grundläggande linjerna bygger på förslagen från arbetsgruppen och synpunkterna i remissyttrandena har beaktats inom dessa gränser. Enligt finansministeriet tillåter EG-lagstiftningen inte lägre momsats på utbildning för yrkeskompetens. Enligt finansministeriet finns det inga grunder för momsfrihet för körkortsutbildningen eftersom den inte är den typen av lagstadgad utbildning som verkställer de mål för utbildningen som samhället har godkänt, vilket enligt de allmänna principerna mervärdesskattelagen medger momsfrihet. Denna ståndpunkt har bekräftats av högsta förvaltnings-

domstolen (27.2.1996, liggare 532). De som yttrat sig gavs tillfälle att uttala sig om utkastet till proposition. Utlåtanden om utkastet till regeringens proposition begärdes även av justitieministeriet, undervisningsministeriet, inrikesministeriet, försvarsministeriet, arbetsministeriet, utbildningsstyrelsen och Fordonsförvaltningscentralen. Erhållna utlåtanden samt andra synpunkter som framförts under beredningen har i mån av möjlighet tagits i hänseende i propositionen eller dess motiveringar.

6. Samband med andra propositioner

I propositionen föreslås att 5 § 1 mom. i lagen om fordonstrafikregistret (541/2003) ändras. Förslag till ändring av 5 § 1 mom. i lagen om fordonstrafikregistret ingår också i regeringens proposition 61/2006 rd till riksdagen med förslag till lagar om ändring av fordonslagen och vissa andra lagar som innehåller bestämmelser om registrering av fordon samt fordonsskattelagen.

DETALJMOTIVERING

1. Motivering

1.1. Lag om yrkeskompetens för lastbils- och bussförare

1 kap. Allmänna bestämmelser

1 §. Lagens syfte. Det primära syftet med lagen är att förbättra säkerheten vid transporter och därmed den samlade trafiksäkerheten. Säkerhetsvinsterna skall uppnås med hjälp av att förarna får bättre och uppdaterad kompetens för att framföra fordon.

2 §. Tillämpningsområde. Lagen gäller förare av tunga fordon. Bestämmelserna skall också inbegripa arbetsgivare och personer i ledande ställning vid transportverksamhet vid sidan av anställda förare. Lagen skall gälla kommersiell körning och det görs ingen skillnad mellan enstaka respektive tillfälliga körningar och fast anställning. Kraven uppfylls också när företagen kör med tomma fordon, till exempel när fordon flyttas för reparation eller tankning och det ingår i företagsverksamheten. Kraven gäller alla förare och bestämmelserna tillämpas också på förare av farligt gods på väg vid sidan av de särskilda kraven på transport av farligt gods på väg.

Lagen gäller också medborgare från andra stater inom Europeiska ekonomiska samarbetsområdet samt förare från tredje land, när de anlitas för transporter av företag som är etablerade i Finland eller i de övriga EES-länderna.

I 3 mom. anges vilka körningar kraven på yrkeskompetens inte gäller. De situationer som nämns är för det första framförande av långsamma fordon vars största tillåtna konstruktiva hastighet inte överstiger 45 kilometer i timmen (1 punkten). Vidare skall bestämmelserna inte tillämpas när ett fordon framförs vid vissa verksamheter som är viktiga för samhällsordningen och säkerheten i samhället (2 punkten). Också tullen och gränsbevakningsväsendet har uppdrag som liknar polisens. I sådana fall krävs inte yr-

keskompetens. Dessutom gäller lagen inte när ett fordon används i brådskande nödsituationer för räddningsinsatser på särskild order av polisen eller räddningsväsendet eller av tullen eller gränsbevakningsväsendet i skötseln av polisuppgifter (4 punkten). Situationen bedöms från fall till fall. Kraven gäller inte vid provkörning i samband med reparationer eller underhåll eller provkörning i samband med besiktning eller provkörning av ett nytt eller ombyggt fordon innan fordonet godkänns för trafik (3 punkten). Lagen gäller inte heller när fordonet används i körundervisning för körkort eller sådan körundervisning som avses i denna lag. Kraven tillämpas inte när ett fordon används i privat bruk för andra än kommersiella person- eller godstransporter (6 punkten). Till exempel i bestämmelserna om körtider inom godstrafiken betraktas alla transporter som ingår i någons näringsverksamhet som kommersiella. När verksamheten begränsas till näringsverksamhet brukar till exempel frivilligt arbete utan betalning inte ingå i tillämpningsområdet. Utifrån detta kan det anses att annan funktion som förare än körning mot ekonomisk ersättning eller annat vederlag undantas lagen. I 7 punkten utesluts situationer när föraren framför ett fordon och förarverksamhet inte är förarens huvudsakliga sysselsättning utan körningen anknyter till förarens huvudsakliga sysselsättning. Ett exempel på verksamhet som anknyter till huvudsysslan är när en snickare transporterar material och arbetsredskap som behövs i arbetet. I detta fall spelar sträckan ingen roll eftersom varorna inte transporteras utan de används i förarens huvudsakliga sysselsättning, som inte är att framföra fordon. Däremot skall lagen tillämpas när ett företag kör ut produkter till kunderna.

2 kap. **Krav som gäller lastbils- och bussförare**

3 §. Förarens yrkeskompetens. Kravet på yrkeskompetens är fristående från kravet på

körkort och skall förvärfvas utöver körkort. Yrkeskompetensen skall bestå av dels grundläggande kompetens, dels regelbunden fortbildning. Själva innebörden av yrkeskompetensen läggs fast på grundval av fordonstypen och transportuppdraget och i Finland skall yrkeskompetens förvärfvas genom utbildning. För lastbilskörkort och godstransport på väg krävs det grundläggande yrkeskompetens för lastbilsförare och för busskörkort och persontransporter grundläggande yrkeskompetens för bussförare.

Grundläggande yrkeskompetens behöver avläggas bara en gång. De som till exempel har avlagt grundläggande yrkeskompetens för lastbilsförare har rätt att utöva yrket med alla lastbilar och fordonskombinationer de har körkort för, förutsatt att de uppdaterar sin yrkeskompetens genom fortbildning. När innehavare av körkort för lastbil i klass C1 avlägger grundläggande yrkeskompetens för lastbilsförare de rätt att framföra tunga fordonskombinationer med tung lastbil C i klass CE om de har fått körkort i den körkortskategorin. När det gäller att avlägga yrkeskompetens spelar det således ingen roll i vilken körkortskategori den avläggs. Det spelar däremot självfallet en roll för förarens körskicklighet och körkortskraven, med tanke på att det skall kunna garanteras att förarna har adekvat körskicklighet i motsvarighet till körkortskategorin.

4 §. Grundläggande yrkeskompetens. Grundläggande yrkeskompetens avläggs genom formbunden utbildning och kan enligt 2 mom. också vara snabbförvärvad grundläggande yrkeskompetens. I båda fallen skall innehållet vara detsamma, trots att undervisningen i den snabbförvärvade utbildningen är mer generell utplagd. Det icke specialiserade innehållet i den snabbförvärvade utbildningen kompenseras av att ålderskravet är högre och föraruppgifterna till en början är begränsade på det sätt som sägs i paragrafen om minimiåldern för förare. Det krävs att förarna deltar i undervisningen och den ges separat för lastbilsförare och bussförare.

Trots att kraven för körkort och yrkeskompetens är olika krävs det enligt 3 mom. inte körkort för fordon som används i utbildningen för att man skall få delta i kompetensutbildning. Särskilt när det gäller unga personer

kan körkortsutbildningen och yrkeskompetensutbildningen infalla samtidigt, om det krävs yrkeskompetens för avläggande av körkort. Innan körkort har erhållits skall körundervisningen uppfylla de krav som gäller körundervisningen för körkort. Också i det fall att det inte finns närmare regler för hur utbildningen skall genomföras vore det ändå befogat att undervisningen läggs upp stegvis och börjar med elementär körkunskap för att senare avancera mot yrkeskompetens.

Direktivet lägger inte fast vilken körkortskategori det fordon som yrkeskompetensen avläggs i måste höra till när kompetens avläggs till exempel i samband med körkort eller när någon förvärfvar körkort i flera kategorier i samband med längre utbildning. Det har en viss ekonomisk betydelse vilket fordon som används i undervisningen. Därför kan regeln i princip vara att den lägsta körkortsklassen för yrkeskompetens är C1 för lastbil även om anhållan om körkortstillstånd gäller körkort för lastbil i klass C och personen dessutom tar körkort i klass CE i samband med utbildningen. Körkortsundervisningens omfattning måste ses över när yrkeskompetensutbildning och körkortsundervisning sker separat. Vid en sådan översyn borde den körundervisning som ingår i körkortsutbildningen vara tillräckligt omfattande, i synnerhet när det gäller klass CE.

5 §. Utbildning för grundläggande kompetens. I utbildningen för grundläggande kompetens ingår undervisningen som avses i 1 mom. samt avläggande av provet som avses i 2 mom. Om anordnare av utbildningen bestäms i 10 §, om mottagare av prov i 15 §. I paragrafens 1 mom. ingår en allmän bestämmelse om målen med och innehållet i utbildningen. Kunskapsstoffet skall också täcka in annat än bara kunskap och kompetens när det gäller att framföra fordon. Genom förordning av statsrådet föreskrivs närmare om minimikrav i fråga om undervisningsämnen och andra lägsta kravnivåer.

Utbildningsmoment som förbättrar rationell körning med beaktande av säkerhetsbestämmelserna är bl.a. kunskaper om fordons tekniska egenskaper för optimal användning av fordonet och för lastning i överensstämmelse med säkerhetskraven och med avseende på ett korrekt utnyttjande av fordo-

net. I tillämpningen skall till exempel ingå att känna till bestämmelserna om yrkestrafik och detta gäller både förare och person- och godstransporter i allmänhet. En tredje målgrupp utgörs av hälso-, väg- och miljösäkerhet samt service och logistik. Exempel på undervisningsmoment är att känna igen och förebygga risker i trafiken och vid olyckor, att förebygga brottslighet och människosmuggling, bedöma nödsituationer, känna till de ekonomiska villkoren för person- och godstransporter på väg och organisationen av marknaden och uppvisa ett sådant beteende som bidrar till att företagets profil höjs.

Utbildningen för yrkesförare bör vidare inefatta undervisning i ett defensivt sätt att framföra fordon och i den omfattning att undervisningen ingår i både körkortsutbildningen och utbildningen för grundläggande yrkeskompetens. Detta för att alla förare av tunga fordon skall omfattas av den. Utbildningsmomentet bör vara identiskt i den normala utbildningen och i utbildningen i snabbt tempo. Undervisningen inom utbildningen för yrkeskompetens kan omfatta ungefär 20—24 timmar. Undervisningen i ett defensivt körsätt kan omfatta ungefär 4—8 timmar i körkortsutbildningen.

I överensstämmelse med direktivet kan en del av körundervisningen ges på en särskild bana eller i en avancerad simulator. Undervisningen på en särskild bana skall vara individuell undervisning i närvaro av läraren. Kravet på en avancerad simulator förutsätter att det läggs fast kriterier för vilken teknisk utrustning som används i körundervisningen och att det kontrolleras att kriterierna uppfylls. Ett problem med att slå fast teknisk utrustning är att det ingenstans finns närmare angivet vilka krav som ställs på deras egenskaper eller funktioner. Det skall också krävas att den tekniska utrustningen är godkänd. Extra nödvändigt är det att kriterier läggs upp när tekniska apparater används i körundervisningen inom körkortsutbildningen. Däremot behöver det inte ställas så stränga krav på apparatur som används i den teoretiska undervisningen. Närmare bestämmelser om undervisningsmaterial i körundervisningen utfärdas enligt 11 § 3 mom. genom förordning av statsrådet. I körkortsutbildningen krävs det att undervisningen skall försiggå i

trafiken. Detta är ett motiverat krav i körundervisningen för yrkeskompetensutbildningen, men undervisningen skall inte över hela linjen behöva uppfylla kravet. Även körundervisning som ges någon annanstans kan vara befogad med avseende på föraryrket.

Direktivet tillåter att utbildning för trafikföretagare delvis räknas till godo i utbildningen för grundläggande yrkeskompetens om medlemsstaten fattar ett sådant beslut. Paragrafen har ett bemyndigande att genom förordning av statsrådet meddela närmare bestämmelser om undervisningen eller om tillgodoräknande av en redan avlagd annan grundläggande yrkeskompetens och om principerna för detta. Även om undervisningen i utbildningen för förare och trafikföretagare i princip är densamma är perspektivet i dessa två inriktningar ändå mycket olika. För företagare räcker det att de på ett allmänt plan känner till vilka faktorer som måste beaktas med avseende på säkerheten, men förare måste också behärska dem i praktiken för att kunna leva upp till kraven i detalj. Detta talar för att bara undervisningen reduceras. Däremot kan provet innehålla frågor som gäller detta område. Närmare bestämmelser kan utfärdas genom förordning av statsrådet. Enligt vissa bedömningar handlar det inte om ett allmänt förfarande eftersom det oftast är förare som skaffar kompetens som trafikföretagare och inte vice versa.

Förordningen av statsrådet skall också inefatta närmare bestämmelser om kraven på utbildningens innehåll och omfattning när en förare som har grundläggande yrkeskompetens för lastbilsförare eller bussförare växlar mellan olika transportformer. Principen skall vara att de allmänna delarna i tidigare avlagd yrkeskompetens kan räknas till godo när föraren avlägger en ny yrkeskompetens. Däremot är föraren skyldig att avlägga de särskilda momenten och ett prov för den nya kompetensen. Utbildningen omfattar i detta fall 70 timmar. I och med att utbildningen för grundläggande yrkeskompetens skall ingå i systemet för yrkesinriktad examen måste det vara anpassat till de nationella examenskraven. Därför måste undervisningen uppfylla kraven i utbildningsstyrelsens grunder för läroplanen eller examina. Enligt 13 § 2 mom. i lagen yrkesutbildning (630/1998) beslutar

utbildningsstyrelsen om grunderna för läroplanen vid grundläggande yrkesutbildningen. På motsvarande sätt beslutar utbildningsstyrelsen enligt 13 § 2 mom. i lagen om vuxenriktad yrkesutbildning (631/1998) om grunderna för examina. Grunderna skall följas i undervisningen oavsett på vilket utbildningscentrum undervisningen ges.

Provet skall i princip vara skriftligt, men kan också i förekommande fall avläggas muntligt. Muntligt prov kan vara motiverat vid läs- och skrivsvårigheter och i vissa fall också vid språksvårigheter. Provet skall omfatta minst en fråga inom varje mål för undervisningsmomenten. Det ställs inga krav på exakt utformning av provet. När andra sätt att genomföra provet är aktuella måste det säkerställas att provet är lika krävande och att frågorna vid till exempel flervalsprov är tillräckligt särskiljande så att deltagarna inte klarar av provet utan att behöva behärska saken. Paragrafen har också ett bemyndigande att utfärda närmare bestämmelser om provet. För deltagande i provet krävs att undervisningen som avses i 1 mom. är genomgången, vilket i praktiken skall påvisas med ett intyg utlämnat av utbildningscentrumet. Efter godkänt prov skall ett intyg utfärdas eller en anteckning om genomgången utbildning för grundläggande yrkeskompetens antecknas i ett mer omfattande bevis om avlagd yrkesexamen. Med intyget kan ett särskilt yrkeskompetensbevis för förare eller en anteckning om yrkeskompetens i körkortet ansökas. I 15 § ingår bestämmelser om vem som utfärdar bevis samt om organisering av proven.

6 §. Förvärvande av grundläggande kompetens i yrkesutbildning för förare. Paragrafen gäller yrkesinriktad tidsbegränsad förarutbildning som är betydligt mer omfattande och i samband med vilken utbildning för grundläggande kompetens ges. Yrkesutbildningens omfattning och den längre utbildningstiden talar för att proven skall periodiseras enligt den övriga utbildningen. Detta gäller förutom den utbildning som övervakas av utbildningsstyrelsen även annan till sin omfattning motsvarande yrkesinriktad förarutbildning samt dessutom försvarsmaktens förarutbildning, i samband med vilken man enligt det föreslagna 10 § 3 mom. kan ge utbildning för grundläggande kompetens. De

beväringar som väljs till denna militärförarutbildning tjänstgör nuförtiden från sex månader till ett år. Vid den här typen av utbildning skall provet kunna avläggas stegvis i anknytning till den övriga utbildningen och i enlighet med kraven i denna lag på samma sätt som när provet avläggs på en och samma gång.

Direktivet tillåter att medlemsstaterna inför nationella undantag från den utbildning som avses i 1 mom. Vid körningar under utbildningen har eleverna rätt att vara förare utan att kravet på yrkeskompetens uppfylls. Rättigheten gäller bara i Finland. Innan eleverna får körkort för fordonet får de bara köra i enlighet med kraven för körundervisning i körkortslagstiftningen. Detta förutsätter att läraren är närvarande. Bestämmelsen ger eleverna möjlighet att utföra arbetslivspraktik under utbildningstiden. Om körkort erhålls innan utbildningen för yrkeskompetens har avslutats måste rätten villkoras med att utbildning för yrkeskompetens skall avläggas, om detta krävs för den aktuella körkortsklassen. Också bestämmelser om minimiålder för förare enligt 8 och 9 § skall efterföljas. När körkortsåldern i och med det nya körkortsdirektivet höjs blir det troligtvis nödvändigt att införa ett tillfälligt förfarande där körkort efter avlagd förarexamen kan erhållas innan deltagaren avlägger utbildning för yrkeskompetens för att utbildningen skall vara till nytta i arbetslivspraktiken i överensstämmelse med målen för utbildningen. I detta fall är det dock skäl att kräva att utbildningscentrumet har godkänt arbetsplatsen för körningar under studietiden.

7 §. Fortbildning. Paragrafen innehåller bestämmelser om skyldigheten att skaffa fortbildning och anger hur skyldigheten kan uppfyllas. Dessutom bemyndigas statsrådet att utfärda närmare bestämmelser genom förordning.

Utbildningen skall innefatta undervisningsmoment som ingår i grundutbildningen och är viktig information med avseende på föraryrket. Fortbildningen skall dock alltid innehålla undervisning som främjar ett säkert och ekonomiskt körsätt, vilket också är målet med gemenskapslagstiftningen. Det särskilda målet med fortbildningen är framför allt att lära ut ett defensivt, bränslesnålt och miljöö-

vänligt sätt att framföra fordon. Med tanke på säkerhetsmålet skall fortbildningen alltid innehålla ett minimimått av undervisning i ett defensivt körsätt. Undervisningen kan omfatta 7—14 timmar. Närmare bestämmelser utfärdas genom förordning av statsrådet. Utbildningsprogrammet för fortbildning skall vara godkänt av Fordonsförvaltningscentralen också när det hör till undervisningsministeriet att godkänna en läroanstalt. Bestämmelser om detta ingår i 10 § 1 mom.

Den yrkeskompetens som förvärvas genom utbildningen för grundläggande yrkeskompetens gäller i fem år, likaså behörighet som förlängts med hjälp av fortbildning. Under femårsperioden är föraren skyldig att delta i fortbildning och förvärva ett nytt behörighetsbevis för att kunna behålla sin förarbehörighet. När en förare försummar att förlänga giltighetstiden för sin yrkeskompetens måste han före körning få fortbildning och skaffa ett nytt kompetensbevis. I sådana fall kan den del av utbildningen från giltighetstiden för den tidigare behörigheten som förvärvats fem år före kontrollen räknas till godo. Den sista giltighetsdagen för den yrkeskompetens som förvärvats genom utbildning för grundläggande yrkeskompetens och fortbildning framgår av körkortet eller yrkeskompetensbeviset. Skyldigheten att delta i fortbildning gäller dels de som genomgått grundläggande utbildning för yrkeskompetens enligt denna lag, dels förare som redan är verksamma inom sektorn. Tidpunkten för den första fortbildningen för förare som redan är verksamma inom transportsektorn läggs fast i samband med övergångsbestämmelsen.

Också fortbildningen kräver undervisning. Genom förordning av statsrådet utfärdas det bestämmelser om den totala omfattningen av fortbildningen och om genomförandet. Fortbildningen skall omfatta minst 35 timmar och kan också meddelas i perioder om minst sju timmar. Det totala antalet timmar skall inte vara beroende av vilken grundläggande yrkeskompetens föraren har, och fortbildningen kan räknas till godo för alla körkortsklasser för tunga fordon som föraren innehar. Också när en förare är anställd av ett företag räknas adekvat fortbildning till godo när han flyttar över till ett annat företag. I Finland är det lättare att räkna utbildningsmoment till godo

om de skrivs in i respektive myndighets register. Fortbildning som förvärvats utomlands får däremot bara godkännas om det finns ett dokument som uppfyller de formella kraven enligt direktivet, eftersom det bara föreskrivs om ömsesidigt erkännande i sådana fall. I 4 mom. bemyndigas statsrådet att genom förordning utfärda närmare bestämmelser. Framför allt i fråga om förare av farligt gods på väg kommer det att finnas krav inom två olika lagstiftningsområden, om den fortbildning som föreslås i propositionen godkänns. Utbildningen måste uppfylla de formella kraven i denna lag eller i bestämmelser som utfärdas med stöd av den för att den skall kunna utnyttjas som fortbildning enligt kraven på yrkeskompetens i denna lag.

Enligt 3 mom. utfärdar utbildningscentrumen ett intyg över genomgången fortbildning eller del av fortbildningen. Detta intyg förlänger giltighetstiden för yrkeskompetensen. Om anmälan av detta intyg till registret föreskrivs i 23 §. Den som utfärdar intyget och den som gör anmälan kan ställas till ansvar om anteckningen i registret är felaktig, till exempel för att ha utlämnat intyget på felaktiga grunder. Enligt strafflagen kan den som genom att lämna oriktiga uppgifter orsakar ett i rättsligt avseende betydelsefullt fel i fordonstrafikregistret göra sig skyldig till registeranteckningsbrott. Också utnyttjande av en sådan felaktig anteckning uppfyller brottsbeskrivningen.

8 §. *Minimiålder för förare.* I paragrafen ingår minimikrav på lastbils- och bussförare. Mer omfattande utbildning ger större behörighet att arbeta som förare vid yngre ålder.

Bestämmelserna om lägsta ålder för lastbilsförare följer gällande körkortspraxis. När det gäller bussförare skall minimikraven fortfarande vara högre. För bussförare av fordon i körkortsklass D stiger minimiåldern till 23 år om den grundläggande kompetensen har förvärvats genom utbildning i snabbt tempo. Vid fullständig utbildning på 280 timmar är minimiåldern 21 år precis som i dagsläget. Paragrafen har dessutom bestämmelser om undantag för åldersgränsen 21 år i ruttbegränsat förararbete och med snabbförvärvad utbildning. Begränsningen gäller lokaltrafik på regelbundna, högst 50 kilometer långa rutter och tillåter inte att flera rutter av samma

längd sammanlänkas.

9 §. Undantag i fråga om minimiåldern för bussförare. Finland avser att utnyttja undantagsbestämmelsen i direktivet som tillåter att åldersgränsen för bussförare sänks till 18 år. I och med att medlemsstaterna själva får bestämma om de vill tillämpa undantagsbestämmelsen eller inte kan tillämpningen villkoras med stängare krav än de som gäller för grundläggande yrkeskompetens. Den längre åldersgränsen skall bara tillåta körning i Finland. Ålderskravet är detsamma som för lastbilsförare med utbildning omfattande 280 timmar.

Förarverksamhet inom persontransporter ställer särskilda krav och detta förutsätter adekvat utbildning som motvikt mot den sänkta åldersgränsen. I paragrafen föreslås att förarna som yrkesinriktad grundutbildning skall ha avlagt grundexamen för bussförare omfattande 120 studieveckor. I examen ingår även utbildning för grundläggande yrkeskompetens omfattande 280 timmar. Inom ramen för den treåriga grundutbildningen skall eleverna få nödvändig kompetens för att utöva yrket, och det skall kompensera den sänkta åldersgränsen. Därutöver krävs sådan kör rätt för buss som det föreskrivs om i vägtrafiklagen eller med stöd av den. Dessa bestämmelser får inte ställa lägre krav än minimikraven för grundläggande yrkeskompetens. Däremot kan de innehålla ytterligare krav, vilket i praktiken kan innebära en höjning av minimiåldern 18 år.

De som avslutar yrkesinriktad grundutbildning är mellan 18 och 18,5 år gamla och har strax innan uppnått allmän körkortsålder. Under de första åren med körkort är risken att unga förare råkar ut för olyckor mångfaltigt större än för mer erfarna förare. De senaste studierna tyder på att nya förare i snitt kan nå samma säkerhetsnivå som mer erfarna förare på ungefär tre år. Unga som avslutar sin utbildning för grundexamen står då inför den andra etappen av förarutbildningen och omfattas fortfarande av uppföljningen av fel som begås av unga förare. För att kunna vara bussförare krävs det att personen har vissa förarfärdigheter. Den treåriga yrkesutbildningen och den anknytande mer omfattande förarerfarenheten kan anses skola de unga för arbetsuppgiften och förhindra onödigt risk-

tagning i trafiken, också i privatbilism. Längre utbildning och den anknytande förarerfarenheten kan i viss mån anses kompensera den treåriga högriskperioden, även om eleverna inte får köra på egen hand under utbildningstiden innan de erhåller kör rätt för fordonet. Men eleverna får i vilket fall som helst möjligheter att skaffa större förarerfarenhet under utbildningstiden, och detta har konstaterats minska olycksfallsrisken. I normala körsituationer kan man också utgå från att passagerarnas närvaro i fordonet dämpar benägenheten att ta onödiga risker.

Innan en person börjar arbeta som bussförare måste förarundervisningen vara avklarad helt och hållet. Därmed avses att personen måste ha fått undervisning för andra etappen av förarundervisningen. Kravet är detsamma som för närvarande gäller för lastbilsförare av fordonskombinationer i körkortsclass CE. Uppföljningen av nya förare förseelse skall pågå hela tvåårsperioden ut och är inget hinder för att arbeta som bussförare. En strängare uppföljning kunde medverka till att förebygga risktagande i trafiken både i yrkeslivet och på fritiden.

Läroavtalsutbildning är en parallell möjlighet att skaffa ett yrke. Utbildningsanstalten bestämmer själv på vilket sätt examen fullföljs, antingen som skolutbildning eller läroavtal. I båda fallen eftersträvas samma examen, och elevernas kunskapsnivå är densamma. Läroavtalsutbildningen tar mer fasta på inläringen på arbetsplatsen än vad som är fallet vid skolutbildning. Om det inte införs några särskilda begränsningar för hur utbildningen får genomföras kan båda modellerna vara aktuella i fråga om sänkt ålder för bussförare.

I förslaget ingår också ett förslag till ändring av körkortsförordningen. Ändringen tillåter att busskörkort avläggs utifrån körkortsclass B för personbil i överensstämmelse med gemenskapslagstiftningen. Ändringen förutsätter att det befintliga körkortet beaktas i kraven för busskörkort. Översynen av kravet på befintligt körkort förväntas främja kvinnors intresse för yrkesområdet.

Innan en förare uppfyller det harmoniserade ålderskravet har han eller hon inte rätt att vara förare någon annanstans än i Finland. Rätten gäller framförande av minibussar i

körkortsklass D1 eller bussar i körkortsklass D på begränsade rutter i lokaltrafik. Rätten skall dock inte gälla på Åland eftersom landskapet har lagstiftningsbehörighet inom vägtrafik. En person som avses i momentet får flytta fordon i klass D utan passagerare. Bestämmelsen inskräper den obligatoriska kör-rätten vid framförande av bussar och kräver att de gällande undantagsreglerna i körkortsbestämmelserna ses över. Enligt gällande praxis har förare med körkort i klass C tillfälligt kunnat flytta en buss utan passagerare, men detta ingår inte i gemenskapens körkortsregelverk. När det inte existerar några möjligheter att göra undantag skulle det framöver krävas busskörkort i behörig körkortsklass för att få flytta en buss.

Enligt 2 mom. försvinner begränsningen till lokaltrafik när personen har fyllt 20 år. Innan det harmoniserade kravet på 21 års ålder träder i kraft gäller rätten bara i fasta Finland. Också i detta fall kopplas ålderskravet ihop med ett krav på mer omfattande utbildning än utbildningen för grundläggande yrkeskompetens. Det motiveras med säkerhetsaspekter. Förslaget tillåter att förare stegvis förvärvar rättigheterna och medger utvidgade föraruppdrag tack vare vidgad erfarenhet.

Villkoren för att få körkort skall ingå i körkortslagstiftningen. Bestämmelserna ingår med stöd av ett bemyndigande i vägtrafiklagen i körkortsförordningen som ändras i enlighet med detta.

10 §. Utbildningscentrum. I 1 och 3 mom. ingår bestämmelser om de utbildningscentrum som meddelar utbildning för grundläggande yrkeskompetens och deras rätt att ge fortbildning. Yrkesutbildningsanstalter som ordnar utbildning med stöd av tillstånd från undervisningsministeriet enligt lagen om yrkesutbildning och lagen om yrkesinriktad vuxenutbildning samt bilskolor med tillstånd att ge undervisning för tunga fordon får godkännas separat för den utbildning som avses i denna lag. Följden av rätten att meddela undervisning för grundläggande yrkeskompetens är att centrumen också har rätt att meddela fortbildning. Samtliga utbildningsprogram inom fortbildningen måste dock godkännas av Fordonsförvaltningscentralen.

I 2 mom. anges allmänna villkor för utbildningscentrum som meddelar bara fortbild-

ning. Fortbildning får ges av företag, stiftelser eller andra samfund och deras förutsättningar att bli godkända bedöms utifrån den verksamhet som läggs fram i ansökan. Förutsättningarna för sådan verksamhet liksom för undervisningspersonal bedöms på grundval av den i ansökan uppgivna utbildningen och dess omfattning. Bedömningen skall göras på grundval av utbildningsprogrammet. När kraven tillämpas utifrån utbildningen kan det nuvarande nätverket av utbildare och företagsutbildning nyttiggöras. Fortbildningen kan fokuseras på vissa undervisningsämnen inom utbildningen för grundläggande kompetens.

I 3 mom. ingår bestämmelser om utbildning i samband med försvarsmaktens förarutbildning. När det gäller godkännande av en utbildningsanordnare som utbildningscentrum och andra krav gäller samma bestämmelser som för utbildning som ges vid andra utbildningscentrum.

11 §. Undervisningspersonal och undervisningsmaterial. I 1 mom. ingår krav i fråga om resurstilldelningen till utbildningscentrumen. För utbildningen skall utses en ansvarig föreståndare, som i enlighet med sin tjänstebemärkning ansvarar för undervisningen och åtgärder för att utveckla den vid utbildningscentrumet.

I 2 mom. ingår krav i fråga om lärarna och en bestämmelse om att utbildningsanstalten svarar för att lärarna uppdaterar sin kompetens. De nödvändiga kunskaperna i didaktik och pedagogik förvärvas huvudsakligen i utbildningen för grundläggande kompetens inom yrkesutbildningen eller genom utbildningen för grundläggande kompetens inom körkortsutbildningen. En lärare i yrkesinriktade studier skall enligt förordningen om behörighetsvillkoren för personal inom undervisningsväsendet (986/1998) ha lämplig högre högskoleexamen eller yrkeshögskoleexamen eller, om någon sådan examen inte finns, den högsta examen inom området som svarar mot undervisningen och bestäms av utbildningsanordnaren kompletterad med 35 studieveckor pedagogiska studier för lärare och minst tre års erfarenhet från den aktuella branschen. De pedagogiska studierna får avläggas senast tre år efter att läraren har tillträtt tjänsten. Vid bilskolor krävs det trafiklä-

rarexamen av dem som meddelar körundervisning. För andra lärare kan utbildning och erfarenhet inom något annat undervisningsområde godkännas. Behörigheten skall godkännas innan läraren inleder sin verksamhet.

Bestämmelser om kraven i enlighet med denna lag föreskrivs närmare genom förordning av statsrådet. Med hänsyn till det ovan relaterade kan de kommande grundläggande kompetenserna i princip anses vara adekvata. Också framöver kommer det av den som meddelar körundervisning att krävas behörighet för lärare i körundervisning inom körkortsutbildningen, alltså trafiklärarbehörighet. Därmed avses i första hand tillstånd för trafiklärare i överensstämmelse med vägtrafiklagstiftningen, för erhållande av vilket trafiklärarbehörighet inom försvarsmakten på grundval av dess nuvarande innehåll inte räcker. Eftersom det dock gäller utbildning för yrkeskompetens i fråga om tunga fordon kan trafiklärarutbildning enligt kraven inom försvarsmakten anses räcka till, dels inom försvarets utbildning i anknytning till försvarsmaktens förutbildning, dels inom annan utbildning för yrkeskompetens, även om behörigheten enligt de gällande bestämmelserna inte räcker till för civil körkortsutbildning. Körundervisningslärarna skall dessutom ha praktisk erfarenhet för att kunna lära känna branschen. I dagsläget krävs det för körkortsutbildning för fordon i körkortsklass CE och D två års erfarenhet som förare av fordon i de här klasserna alternativt yrkesexamen för bussförare eller förare av fordonskombinationer. Det anses motsvara ungefär tre års förarerfarenhet. Tidslängden på erfarenheten i kombination med kravet på erfarenhet av yrkesutbildning har förorsakat en hel del problem med att ordna yrkesutbildning. I detta fall bör tidslängden bedömas med avseende på att ett likvärdigt krav måste ställas på utbildningen för lastbilar i klass C och att tidslängden skall vara tillräckligt lång för att ge en uppfattning om branschen. Med hänsyn till dessa omständigheter kunde kravet på förarerfarenhet vara ett år. Vid sidan av de nuvarande yrkesexamina vore det befogat att lägga till yrkesexamen för biltransport av trävaror.

Vid sidan av förarerfarenhet kan också erfarenhet från körundervisning i den aktuella

körkortsklassen godkännas. Det är ett större problem att godkänna lärarerfarenhet eftersom verksamheten vanligen inte är heltidsarbete på samma sätt som förarverksamhet. Minimikravet på erfarenhet av lärararbete måste därför vara längre än för förarerfarenhet, till exempel ungefär två år. Därutöver är det motiverat att kräva att läraren har yrkeskompetens enligt denna lag. Kraven skall föreskrivas närmare genom förordning av statsrådet. Trafiklärarutbildningen tar i första hand sikte på att tillgodose kraven på kompetens inom körkortsutbildningen. Därför måste utbildningen omorganiseras för att hänsyn skall kunna tas till kraven på yrkesutbildning och de som innehar arbetsuppgifterna kunna kvalificera sig i detta hänseende.

När en lärare bara arbetar med fortbildning bedöms kunskaperna i pedagogik och didaktik i samband med att utbildningscentrumet utvärderas för godkännande. Kraven skall anpassas efter utbildningen. Beroende på undervisningen kan till exempel personer som avlagt utbildning för arbetsplatshandledare anses vara behöriga vad gäller den pedagogiska kvalifikationen.

Den föreståndare som svarar för undervisningen i utbildningen för grundläggande kompetens skall ha samma behörighet som körlärare. Det innebär körrätt i de körkortsklasser som utbildningen gäller. Också den föreståndare som svarar för undervisningen vid försvarsmaktens utbildningscentrum måste ha samma befogenhet. För att ge körundervisning krävs då trafiklärarkompetens i stället för trafiklärarbefogenhet inom försvarsmakten, som räcker för annan undervisning än körundervisning, det vill säga för teoriundervisning i praktiken.

De fordon som används i körundervisningen i utbildningen för grundläggande kompetens måste uppfylla kraven enligt körkortsförordningen, men man behöver inte nödvändigtvis kräva särskilt godkännande. Uppdaterade krav skall ingå i körkortslagstiftningen. Om övriga krav med avseende på fordon som används i körundervisningen utfärdas bestämmelser genom förordning av statsrådet. Enligt förslaget skall detta gälla t.ex. fordon som används i fortbildningen. I fråga om annat undervisningsmaterial än fordon skall det vara godkänt för utbildning för

yrkeskompetens. Sådant annat undervisningsmaterial kan exempelvis vara simulatorer som är tillåtna enligt direktivet. Om det är tänkt att en simulator skall ersätta körundervisning ute i trafiken kan ett minimikrav vara att apparaten har tekniska egenskaper och funktioner som tillåter körundervisning i enlighet med läroplanen och de generella målen i den. Då kan undervisningen jämföras med körundervisning i normala trafiksituationer. Undervisningen kan komplettera autentisk körundervisning när autentiska situationer inte kan tillämpas till exempel på grund av riskerna eller kostnaderna. I sådana fall bör dock undervisning i att förutse och undvika faror alltid ingå som ett centralt inslag i undervisningen. Användningen av simulator och de tillhörande kraven bör också ses ur körkortsutbildningens perspektiv eftersom körundervisning också ges när körkort avläggs. Frågan om simulatorer kan användas i körundervisningen inom körkortsutbildningen bör avgöras utifrån de kommande förändringarna i undervisningens omfattning. I och med att det kan vara fråga om teknisk apparatur som också kan användas i körundervisningen är det befogat att det är Fordonsförvaltningscentralen som godkänner teknisk utrustning inom ramen för givna kriterier. Också i övrigt skall körundervisningen följa kraven i körkortsbestämmelserna innan körkort erhållits. Undervisningsmaterial som används i annan undervisning än körundervisning behöver inte omfattas av särskilda kriterier för godkännande. Undervisningsmaterial skall tillåta olika typer av övningar, till exempel lastning. För den teoretiska utbildningen skall utbildningscentrumet ha adekvat åskådningsmaterial och för den praktiska undervisningen lämplig utrustning. Närmare bestämmelser om kraven utfärdas genom förordning av statsrådet.

12 §. Godkännande av utbildningscentrum. Godkännande skall ansökas skriftligen hos den myndighet som bestämmer om godkännandet. I sin ansökan om godkännande skall utbildningscentrumet ge upplysningar om undervisningspersonalen, föreståndaren som ansvarar för undervisningen och om undervisningen och hur den genomförs, det vill säga information om utbildningsprogrammet inklusive innehållet i undervisningen, hur

undervisningen genomförs och vilka undervisningsmetoder som tillämpas. Vidare krävs det information om kurslokaler, undervisningsmaterial, fordonsuppsättningen och uppgifter om fordonen är godkända för körundervisning och om vilka resurser som avsåts övningar samt om undervisningspersonal, kriterierna för kursdeltagande och för hur många deltagare kurserna är dimensionerade. Dessutom skall det framgå vilka andra resurser det behövs i verksamheten. Om uppgifter som skall ingå i ansökan kan vid behov bestämmas närmare genom förordning av statsrådet.

Undervisningsministeriet godkänner de utbildningscentrum för utbildning för grundläggande kompetens som har av ministeriet med stöd av lagarna om yrkesutbildning och yrkesinriktad vuxenutbildning beviljat tillstånd att anordna utbildning. Övriga utbildningscentrum som ordnar utbildning för grundläggande yrkeskompetens och alla utbildningscentrum som bara ansöker om tillstånd för fortbildning godkänns av Fordonsförvaltningscentralen. Ett godkännande för utbildning för grundläggande yrkeskompetens innefattar rätt att ge fortbildning, men alla sådana utbildningscentrum, också de som är godkända av undervisningsministeriet, skall följa utbildningsprogrammet som är godkänt av Fordonsförvaltningscentralen.

Kraven på utbildningscentrumen ställs enligt den utbildning som de tillhandahåller. Utbildningscentrum som ordnar fortbildning skall ha adekvata ekonomiska resurser och professionell kompetens att ordna fortbildning. IT-utrustningen måste vara av tillräckligt hög standard och, om det fattas beslut om det, uppkopplingarna sådana att också anteckningar om fortbildningsbevis kan göras i realtid i fordonstrafikregistret.

Godkännandet är tidsbundet och det kan beviljas för högst den tid som tillståndet att ordna undervisning för grundläggande yrkeskompetens gäller. Tillståndet gäller i fem år och motsvarar därmed giltighetstiden för bilskoletillstånd.

13 §. Tillsynen över utbildningscentrum. Den myndighet som godkänner ett utbildningscentrum svarar för tillsynen över utbildningscentrumet och för att tillsyn ordnas. Undervisningsministeriet kan anvisa uppdra-

get till utbildningsstyrelsen. Utbildningsstyrelsen är enligt 2 § i lagen om utbildningsstyrelsen (182/1991) och enligt 1 § i förordningen om utbildningsstyrelsen (183/1991) en myndighet som har till uppgift att svara för utvecklandet och följandet av yrkesutbildningen inom sitt verksamhetsområde. Den skall ansvara för uppföljning av och tillsyn över verksamheten vid de utbildningscentrum som godkänts av undervisningsministeriet enligt gällande bestämmelser och enligt undervisningsministeriets uppdrag. Fordonsförvaltningscentralen kan ha hand om tillsynen och göra inspektionerna själv eller koppla ihop uppgiften med uppgiften att ta emot och övervaka prov i enlighet med 15 § och upphandla tjänsten av en tjänstetillhandahållare på samma sätt som i tillsynen över bilskolorna. Tillsynen över bilskolorna utövas av dem som tar emot förarexamen och de väljs ut genom anbudsförfarande. Lagen har bestämmelser om vilka krav som gäller vid upphandling och tillhandahållande av tjänster. Med stöd av ett bemyndigande i 3 mom. kan närmare bestämmelser om Fordonsförvaltningscentralens uppgifter vid ordnandet av tjänsterna utfärdas genom förordning av statsrådet.

I paragrafen ingår en bestämmelse om tillsynsförrättarnas rätt att följa undervisningen och om skyldighet för den som meddelar utbildning att ordna förhållandena så att inspektioner kan företas. Inspektioner får inte företas på platser som omfattas av hemfridskyddet enligt i 10 § i grundlagen.

14 §. *Utbildningscentrumets ansvar vid ordnande av utbildning och återkallande av godkännandet av ett utbildningscentrum.* I 1 mom. ingår bestämmelser om krav på hur undervisningen skall ordnas och vilka åtgärder som måste vidtas vid förändringar. Om uppgifterna i ansökan eller andra uppgifter som utbildningscentrumet lämnat ändras skall ändringarna anmälas till den myndighet som har godkänt ansökan.

I 2 mom. föreskrivs på vilka villkor ett godkännande kan återkallas. Vidare åläggs den som utövar tillsyn att anmäla uppdagade brister och försummelser. Den som utövar tillsyn skall underrätta den beslutande myndigheten, den myndighet som har godkänt utbildningscentrumet, att godkännandet har

återkallats. Påföljder för att tvinga centrumet att ordna verksamheten på behörigt sätt är anmärkning eller skriftlig varning innan godkännandet återtas. Den myndighet som godkänt utbildningscentrumet ställer en tidsfrist för åtgärder som centrumet måste vidta.

15 §. *Prov.* I paragrafens 1 mom. bestäms om organisering och övervakning av provet i samband med undervisning i utbildningscentrum godkända av undervisningsministeriet. Ansvar för organisering och övervakning skall höra till organ som svarar för planeringen och genomförandet av yrkesprov enligt 25 a § i lagen om yrkesutbildning eller till examenskommissioner enligt 7 § i lagen om yrkesinriktad vuxenutbildning, som enligt bestämmelser angående dem redan har motsvarande uppdrag att ta hand om. Verksamheten skall övervakas av utbildningsstyrelsen som enligt 13 § skall övervaka utbildningscentrumen och undervisningen som ges i dem, om undervisningsministeriet anvisar uppdraget till den. I vardera organet ingår representanter för arbets- och näringslivet samt lärare. Det förstnämnda organet godkänner de planer för genomförande och bedömning av yrkesprov som utgör en del av utbildningsanordnarens läroplan, övervakar yrkesprovsvksamheten samt fattar beslut om bedömare av yrkesprov, vilka företräder lärare eller representanter av arbetslivet. De utgör en del av organ för bevis av yrkeskompetens och handlar för deras räkning. Efter avlagt yrkesprov utfärdar organet ett intyg över yrkesprov, som utgör en del av examensbetyg. Examenskommissionerna har ansvar för organisering och övervakning av fristående examen.

I paragrafens 2 mom. bestäms om organisering av prov och övervakningen av dem då de ankommer på Fordonsförvaltningscentralen. Enligt 2 mom. Fordonsförvaltningscentralen kan ordna uppgifterna genom att upphandla nödvändiga tjänster i enlighet med 1 mom. Centralen kan också själv utföra en del av uppgifterna om inte allt läggs ut på utomstående. Tjänster skall upphandlas med beaktande av förfarandet för mottagande av förarexamen. Där ingår att utfärda ett yrkeskompetensbevis enligt 5 § efter godkänt provresultat. Verksamheten måste följa bestämmelserna om serviceproducenter och provmotta-

gare i lagen om förarexamensverksamhet samt förvaltningsrättsliga principer. I lagen avses med förarexamensverksamhet också utbildningsverksamheten inom ramen för yrkeskompetens för förare enligt denna lag och beaktas när serviceproducentens oberoende bedöms. Kraven i lagen om ordnande av utfärdandet av färdskrivarkort tillämpas på de avtal som ingås med tjänsteproducenterna. Mottagande av prov kan lämpligen ordnas i samband med mottagandet av förarexamen för tunga fordon. Också lärostoffet i förarexamen talar för en sammanslagning av uppgifterna, även om examensmottagarna måste få större yrkeskompetens. Enligt 13 § kan Fordonsförvaltningscentralen förena uppgiften att utöva tillsyn över utbildningscentrumen med dessa uppgifter. I praktiken är det examensmottagarna som har hand om tillsynen över bilskolorna liksom om tillsynen över körkortsutbildningen inom yrkesutbildningen. I 5 mom. ingår ett bemyndigande att utfärda närmare föreskrifter om Fordonsförvaltningscentralens uppgifter vid ordnandet av dessa tjänster.

Samordnade prov säkerställs med hjälp av nationellt material om yrkesprov som är fastställt av utbildningsstyrelsen. För att öka samstämmigheten skall proven också tjäna som grund för de prov som Fordonsförvaltningscentralen ansvarar för. Bestämmelser om behörighetskraven för de provmottagare som är anställda av examensmottagarna skall ingå i lagen om förarexamensverksamhet, men med hänsyn till det som sägs i 2 mom.

Bestämmelsen om kompetens hos den som tar emot och bedömer provet ingår i paragrafens 3 mom. Denne skall ha den sakkunskap och det yrkeskunnande som uppdraget kräver. Närmare bestämmelser kan vid behov utfärdas genom förordning av statsrådet. Sakkunskapen skall bestämmas enligt de krav som bedömningen av provet förutsätter, och den kan grunda sig på färdigheter och kunnande inom branschen som förvärvats genom utbildning eller erfarenhet. Då det är fråga om utövande av en offentlig förvaltningsuppgift skall också bestämmelserna om jäv enligt förvaltningslagen tillämpas även utan att det uttryckligen föreskrivs. Bestämmelsen om jäv ingår i 25 b § i lagen om yrkesutbildning. I 11 § i förordningen om yr-

kesutbildning (811/1998) ingår en bestämmelse om kompetens hos dem som deltar i bedömningen av yrkesprov. Andra personer än lärare skall ha sådan genom utbildning, arbetserfarenhet eller på annat sätt förvärvat kompetens och yrkesskicklighet inom branschen som kan anses tillräcklig vid bedömningen av yrkesprov. I 7 § i lagen om yrkesinriktad vuxenutbildning ingår bestämmelser om tjänsteansvar och jäv hos medlemmarna i examenskommissionerna.

För att säkerställa att proven genomförs och förlöper på behörigt sätt ingår i 4 mom. en bestämmelse om rätt att komma och följa med provet för dem som enligt paragrafen handhar uppdraget. Enligt bestämmelsen om handräckning skall polisen ge handräckning vid genomförande av tillsynen.

16 §. Platsen för deltagande i utbildning för grundläggande kompetens och fortbildning. I paragrafen föreskrivs om när utbildningen skall avläggas i Finland enligt denna lag. Platsen där grundläggande yrkeskompetens skall avläggas bestäms enligt förarens permanenta bosättningsort på samma sätt som när körkort avläggs. Med permanent bosättningsort avses permanent bosättningsort som definieras i rådets förordning (EEG) nr 3821/85 om färdskrivare vid vägtransporter och avser den bosättningsort där en person i regel bor i den stat där personen vistas minst 185 dagar varje kalenderår. När det gäller tredjelandsmedborgare bestäms platsen för grundläggande yrkeskompetens utifrån företaget som de arbetar för eller utifrån landet där arbetstillståndet har beviljats. För att få avlägga fortbildning i Finland måste föraren vara stadigvarande bosatt eller ha anställning här.

Med stöd av bestämmelsen om bemyndigande som ingår i paragrafens 3 mom. kan man utfärda vid behov närmare bestämmelser om avläggande av utbildning för yrkeskompetens och förvärvande av fortbildning i Finland.

17 §. Påvisande av yrkeskompetens. Yrkeskompetensen skall påvisas genom en anteckning i körkortet eller yrkeskompetensbeviset. Anteckningarna skall göras på grundval av intyget om utbildning för grundläggande yrkeskompetens eller fortbildning. Rätten att vara förare träder i kraft först när

dokument utrustat med sådan anteckning har utfärdats. Också ömsesidigt erkännande i de övriga medlemsstaterna grundar sig på dessa dokument och anteckningarna i dem. Anteckningen enligt gemenskapskoden skall ange den sista giltighetsdagen för kompetensen.

I Finland skall en förare som har avlagt grundläggande yrkeskompetens eller fortbildning kunna bestämma om han anhåller om yrkeskompetensbevis eller om ett nytt körkort för att få en anteckning i det. Yrkeskompetensbeviset skall också kunna användas när kraven på körkort inte nödvändigtvis uppfylls. Kriterierna för fortbildning i Finland är generösare än kraven i fråga om körkortstillstånd. Detta gäller inte minst förare från länder utanför EES. Andra dokument som har utfärdats i de övriga EES-länderna och godkänns i direktivet skall också erkännas. Frågan regleras i 19 § 2 mom. och i en förordning av statsrådet som utfärdas med stöd av det.

I 3 mom. ingår en skyldighet att medföra de dokument som avses i paragrafen och att visa upp dem vid trafikövervakning. Polisen har rätt att avbryta körningen om föraren inte kan visa upp det nödvändiga dokumentet. Som i fråga om körkort kan en polisman tillåta att föraren fortsätter att köra om föraren inte har nödvändiga dokument med sig. Där emot måste förarens identitet kunna styrkas på ett tillförlitligt sätt. Förfarandet kan lätt motiveras med att anteckningen kan finnas på körkortet och att samma förfarande föreskrivs i fråga om körkort. Enligt 3 mom. krävs det att föraren har den föreskrivna kompetensen för att ett fordon skall få överlåtas för att framföras i yrkestrafik. Det räcker med att giltigheten kontrolleras i ett dokument som avses ovan. Genom kravet uppfylls till exempel arbetsgivarens övervakningsskyldighet. I vissa fall kan det medföra problem att kontrollera vilken typ av körning det är fråga om. Det kan vara extra svårt att i vissa fall dra en gräns mellan privata transporter och kommersiella transporter.

18 §. Modellen för yrkeskompetensbeviset. I 1 mom. ingår bestämmelser om yrkeskompetensbevis för förare. Det som skall stå i beviset anges i en bilaga till direktiv 2003/59/EG. Samma krav på egenskaper och

säkerhet som ställs på körkort ställs också på beviset.

I paragrafens 2 mom. ingår bemyndigande att utfärda bestämmelser om anteckningar om yrkeskompetens genom förordning av statsrådet samt bestämmelser om hur anteckningarna skall göras genom förordning av kommunikationsministeriet. Vid behov kan genom förordning av ministeriet meddelas anvisningar för hur anteckningarna skall göras och placeras på kortet.

19 §. Erkännande av dokument över yrkeskompetens som har utfärdats i andra EES-länder. Bevis som utfärdats i en annan EES-stat och uppfyller de formella kraven erkänns ömsesidigt. Särskilda bestämmelser om ömsesidigt erkännande av körkort och om anteckningar i körkort ingår i vägtrafiklagen eller i bestämmelser som utfärdats med stöd av den.

I fråga om förare från tredje land som är arbetar i en EES-stat skall också de övriga dokument som nämns i direktivet godkännas som alternativ till en anteckning i körkortet eller ett yrkeskompetensbevis för förare. Enligt direktivet kan en lastbilsförare som framför fordon som används vid godstransport på väg förete intyg för den kompetens och utbildning som föreskrivs i direktivet i form av det förartillstånd som avses i förordning (EG) nr 484/2002, och en bussförare som framför fordon som används för persontransport på väg genom ett nationellt bevis vars giltighet medlemsstaterna ömsesidigt erkänner enligt gemenskapsreglerna. Intyget för förare av fordon för godstransport på väg anger att anställningen är legal och utfärdas på begäran av länsstyrelsen. Förare från länder utanför EES eller Schweiz behöver ett sådant intyg när de arbetar för ett finländskt transportföretag. Enligt direktivet kan en medlemsstat i dessa fall utöver intyg utfärda yrkeskompetensbevis för föraren. När det gäller Finland får den typen av förare också yrkeskompetensbevis för förare. I persontransport på väg kan det nationella intyget vars giltighetstid medlemsstaterna erkänner ömsesidigt användas. Då krävs inte att gemenskapskoden antecknas. Bestämmelser om hur andra förare än de som kommer från ett EES-land skall förete sin kompetens kan på grundval av ett bemyndigande i paragrafen föreskrivas ge-

nom förordning av statsrådet.

Enligt 3 mom. tillämpas 17 § 2 och 3 mom. på innehavarna av dokumenten i samband med övervakningen.

20 §. Beviljande av yrkeskompetensbevis. För att få yrkeskompetensbevis måste föraren ha giltig körrätt i Finland och beviset utfärdas för den tid som den genom utbildning förvärvade kompetensen gäller. Beviset kan dock utfärdas för längst den tid som körrätten gäller. Som regel beviljas de som avlagt sin utbildning i Finland yrkeskompetensbevis. Beviset kan också utfärdas i andra fall, till exempel om ett utländskt yrkeskompetensbevis har förkommit. I sådana fall ersätter beviset dokument som utfärdats någon annanstans. Förfarande skall motsvara det förfarande som tillämpas på utfärdande av duplettexemplar. För att få ett nytt bevis måste föraren ha giltig yrkeskompetens. Personen måste ha rätt att i Finland avlägga den utbildning som avses i denna lag och dessutom giltig körrätt i Finland. Direktivet säger ingenting om procedurerna. Det ersättande yrkeskompetensbeviset utfärdas precis som duplettexemplar för den tid som ersättningskompetensen är giltig. Genom förordning av statsrådet utfärdas närmare bestämmelser om ersättande bevis och dupletter. I kontakterna med andra medlemsstater, åtminstone i frågor som gäller kort från andra länder som ersätts, kunde ett gemenskapsregister vara till nytta så snart systemet som det finns bestämmelser om i EU:s körkortsregler kan träda i kraft. I 2 mom. ingår ett bemyndigande om utfärdande av närmare bestämmelser om beviljande av bevis förfarandet vid beviljandet genom förordning av statsrådet.

I undantagsfall och av särskilda skäl kan enligt 3 mom. ett tillfälligt dokument utfärdas innan det riktiga dokumentet utlämnas. Ett tillfälligt dokument medger rätt att bara vara förare i Finland. Bevisen skall som regel levereras inom en eller två veckor. En grund för att utfärda ett tillfälligt dokument kan exempelvis vara att ett beställt dokument är felaktigt eller att det finns tvingande skäl som motiveras med förarens arbete. Med en översyn av intygsförfarandet och bättre utnyttjande av registersystemet kan behovet att anhålla om tillfälliga dokument eventuellt reduceras, om förarna kan anhålla om det nödvän-

diga dokumentet direkt när utbildningen är avlagd utan att behöva invänta till exempel examensintyg. Rätten kan förvärvas snabbare om ärendet inleds till exempel på grundval av informationen som givits av utbildningscentrum i myndighetens register. Registeranteckningen kan grunda sig på exempelvis utbildningsgivarens uppgifter.

Fordonsförvaltningscentralen ansvarar för beviljandet av yrkeskompetensbevis för förare på samma sätt som den nu kan utfärda intyg över kompetens för förare. Centralen kan upphandla beviljandet samt andra uppgifter som ansluter sig till beviljandet av en tjänstetillhandahållare på det sätt som det föreskrivs om i lagen om ordnande av utfärdandet av färdskrivarkort. Uppgiften kan lämpligen handhas i anknytning till yrkeskompetensbeviset och färdskrivarkortet och de kräver samma typ av fackkompetens, oberoende och tillförlitlighet. Därutöver har lagen andra bestämmelser om god förvaltning. För yrkeskompetensbevis tas för Fordonsförvaltningscentralen ut en avgift i enlighet med lagen om grunderna för avgifter till staten (150/1992) på basis av självkostnadspris. Storleken på avgifterna motsvarar beloppet av de totala kostnaderna produktionen av tjänsterna föranleder. Tjänsteproducenten redovisar för mottagna kontantbetalningar till Fordonsförvaltningscentralen på det sätt som överenskommit i avtalet. Det kan vara befogat att lägga ut uppgiften på en tjänsteproducent eftersom det genererar ett distributionsnät och Fordonsförvaltningscentralen inte har någon regionalförvaltning. Genom förordning av statsrådet kan närmare bestämmelser om Fordonsförvaltningens uppgifter vid ordnandet av tjänsterna utfärdas.

21 §. Återkallande av yrkeskompetensbevis. Polisen skall vara behörig att återkalla ett yrkeskompetensbevis. Uppgiften kan lämpligen höra till polisen eftersom återkallelse ofta innebär att föraren förlorar sin körrätt. När en förare får körförbud måste vanligen också yrkeskompetensbeviset omhändertas eftersom beviset förutsätter en giltig körrätt. Förfarandet vid återkallande av yrkeskompetensbevis skall vara detsamma som vid återkallande av andra tillstånd som kräver körrätt. Bestämmelser om detta ingår i 2 mom. Innehavaren kan också gå miste om sitt bevis

av hälsomässiga skäl. I sådana fall beläggs personen med körförbud tills vidare. Också yrkeskompetensbeviset måste då återkallas tillfälligt tills körkortsfrågan är avgjord. Om körrätten inte återställs inom den föreskrivna tiden upphör också yrkeskompetensbeviset att gälla tillsammans med körrätten. Giltigt yrkeskompetensbevis förutsätter giltig körrätt och körkortets nummer skall anges i beviset. Beviset skall också kunna återkallas på begäran av innehavaren. Men behovet av återkallelse på begäran av innehavaren minskar i och med att beviset är tidsbegränsat.

I 3 mom. finns ett bemyndigande att genom förordning av statsrådet närmare föreskriva om återkallande av yrkeskompetensbevis och förfarandet vid återkallandet.

22 §. Antecknande av yrkeskompetens i körkortet. För att yrkeskompetensen skall antecknas i körkortet skall sökanden utöver yrkeskompetenskraven också uppfylla de villkor som enligt vägtrafiklagen eller bestämmelser som utfärdats med stöd av den gäller beviljande av körkortstillstånd. Kraven som gäller beviljande av körkortstillstånd uppfylls inte nödvändigtvis till exempel vid fortbildning. Den som deltar i fortbildning uppfyller inte nödvändigtvis kraven på permanent bostättning vilket är förutsättningen för att få körkort. Då skall i stället bestämmelserna om yrkeskompetensbevis tillämpas. Ansökan om antecknande av yrkeskompetensen i körkortet lämnas till den polis som är behörig i körkortsärendet.

23 §. Anmälan av uppgifter om yrkeskompetens till registret. I paragrafen ingår en hänvisning till lagen om fordonstrafikregistret (541/2003) som innehåller uppgifter om yrkeskompetens och dess avläggande.

I lagen om fordonstrafikregistret och i den förordning av statsrådet som har utfärdats med stöd av den föreskrivs om registreringen av uppgifter om yrkeskompetens och avläggandet av yrkeskompetensen.

Enligt den föreslagna ändringen av den nämnda lagen registreras uppgifter om yrkeskompetensbevis och dupletter. Anteckningar i körkortet registreras på samma sätt som andra villkor och begränsningar i körkortet registreras i enlighet med bestämmelserna i vägtrafiklagen och bestämmelser som utfärdats med stöd av den. Enligt ändringen

av lagen om fordonsregisteret skall också information om genomgången fortbildning eller del av den registreras enligt det intyg som utfärdats över fortbildningen. På så sätt är uppgifterna om en fortbildning som avläggs periodvis uppdaterade och tillförlitliga. När det gäller fortbildning som avlagts utomlands godkänns bara en anteckning i körkortet eller ett dokument som jämföras med yrkeskompetensbevis för förare eftersom det inte finns regler för ömsesidigt erkännande av andra bevis eller bestämmelser om hur de skall vara utformade. Vid eventuella framtida svårigheter att bevisa prestationer är det till fördel för föraren att prestationerna antecknas i registret, framför allt att delprestationer finns dokumenterade. Det underlättar samtidigt tillsynen. Genom förordning av statsrådet bestäms närmare om innehållet i en registeranmälan och anmälningsförfarandet. Den som utfärdar intyg över undervisning, utbildning eller prov är skyldig att förmedla uppgifterna till registret. Trots att uppgifterna anmäls till registret skall föraren bifoga intyget över genomgången utbildning till sin ansökan om anteckning av yrkeskompetens i körkortet eller yrkeskompetensbevis.

Fordonsförvaltningscentralen kan förena mottagande av anmälan samt införande av uppgifter i registret med mottagandet och övervakning av prov som avses i 15 § 2 mom., eller ge registreringen som ansluter sig till beviljande av kompetensbevis till den serviceproducent som sköter beviljandet i enlighet med i 20 § 5 mom. I bägge fallen tillämpas bestämmelserna i 2 kap. i lagen om ordnande av utfärdandet av färdskrivarkort. Enligt 3 mom. kan det föreskrivas närmare om Fordonsförvaltningscentralens uppgifter vid ordnandet av de tjänsterna genom förordning av statsrådet.

3 kap. Särskilda bestämmelser

24 §. Straffbestämmelser. Den som uppsåtligt eller av oaktsamhet bryter mot de bestämmelser som nämns i paragrafen gör sig skyldig till en straffbar gärning. Gärningarna är verksamhet som förare utan behörig yrkeskompetens enligt 3 §, brott mot begränsningarna i 8 och 9 § eller brott mot bestämmelserna i 17 § 2 och 3 mom. som föreskri-

ver att föraren skall medföra dokumentet över yrkeskompetensen, förete det på begäran och att kompetensen skall kontrolleras när ett fordon överläts till föraren. Påföljden är böter.

I 2 mom. ingår en straffbestämmelse om olovlig utbildningsverksamhet för yrkeskompetens för förare. Gärningen gäller den som bedriver lagstadgad utbildningsverksamhet utan behörigt godkännande eller avtal. Påföljden är böter.

I 3 mom. ingår en straffbestämmelse som gäller olagligt utfärdande av yrkeskompetensbevis för förare utan avtal med Fordonsförvaltningscentralen. Påföljden är böter.

25 §. Straffrättsligt tjänsteansvar. I paragrafen föreskrivs att bestämmelserna om straffrättsligt tjänsteansvar tillämpas på personer som sköter uppgifter vid genomförande, mottagande, bedömning och övervakning av proven samt beviljande av yrkeskompetensbevis eftersom de då jämföras med tjänstemän. De som sköter uppgifter vid genomförande, mottagande, bedömning och övervakning av prov samt beviljar yrkeskompetensbevis jämföras med tjänstemän, om de sköter uppdrag som nämns i denna lag, eftersom de i detta uppdrag utövar offentlig makt. När de utför detta uppdrag och sköter uppgifter enligt denna lag jämföras de därför med tjänstemän och omfattas också bestämmelserna om straffrättsligt tjänsteansvar i 40 kap. i strafflagen.

26 §. Rättelse och sökande av ändring. I 1 mom. föreskrivs om rättelse och sökande av ändring i beslut som fattats av utbildningscentrum som godkänts av undervisningsministeriet. Förfarandet är detsamma som enligt lagen om yrkesutbildning och lagen om yrkesinriktad vuxenutbildning. Bestämmelsen om rättelse av bedömningen av en studerande ingår i 25 c § i lagen om yrkesutbildning. Rättelse begärs i första hand hos rektor eller hos den lärare som har bedömt prestationen och om studeranden är missnöjd med detta beslut, hos det organ som svarar för planeringen och genomförandet av yrkesprov. Det kan bestämma att en ny bedömning skall företas om beslutet uppenbart är felaktigt. Om ändringssökande i ett beslut av utbildningsordnare bestäms i 44 § i den nämnda lagen. I lagen om yrkesinriktad vuxenutbildning in-

går en hänvisningsbestämmelse till ovan nämnda paragrafer, dock så att beslut om rättelse av bedömningen av en fristående examen eller en del av den fattas av en examenskommission. Ändring i beslut om godkännande av utbildningscentrum fattat av undervisningsministeriet söks genom besvär hos högsta förvaltningsdomstolen. I nämnda 44 § ingår också bestämmelser om förbud att genom besvär söka ändring i vissa beslut som gäller bedömning av en studerande.

I paragrafens 2 mom. bestäms om rättelse av beslut som är fattat av ett utbildningscentrum godkänt av Fordonsförvaltningscentralen. Rättelse begärs hos Fordonsförvaltningscentralen. Rättelse får sökas till exempel i ett beslut som gäller yrkeskompetensbevis från ett utbildningscentrum i samband med fortbildning. Rättelse av ett beslut som fattats av en provmottagare som ingått avtal med Fordonsförvaltningscentralen och ett beslut gällande beviljande av yrkeskompetensbevis kan yrkas hos Fordonsförvaltningscentralen. I ett beslut som kan ändras genom rättelseyrkande kan inte ändring sökas genom besvär enligt förbudet i momentet. I ett beslut som Fordonsförvaltningscentralen fattat med anledning av ett rättelseyrkande kan ändring sökas på det sätt som bestäms i 3 mom.

Bestämmelser om sökande av ändring av beslut som fattats av Fordonsförvaltningscentralen samt beslut av polisen att återkalla yrkeskompetensbevis ingår i paragrafens 3 mom. I besluten söks ändring på det sätt som föreskrivs i förvaltningsprocesslagen. Ett beslut av polisen att återkalla bevis kan verkställas även om det överklagas.

27 §. Handräckning. För att utföra de uppdrag som nämns i denna paragraf är polisen enligt paragrafen skyldig att ge handräckning vid övervakning av efterlevnaden av denna lag och bestämmelser som utfärdats med stöd av den om den som övervakas, till exempel försöker hindra övervakningsåtgärder.

4 kap. **Ikraftträdande och övergångsbestämmelser**

28 §. Ikraftträdande. I paragrafens 1 och 2 mom. ingår en ikraftträdandebestämmelse. Lagen borde träda i kraft så snart som möjligt för att uppfylla kravet som ställs i direktivet.

Bussförare skall uppfylla kompetenskraven från och med den 10 september 2008 och lastbilsförare ett år senare.

29 §. Övergångsbestämmelser. I paragrafens 1 mom. ingår en övergångsbestämmelse som gäller förare som avlagt körkort före den dag då lagen börjar tillämpas. Därmed är de befriade från kravet att genom utbildning skaffa den grundläggande yrkeskompetens som avses i denna lag. Övergångsbestämmelsen gäller de innehavare av körkort för bussar som erhållit körkort före den 9 september 2008 eller tidigare och de innehavare av körkort för lastbil som erhållit körkort den 9 september 2009 eller tidigare.

I 2 mom. ingår en bestämmelse som förskriver om skyldighet för dessa förare att delta i fortbildning för att få fortsätta i yrket. Lastbilsförare skall avlägga fortbildning inom fem år från och med den tidpunkt som bestämmelserna tillämpas på lastbilsförare. För bussförare kommer tiden att räknas från och med den 10 september 2008.

I 3 mom. ingår ett bemyndigande att genom förordning av statsrådet avvika från femårsregeln när det gäller den första fortbildningen. Direktivet 2003/59/EG tillåter att en mellan tre och sju år lång tidsfrist tillämpas för att fortbildningen kan samordnas med körkortets giltighetstid eller ett stegvis införande av fortbildningssystemet.

I 4 mom. ingår ett bemyndigande att vidta åtgärder som verkställigheten av lagen förutsätter innan lagen träder i kraft.

1.2. Lag om ändring av 2 § i lagen om Fordonsförvaltningscentralen

I propositionen föreslås att 2 § i lagen om Fordonsförvaltningscentralen får en ny 18 punkt. Enligt den skall centralen svara för de uppgifter som anvisats den i anslutning till grundläggande kompetens för lastbils- och bussförare samt till beviljande av yrkeskompetensbevis för förare. I uppgifterna ingår att godkänna utbildningscentrumen, ordna prov, övervaka och godkänna utbildningsprogram för fortbildning. Fordonsförvaltningscentralen svarar själv för godkännande av utbildningscentrum och fortbildning, likaså för uppdrag i samband med beviljande av yrkeskompetensbevis. Tillsynen över verksamhe-

ten och uppgiften att ordna prov kan uppdras åt privata eller offentliga serviceproducenter.

1.3. Lag om ändring av 75 § i vägtrafiklagen

I 75 § 2 mom. 5 punkten läggs en passus till där det sägs att gärningar som innebär brott mot lagen om yrkeskompetens för lastbils- och bussförare skall vägas in när körförbud utfärdas. När körförbud meddelas beaktas endast gärningar som bestraffas med dagsböter. Förfarandet är detsamma som till exempel tillämpas på gärningar som avses i 96 § 2 mom. i fordonslagen. Gärningar som bestraffas med ordningsbot är exempelvis medförande av vissa dokument. Av rimlighets skull skall paragrafen inte tillämpas på dessa gärningar. Principen är alltså fortsättningsvis att endast ordningsbot för fortkörning beaktas som sådana upprepade gärningar som beaktas som grund för körförbud enligt detta lagrum.

1.4. Lag om ändring av lagen om fordonstrafikregistret

Lagen om fordonstrafikregistret ändras när det gäller uppgifter om yrkeskompetens för förare som införs i fordonstrafikregistret.

Till 3 § 2 mom. fogas en ny punkt som säger att det i registret får föras in uppgifter om fysiska personer som har den behörighet som avses i lagen om yrkeskompetens för lastbils- och bussförare eller som har anmält sig till en sådan utbildning som behövs för denna behörighet. Förfarandet gör det möjligt att föra in uppgifter till exempel om avläggande av fortbildning eller dess del innan erhållande av yrkeskompetensen. Enligt 5 § får uppgifter om det utbildningscentrum som har meddelat utbildning för yrkeskompetens, om avlagd utbildning och utbildningens tidslängd, om genomfört prov och intyg över detta, om beviljande av yrkeskompetensbevis eller anteckning om yrkeskompetens som skall göras i körkortet, om genomgången fortbildning och intyg över detta samt andra motsvarande uppgifter föras in i registret. Utan hinder av vad som bestäms om hemlighållande av uppgifter har den registeransvarige rätt att få uppgifter om anteckningar om yrkeskompe-

tens för förare som skall göras i körkort. Därför införs nödvändiga tillägg i 11 § 1 mom. 5 punkten. Också bestämmelserna i 12 § om den registeransvariges rätt att få uppgifter från andra än myndigheter ses över och en ny 7 punkt fogas till paragrafen enligt vilken nödvändig information skall lämnas ut av serviceproducenterna och utbildningscentrumen. Serviceproducenten är skyldig att lämna ut uppgifter om prov och beviljande av yrkeskompetensbevis för förare och utbildningscentrum som meddelar fortbildning skall lämna ut uppgifter om fortbildning. Målet är att informationen skall överföras elektroniskt från utbildningscentrumen till den registeransvarige. Därför får 15 § om utlämnande av offentliga uppgifter i elektronisk form en ny punkt som tillåter att personuppgifter och andra uppgifter i registret får utlämnas till serviceproducenter som avses i lagen om yrkeskompetens för lastbils- och bussförare för behandlingen av yrkeskompetensbevis för förare. Utan hinder av sekretessbestämmelserna får efter ändringen av 17 § sekretessbelagda uppgifter i registret, ett fotografi av personen och personens namnteckningsprov lämnas ut till serviceproducenter som avses i den nämnda lagen ut för behandlingen av yrkeskompetensbevis för förare. Bestämmelsen ingår i en ny punkt som fogas till paragrafen.

2. Närmare bestämmelser

I lagen ingår bemyndiganden att genom förordning av statsrådet utfärda bestämmelser eller närmare bestämmelser.

Genom förordning av statsrådet utfärdas bestämmelser om undervisningsämnen, vilka minimikrav som gäller utbildningen, utbildningens omfattning och genomförande samt tillgodoräknande av tidigare förvärvat grundläggande kompetens eller utbildning för trafikföretagare (5 § 1 mom.), om innehållet i och genomförandet av provet samt förutsättningar för deltagande i provet (5 § 2 mom.), om körningar i samband med yrkesinriktad förarutbildning som avses i 6 § (6 § 2 mom.), om andra krav som gäller fordon och undervisningsmaterial som används i körundervisningen (11 § 3 mom.), vid behov om behörighetsvillkor för den som bedömer

prov (15 § 3 mom.), om anteckningar som anger yrkeskompetens (18 § 2 mom.), om alternativa sätt för förare som är anställda av ett företag som är etablerat i en EES-stat enligt 2 § 2 mom. att påvisa sin yrkeskompetens (19 § 2 mom.), om utfärdande av duplettexemplar eller dokument som ersätter dokument som har utfärdats i en annan EES-stat (20 § 4 mom.) samt om en tidsfrist för den första fortbildningen som avviker från 7 § 2 mom. för förare som arbetat tidigare i branschen (29 § 3 mom.).

Statsrådets förordning kan innehålla närmare bestämmelser om fortbildningens innehåll, omfattning och övriga krav som gäller fortbildningen (7 § 4 mom.), om krav som gäller lärare och den föreståndare som ansvarar för undervisningen vid utbildningscentrumet (11 § 2 mom.), om uppgifter som skall anges i en ansökan om godkännande som utbildningscentrum (12 § 1 mom.), vid behov om förvärvande av grundläggande yrkeskompetens eller avläggande av fortbildning i Finland (16 § 3 mom.), om utfärdande av yrkeskompetensbevis samt förfarandet vid beviljandet (20 § 2 mom.), om utfärdande av tillfälliga dokument över yrkeskompetens (20 § 3 mom.) samt om återkallande av yrkeskompetensbevis och förfarandet vid återkallande (21 § 3 mom.). Genom förordning av statsrådet kan också närmare bestämmelser utfärdas om Fordonsförvaltningscentralens verksamhet som anordnare av tjänster som avses i denna lag (13 § 3 mom., 15 § 5 mom., 20 § 5 mom. och 23 § 3 mom.) samt om registeranmälningar (23 § 1 mom.).

I lagen ingår också ett bemyndigande att genom förordning av kommunikationsministeriet utfärda närmare bestämmelser anteckningar som skall göras i yrkeskompetensbeviset (18 § 1 mom.). Utbildningsstyrelsen fastställer grunderna för en undervisningsplan eller för examina som skall följas i den grundläggande yrkesutbildningen (5 § 1 mom.) och Fordonsförvaltningen skall fastställa det utbildningsprogram som skall följas i fortbildningen (7 § 1 mom.).

De nödvändiga ändringarna i körkortsbestämmelserna införs i författningar på lägre nivå än lag. De genomförs med hjälp av förordningar som utfärdas av statsrådet respektive kommunikationsministeriet om ändring

av körkortsförordningen och beslut som fattas med stöd av den. Genom ändringarna justeras bestämmelserna om omfattningen på körkortsutbildning för tunga fordon, kraven gällande avläggande busskörkort, villkoren för att få delta i examen och bestämmelserna om åldersgränser. En mer omfattande översyn av körkortsreglerna skall enligt planerna göras i samband med att körkortsdirektivet som är under behandling i Europaparlamentet och rådet genomförs nationellt. Statsrådets förordning om uppgifter i fordonstrafikregistret kommer också att ses över i fråga om datainnehållet i registret.

3. Ikraftträdande

Lagen om yrkeskompetens för lastbils- och bussförare föreslås träda i kraft så snart som möjligt. Den skall tillämpas på bussförare från och med den 10 september 2008 och på lastbilsförare från och med den 10 september 2009. Förare skall uppfylla kompetenskraven enligt denna lag från och med dessa tidpunkter.

Den treåriga utbildningen för grundläggande yrkeskompetens för bussförare bör starta så snart som möjligt för att fler skall utbilda sig till bussförare.

Lagarna med förslag till lag om ändring av 2 § i lagen om Fordonsförvaltningscentralen, lag om ändring av 75 § i vägtrafiklagen och lag om ändring av lagen om fordonstrafikregistret föreslås träda i kraft vid samma tidpunkt som lagen om yrkeskompetens för förare trots att den nämnda lagen tillämpas på förare först senare.

4. Förhållande till grundlagen samt lagstiftningsordning

Förslaget till lag om yrkeskompetens för lastbils- och bussförare måste ses mot bakgrunden av 18 § 1 mom. i grundlagen som avser näringsfrihet och 124 § i grundlagen som föreskriver om situationer när offentliga förvaltningsuppgifter handhas av någon annan än en myndighet.

Näringsfrihet

Genom bestämmelsen om näringsfrihet i

18 § 1 mom. i grundlagen säkerställs att var och en har i enlighet med lag rätt att skaffa sig sin försörjning genom arbete, yrke eller näring som han eller hon valt fritt. Rätten kan begränsas genom lag och enligt motiven till paragrafen har det ansetts att rätten de facto kan begränsas till exempel beträffande formen för utbildning och erfarenhet. Propositionen kräver att alla som arbetar inom transportsektorn har grundläggande kompetens som de har förvärvat genom utbildning och att alla förare, också de som arbetat inom sektorn tidigare, regelbundet går på fortbildning. För de som arbetat inom sektorn tidigare godkänns körkort som avlagts före tidsfristen som bevis för grundläggande yrkeskompetens.

Kraven på yrkeskvalifikationer grundar sig på gemenskapslagstiftningen och syftar till att öka säkerheten inom transporter och överlag inom trafiken. Vid behandlingen av frågor kring näringsfriheten har riksdagens grundlagsutskott, bl.a. i utlåtandena GrUU 28/2001 rd (privata säkerhetstjänster) och GrUU 9/2005 rd (försäkringsförmedling) ansett att grundlagens 18 § 1 mom. om näringsfrihet är huvudregeln, men framhållit att tillståndspflicht kan införas av skäl som är godtagbara med avseende på de grundläggande fri- och rättigheterna. Åtgärder för att skydda människors hälsa och säkerhet eller andra viktiga och starka samhällsintressen är exempel på den typen av skäl. Begränsningarna måste läggas fast i lag och de måste uppfylla kraven på att begränsningar i de grundläggande fri- och rättigheterna måste vara exakt avgränsade och noga definierade. De föreslagna kraven på yrkeskompetens för förare uppfyller dessa krav och skall enligt grundlagsutskottet inte anses vara problematiska med avseende på den grundlagfästa näringsfriheten.

När offentliga förvaltningsuppgifter handhas av någon annan än en myndighet

Uppgifter i anslutning till övervakning och prov

Enligt 124 § i grundlagen kan offentliga förvaltningsuppgifter bara anförtros någon

annan en myndighet genom lag eller med stöd av lag. Förfarandet äventyrar inte de grundläggande fri- och rättigheterna, rättssäkerheten eller andra krav på god förvaltning och innebär ingen betydande utövning av offentlig makt. Tillsyn enligt 13 §, ordnande av prov enligt 15 § samt uppgifter i anslutning till utfärdande av yrkeskompetensbevis enligt 20 § är att betrakta som offentliga förvaltningsuppgifter.

Grundlagsutskottet behandlar delegering av förvaltningsuppgifter till andra än myndigheter i bl.a. utlåtande GrUU 67/2002 rd (Finansinspektionen) och GrUU 28/2001 (privata säkerhetstjänster). Grundlagsutskottet understryker att det genom författningar måste säkerställas av kraven på rättssäkerhet och god förvaltning säkerställs i verksamheten. En förutsättning för vanlig lagstiftningsordning är att det införs exakta bestämmelser om garantier för rättssäkerhet och god förvaltning. Följaktligen måste lagen åtminstone ha bestämmelser om förvaltningsförfarande, offentlighet i myndigheters verksamhet, det språk som skall användas hos myndigheten, tjänsteansvar och parternas rätt att överklaga.

Genom provet inom utbildningen för grundläggande yrkeskompetens för förare avgörs examinandens rätt att vara verksam som yrkesförare. Bedömningen av prov är förknippad med utövning av offentlig makt precis som vid körkortsexamen eller yrkesexamen. Enligt propositionen är ansvaret för att ordna prov och övervaka proven uppdelade på två olika myndigheter. Enligt 15 § kan Fordonsförvaltningscentralen ordna uppdragen på samma sätt och på samma villkor som vid mottagande av förarexamen enligt körkortsklass. Inom undervisningsministeriets förvaltningsområde är det de organ och examenskommissioner som avses i lagen om yrkesutbildning och lagen om yrkesinriktad vuxenutbildning som svarar för att prov ordnas och tillsyn genomförs. Det görs inom ramen för deras lagstadgade verksamhet inom yrkesutbildningen under uppsikt av utbildningsstyrelsen. Behörigheten är uppdelad enligt uppdragens förankring i myndigheternas uppgifter inom sina förvaltningsområden och beslutsfattandet i frågorna. En samordnad verksamhet främjas med hjälp av uppställda krav och samarbete mellan förvalt-

ningarna.

Fordonsförvaltningscentralen har rätt att kombinera tillsynen över utbildningscentrumen med mottagande och övervakning av prov och upphandla nödvändiga tjänster hos privata eller offentliga tjänsteproducenter. Centralen skall då följa bestämmelserna om förarexamensverksamhet i lagen om ordnade av förarexamensverksamhet. Lagen anger kraven på god förvaltning, till exempel att producenten skall vara oberoende, tillförlitlig och kompetent. Vidare ingår där bestämmelser om sekretesskyldighet i verksamheten, handlingars offentlighet, arkivering, behandling av uppgifter i personregister, förfarandet i förvaltningsärenden och om språket vid myndigheterna, tillsyn över verksamheten och avgifter för tillsynen. Kraven i lagen om ordnande av utfärdandet av färdskrivarkort tillämpas på de avtal som ingås med tjänsteproducenterna. Därutöver föreskriver lagen om rättelse och överklagande samt om straffrättsligt tjänsteansvar.

Utbildningsstyrelsen skall i praktiken svara för tillsyn över de utbildningscentrum som är godkända av undervisningsministeriet och över utbildningen vid centrumen, men däremot är det de organ som avses i lagen om yrkesutbildning och lagen om yrkesinriktad vuxenutbildning som skall genomföra och övervaka proven och utfärda bevis inom ramen för sina uppdrag inom den lagstadgade yrkesutbildningen. Organen ovan utövar offentlig makt i samband med bedömningar av yrkesutbildningen och lagarna om dem innehåller bestämmelser om bedömning, undervisning och offentlighet för undervisning, undervisningsspråk, sekretess samt rättelse och överklagande. Enligt 25 a § i lagen om yrkesutbildning (601/2005) tillämpas jävsbestämmelserna i 27—29 § i förvaltningslagen (434/2003) på de kommissioner som tillsatts för att planera och genomföra yrkesprov. Med hjälp av jävsgrunderna för tjänstemän säkerställs oberoende som ingår i kravet på god förvaltning. Också medlemmarna i examenskommissioner som avses i 7 § i lagen om yrkesinriktad vuxenutbildning handlar under tjänsteansvar när de utför ett offentligt förvaltningsuppdrag. Bestämmelserna om jäv för tjänstemän gäller också dem.

Om uppgifterna ordnas som det föreslås i

propositionen medför det inga konstitutionella problem.

Uppdraget att bevilja yrkeskompetensbevis för förare

Fordonsförvaltningscentralen har hand om uppdraget att bevilja yrkeskompetensbevis för förare utifrån sina nuvarande uppgifter som registermyndighet. Centralen har i dagsläget rätt att bevilja liknande bevis om yrkeskicklighet. Också färdskrivarkort beviljas av Fordonsförvaltningscentralen och det är tänkt att uppgiften att bevilja yrkeskompetensbevis lämpligen kan kombineras med den tidigare uppgiften. I och med att Fordonsförvaltningscentralen inte har någon förvaltning under sig som smidigt kunde ha hand om uppgiften på det regionala planet kan uppdraget med fördel läggas ut på privata och offentliga serviceproducenter, vilket redan nu är fallet med färdskrivarkorten. Lagen om ordnande av beviljandet av färdskrivarkort innehåller bestämmelser om avtal som skall ingås med serviceproducenten och om att de som utför uppgiften skall vara tillförlitliga, oberoende och kvalificerade. Vidare ingår det bestämmelser om jäv, tillsyn över verksamheten, förfarande förvaltningsärenden och språket

vid myndigheterna, handlingars offentlighet, arkivering av handlingar, sekretessplikt och anlitan av straffregistret och fordonstrafikregistret när bedömningen av tillförlitligheten kräver att straffuppgifter utreds. Lagen har också bestämmelser om rättelse och överklagande och om straffrättsligt ansvar.

I utlåtande GrUU 11/2004 rd anser grundlagsutskottet att färdskrivarkort och beviljande av färdskrivare främst kan jämföras med distribution av färdskrivarkort som kan jämföras med en offentlig tjänst. I princip strider det inte mot grundlagen att distributionsuppgiften genom avtal förs över från en myndighet. Enligt utskottet ändras inte Fordonsförvaltningscentralens roll som ansvarig för beviljande av färdskrivarkort eller dess verksamhet som tillsynsmyndighet av att uppgiften förs över. De föreslagna bestämmelserna uppfyller kraven på beviljande av färdskrivarkort och bestämmelserna medför därför inga konstitutionella problem i detta hänseende.

Med hänvisning till det som sagts ovan kan lagen behandlas i vanlig lagstiftningsordning.

Med stöd av vad som anförts ovan förelägs Riksdagen följande lagförslag:

1.

Lag**om yrkeskompetens för lastbils- och bussförare**

I enlighet med riksdagens beslut föreskrivs:

1 kap.

Allmänna bestämmelser

1 §

Lagens syfte

Syftet med denna lag är att genom att öka förarnas yrkesfärdigheter förbättra trafiksäkerheten och transporternas säkerhet samt förarnas förutsättningar för att sköta sin uppgift.

2 §

Tillämpningsområde

Denna lag gäller den yrkeskompetens som i vägtrafik krävs av den som framför en lastbil eller buss samt förare av fordonskombinationer som består av ett sådant fordon och ett släpfordon. I fråga om kompetens för förare av fordon som transporterar farliga ämnen gäller dessutom vad som föreskrivs i lagen om transport av farliga ämnen (719/1994) och med stöd av den.

Yrkeskompetens enligt denna lag krävs också av medborgare i andra stater inom Europeiska ekonomiska samarbetsområdet (*EES-stater*) samt av sådana medborgare i

andra länder som är anställda i ett företag som är etablerat i en stat inom EES eller som anlitas som förare av ett företag som har etablerat sig i en stat inom EES.

Denna lag gäller inte förare när

1) fordonets högsta tillåtna konstruktiva hastighet är 45 km/h,

2) fordonet används av polisen, räddningsväsendet eller försvarsmakten eller av tullen eller gränsbevakningsväsendet i skötseln av polisuppgifter,

3) fordonet provkörs i samband med reparationer, underhåll eller besiktning eller i syfte att göra tekniska förbättringar eller när ett nytt eller ombyggt fordon provkörs innan fordonet godkänns för trafik,

4) fordonet används i brådskande nödsituationer för räddningsinsatser på order av polisen, räddningsväsendet eller av tullen eller gränsbevakningsväsendet i skötseln av polisuppgifter,

5) fordonet används för körundervisning som ges för erhållande av kör rätt eller för erhållande av grundläggande yrkeskompetens eller fortbildning enligt denna lag.

6) fordonet används i privat bruk för andra än kommersiella person- eller godstransporter, eller

7) fordonet används för transport av material eller utrustning som föraren använder i sin yrkesutövning och framförandet av for-

donet inte är förarens huvudsakliga sysselsättning.

2 kap.

Krav som gäller lastbils- och bussförare

3 §

Förarens yrkeskompetens

Lastbils- och bussförare skall ha grundläggande yrkeskompetens samt fortbildning enligt denna lag.

Den som har förvärvat grundläggande yrkeskompetens för lastbils- och bussförare får framföra lastbilar och bussar samt fordonskombinationer av dessa av den klass som föraren har körrätt för.

4 §

Grundläggande yrkeskompetens

Grundläggande yrkeskompetens erhålls genom den utbildning för grundläggande kompetens som avses i denna lag.

Utbildningen kan också genomgå i snabbare tempo. Om de begränsningar som snabbförvärvad grundläggande yrkeskompetens medför för förande av fordon föreskrivs i 8 §.

Av den som börjar i utbildningen krävs inte körrätt för det fordon som används i körundervisningen. Innan körrätt för det fordon som används i undervisningen erhålls skall på körundervisningen tillämpas vad som i vägtrafiklagen (267/1981) och med stöd av den föreskrivs om körundervisning som ges för erhållande av körrätt.

5 §

Utbildning för grundläggande kompetens

Utbildningen för grundläggande kompetens omfattar undervisning i de krav som transporterna ställer på förarna, omständigheter som inverkar på trafiksäkerheten och förarens och transporternas säkerhet samt i god yrkesutövning vid framförandet av fordonet och andra föraruppgifter. Genom förordning

av statsrådet föreskrivs om undervisningsämnen, vilka minimikrav som gäller utbildningen, utbildningens omfattning och genomförande samt tillgodoräknande av tidigare förvärvad grundläggande kompetens eller utbildning för trafikföretagare. Utbildningsstyrelsen fastställer grunderna för en undervisningsplan och examina som skall följas i undervisningen.

Utbildningen avslutas med ett teoriprov. För avläggande av provet krävs att aspiranten har fått den undervisning som nämns i 1 mom. Genom förordning av statsrådet föreskrivs om innehållet i och genomförandet av provet samt förutsättningar för deltagande i provet.

Den som godkänns i provet får ett intyg över genomgången utbildning för grundläggande kompetens eller snabbförvärvad grundläggande kompetens. Anteckningen om genomgången utbildning kan också ingå i ett intyg över avlagd yrkesexamen.

6 §

Förvärvande av grundläggande kompetens i samband med yrkesutbildning för förare

Om utbildningen för grundläggande kompetens genomgås i samband med en minst sex månader och högst tre år lång yrkesutbildning för förare, kan det prov som avses i 5 § 2 mom. genomföras stegvis.

En studerande får, på det sätt som närmare bestäms genom förordning av statsrådet, under en sådan utbildning som avses i 1 mom. framföra ett fordon eller en fordonskombination i Finland, om studeranden har körrätt för fordonet eller fordonskombinationen. I fråga om förarens minimiålder gäller vad som föreskrivs i 8 och 9 §.

7 §

Fortbildning

För upprätthållande och komplettering av yrkeskompetensen ges förare fortbildning i de undervisningsämnen i utbildningen för grundläggande kompetens som är viktiga för förarens uppgifter. Fortbildningen omfattar

dock alltid undervisning som främjar ett tryggt, ekonomiskt och miljövänligt körsätt. Fordonsförvaltningscentralen fastställer ett utbildningsprogram för fortbildningen.

Giltighetstiden för förarens yrkeskompetens är fem år efter uppnådd grundläggande kompetens. Genom fortbildning kan giltighetstiden förlängas med fem år i sänder. Om föraren inte har upprätthållit yrkeskompetensen genom att delta i fortbildning, kan föraren på nytt erhålla giltig yrkeskompetens genom att genomgå fortbildningen.

Fortbildningen kan ges i perioder. Utbildningscentrumet utfärdar ett intyg över genomgången fortbildning eller del av fortbildningen.

Genom förordning av statsrådet föreskrivs närmare om fortbildningens innehåll och omfattning samt om övriga krav som gäller fortbildningen.

8 §

Minimiålder för förare

Lastbilar i klass C och fordonskombinationer i klass CE får framföras av den som har fyllt 18 år eller, om den grundläggande kompetensen har förvärvats genom en sådan utbildning i snabbare tempo som avses i 4 § 2 mom., av den som har fyllt 21 år. Lastbilar i klass C1 och fordonskombinationer i klass C1E får dock föras redan av den som har fyllt 18 år, även om den grundläggande kompetensen har förvärvats genom en utbildning i snabbare tempo.

Bussar i klass D och fordonskombinationer i klass DE får framföras av den som har fyllt 21 år eller, om den grundläggande kompetensen har förvärvats genom en utbildning i snabbare tempo, av den som har fyllt 23 år. Bussar i klass D1 och fordonskombinationer i klass D1E får dock framföras redan av den som har fyllt 21 år, även om den grundläggande kompetensen har förvärvats genom en utbildning i snabbare tempo.

Bussar i klass D och fordonskombinationer i klass DE får med avvikelse från 2 mom., i lokaltrafik på regelbundna, högst 50 kilometer långa rutter framföras av den som har fyllt 21 år, även om den grundläggande kompetensen har förvärvats genom en utbildning i

snabbare tempo.

9 §

Undantag i fråga om minimiåldern för bussförare

Den som har avlagt grundexamen för bussförare i yrkesutbildningen för förare och har förvärvat grundläggande yrkeskompetens för bussförare får med avvikelse från 8 § 2 mom. framföra bussar i klass D1 eller i klass D i Finland, med undantag för Åland, om han eller hon har fyllt 18 år och har erhållit kör rätt för fordonet. I vägtrafiklagen eller med stöd av den bestäms om villkor för erhållande av kör rätt för buss. Bestämmelser om de begränsningar som gäller utövande av bussföraryrket före 20 års ålder finns i 2 mom.

En sådan person som avses i 1 mom. och som inte har fyllt 20 år får framföra bussar i klass D endast i lokaltrafik på regelbundna, högst 50 kilometer långa rutter eller flytta fordon i klass D utan passagerare.

10 §

Utbildningscentrum

Som utbildningscentrum för utbildning för grundläggande kompetens kan godkännas en utbildningsanordnare som har av undervisningsministeriet med stöd av 8 § i lagen om yrkesutbildning (630/1998) eller med stöd av 4 § i lagen om yrkesinriktad vuxenutbildning (631/1998) beviljat tillstånd att ordna utbildning i form av yrkesutbildning eller av länsstyrelsen beviljat tillstånd att hålla bilskola och meddela förarundervisning för erhållande av kör rätt för lastbil eller buss eller fordonskombinationer med dessa. Ett utbildningscentrum som har godkänts för utbildning för grundläggande kompetens har också rätt att ordna fortbildning, om Fordonsförvaltningscentralen har godkänt ett utbildningsprogram som används för fortbildningen.

Som ett utbildningscentrum som ger fortbildning kan också godkännas andra företag, stiftelser eller sammanslutningar som med avseende på utbildningens art och omfattning har tillräckliga pedagogiska, yrkesmässiga

och ekonomiska förutsättningar för ordnande av utbildningen.

Utbildning för grundläggande kompetens och fortbildning kan dessutom ordnas i samband med försvarsmaktens förarutbildning, om den som anordnar utbildningen har godkänts som ett utbildningscentrum enligt denna lag.

11 §

Undervisningspersonal och undervisningsmaterial

Ett utbildningscentrum skall ha tillräcklig undervisningspersonal med hänsyn till verksamhetens omfattning samt ändamålsenligt undervisningsmaterial och ändamålsenliga lokaler. Utbildningscentrumet skall också ha en föreståndare som ansvarar för undervisningen och som styr, övervakar och utvecklar undervisningen och också i övrigt de facto sköter de uppgifter som ingår i uppdraget.

Lärarna skall ha de kunskaper i didaktik och pedagogik som undervisningsuppgiften förutsätter samt tillräcklig kännedom om branschen. Körlärare och föreståndare som ansvarar för undervisningen skall vid utbildning för grundläggande kompetens ha behörighet för undervisning för erhållande av kör rätt för fordon av motsvarande klass som de fordon som används i undervisningen samt erfarenhet av verksamhet som förare eller av körundervisning. Om behörighetsvillkor för lärare och föreståndare som ansvarar för undervisningen föreskrivs närmare genom förordning av statsrådet. Utbildningscentrumet ansvarar för att undervisningspersonalen har den kännedom om undervisningssektorn och branschen och de bestämmelser som gäller branschen som undervisningsverksamheten förutsätter.

De fordon som används i körundervisningen i utbildningen för grundläggande kompetens skall uppfylla de krav som gäller fordon som används i körprov för förarexamen för erhållande av kör rätt. Om övriga krav som gäller fordon och undervisningsmaterial som används i körundervisningen föreskrivs genom förordning av statsrådet.

12 §

Godkännande av utbildningscentrum

Om godkännande av utbildningscentrum för sådan utbildning som avses i denna lag ansöks skriftligen hos den myndighet som fattar beslut om godkännande. Av ansökan skall framgå uppgifter om undervisningen och genomförandet av den, föreståndaren som ansvarar för undervisningen och undervisningspersonalen samt om undervisningsfordon och annat undervisningsmaterial enligt vad som vid behov bestäms närmare genom förordning av statsrådet.

Undervisningsministeriet godkänner sådana i 10 § 1 mom. nämnda utbildningscentrum som har i paragrafen avsett tillstånd att ordna utbildning i form av yrkesutbildning. Övriga i 10 § 1 mom. nämnda utbildningscentrum som ordnar utbildning för grundläggande kompetens samt de utbildningscentrum som avses i paragrafens 2 och 3 mom. godkänns av Fordonsförvaltningscentralen.

Godkännandet ges för högst den tid som det i 10 § 1 mom. avsedda tillståndet att ordna utbildning eller hålla bilskola gäller.

13 §

Tillsynen över utbildningscentrum

Den myndighet som godkänner ett utbildningscentrum svarar för tillsynen över utbildningscentrumet och den undervisning som meddelas vid det. Undervisningsministeriet kan ge uppdraget till utbildningsstyrelsen. Fordonsförvaltningscentralen kan förena uppdraget att utöva tillsyn över ett utbildningscentrum med mottagandet och övervakningen av det prov som avses i 15 § genom att skaffa de nödvändiga tjänsterna på det sätt som föreskrivs i 2 mom. i nämnda paragraf.

Företrädare för den myndighet som avses i 1 mom. och för dem som enligt avtal sköter uppdraget har för genomförandet av tillsynen rätt att få följa med undervisningen och få de uppgifter som behövs för tillsynen. Utbildningscentrumet skall ordna förhållandena så att inspektioner kan utföras på behörigt sätt. Inspektioner får inte företas på en plats som

omfattas av hemfriden.

Genom förordning av statsrådet kan föreskrivas om Fordonsförvaltningscentralens uppgifter vid ordnandet av de tjänster som avses i 1 mom.

14 §

Utbildningscentrumets ansvar vid ordnande av utbildning samt återkallande av godkännandet av ett utbildningscentrum

Utbildningscentrumet ansvarar för att undervisningen överensstämmer med uppgifterna i ansökan om godkännande och andra uppgifter som lämnats utöver ansökan samt med villkoren för godkännandet. Om uppgifterna i ansökan eller andra uppgifter som lämnats av sökanden ändras skall utbildningscentrumet omedelbart anmäla ändringarna till den myndighet som har godkänt ansökan.

Om utbildningscentrumet inte längre uppfyller villkoren för godkännandet eller de bestämmelser eller föreskrifter som gäller utbildningen inte följs eller om utbildningen inte sköts i enlighet med villkoren för godkännandet eller annars inte sköts på behörigt sätt kan utbildningscentrumet ges en anmärkning eller en skriftlig varning. Om missförhållandena inte avhjälpas inom en tidsfrist som ställs av den myndighet som har godkänt utbildningscentrumet skall godkännandet återkallas. Brister och försummelse som uppdagas i samband med tillsynen skall av den som utövar tillsynen omedelbart delges den myndighet som beslutat om godkännande för vidtagande av nödvändiga åtgärder.

15 §

Prov

För anordnandet och övervakningen av prov i anslutning till utbildning som ges vid de utbildningscentrum som är godkända av undervisningsministeriet samt för utfärdande av det intyg som avses i 5 § 3 mom. svarar under utbildningsstyrelsens tillsyn de organ med ansvar för planeringen och genomförandet av yrkesprov som anges 25 a § i lagen om yrkesutbildning eller de examenskommissioner

som anges i 7 § i lagen om yrkesinriktad vuxenutbildning.

Fordonsförvaltningscentralen svarar för anordnandet och övervakningen av prov i anslutning till utbildning som ges vid de utbildningscentrum som den godkännt. Den kan ordna uppgiften att ta emot och övervaka proven samt att utfärda det intyg som avses i 5 § 3 mom. så att uppgiften sköts i anslutning till förarexamina, genom att skaffa de nödvändiga tjänsterna av privata eller offentliga serviceproducenter genom avtal som ingås med dem i enlighet med i 4 § 2 mom. i lagen om ordnande av utfärdandet av färdskrivarkort (629/2004). I verksamhet som utförs enligt avtal iakttas i tillämpliga delar bestämmelserna om krav som ställs på verksamheten och ordnandet av den i 4—12 och 16 § i lagen om förarexamensverksamhet (535/1998).

Den som bedömer provet skall ha den sakkunskap och det yrkeskunnande som uppgiften kräver. Om behörighetsvillkoren för den som bedömer provet bestäms vid behov genom förordning av statsrådet.

Företrädare för den i 1 och 2 mom. nämnda myndigheten och för dem som enligt avtal sköter uppgiften har rätt att få följa med provet för att säkerställa att det genomförs och förlöper på ett ändamålsenligt sätt.

Genom förordning av statsrådet kan föreskrivas om Fordonsförvaltningscentralens uppgifter vid ordnandet av de tjänster som avses i 2 mom.

16 §

Platsen för deltagande i utbildning för grundläggande kompetens och fortbildning

Grundläggande kompetens skall förvärfvas enligt denna lag om förarens permanenta boställningsort så som den anges i rådets förordning (EEG) nr 3821/85 om färdskrivare vid vägtransporter är belägen i Finland. En sådan förare som avses i 2 § 2 mom. skall förvärva grundläggande kompetens enligt denna lag om föraren är anställd av ett företag som är etablerat i Finland eller han eller hon har beviljats arbetstillstånd i Finland.

Fortbildning kan avläggas enligt denna lag om förarens i 1 mom. avsedda permanenta

bosättningsort är belägen i Finland eller om föraren arbetar i Finland.

Genom förordning av statsrådet utfärdas vid behov närmare bestämmelser om i denna paragraf avsett förvärvande av yrkeskompetens eller avläggande av fortbildning i Finland.

17 §

Påvisande av yrkeskompetens

För påvisande av den yrkeskompetens som avses i denna lag ges föraren på ansökan ett yrkeskompetensbevis eller görs på ansökan en anteckning om yrkeskompetensen i förarens körkort.

Föraren skall medföra det dokument som avses i 1 mom. vid körning och på uppmaning visa det för polis eller någon annan trafikövervakare. Om föraren inte har dokumentet med sig kan polisen avbryta körningen. Om förarens identitet konstateras på ett tillförlitligt sätt, kan det tillåtas att körningen fortsätter. Föraren kan samtidigt åläggas att inom en viss tid visa upp dokumentet för polisen.

Ett fordon eller en fordonskombination får med undantag för de körningar som avses i 2 § 3 mom. överlåtas endast till en sådan person vars yrkeskompetens har konstaterats med ett sådant dokument som avses i 1 mom. för att framföras av denne.

18 §

Modellen för yrkeskompetensbeviset

Yrkeskompetensbeviset för förare skall motsvara den modell som finns i bilaga II i Europaparlamentets och rådets direktiv 2003/59/EG om grundläggande kompetens och fortbildning för förare av vissa vägfordon för gods- eller persontransport och om ändring av rådets förordning (EEG) nr 3820/85 och rådets direktiv 91/439/EEG samt om upphävande av rådets direktiv 76/914/EEG.

Genom förordning av statsrådet bestäms om de anteckningar som skall ange yrkeskompetens. Genom förordning av kommunikationsministeriet kan vid behov utfärdas be-

stämmelser om antecknandet av uppgifter på yrkeskompetensbeviset.

19 §

Erkännande av dokument över yrkeskompetens som har utfärdats i andra EES-länder

Innehavare av dokument som utfärdats i en annan EES-stat och som överensstämmer med 18 § 1 mom. får framföra lastbil eller buss i Finland. I fråga om ömsesidigt erkännande av körkort och anteckningarna i dem gäller vad som föreskrivs i vägtrafiklagen och med stöd av den.

Genom förordning av statsrådet bestäms om sådana andra dokument än de som avses i 1 mom. med vilka de förare som avses i 2 § 2 mom. och som är anställda i företag som är etablerade i en EES-stat eller som anlitas av ett sådant företag kan påvisa sin kompetens.

Om påvisande av yrkeskompetensen gäller vad som bestäms i 17 § 2 och 3 mom.

20 §

Beviljande av yrkeskompetensbevis

Yrkeskompetensbevis för förare beviljas sökande som har förvärvat grundläggande kompetens eller genomgått fortbildning enligt denna lag och som har sådan i Finland gällande körrätt som yrkeskompetensen förutsätter.

Yrkeskompetensbevis beviljas för fem år, dock högst för den tid som sökandens körrätt gäller. Om beviljande av beviset och förfarandet vid beviljandet föreskrivs närmare genom förordning av statsrådet.

Innan det dokument som avses i 18 § 1 mom. utlämnas, kan en förare av särskilda skäl och för en bestämd tid ges ett tillfälligt dokument för att påvisa yrkeskompetensen på det sätt som bestäms närmare genom förordning av statsrådet. Det tillfälliga dokumentet godkänns som bevis för yrkeskompetensen endast i Finland med undantag för Åland.

Genom förordning av statsrådet bestäms om utfärdande av duplettexemplar av yrkeskompetensbevis samt om utfärdande av yrkeskompetensbevis för förare eller införande

av en motsvarande anteckning i körkortet enligt denna lag vilka ersätter ett bevis som har beviljats i en annan EES-stat.

Fordonsförvaltningscentralen beviljar yrkeskompetensbevis samt duplettexemplar. Fordonsförvaltningscentralen kan ingå avtal om skötseln av beviljande av bevis och de registreringsuppgifter som avses i 23 § med en privat eller offentlig serviceproducent med iakttagande i tillämpliga delar av vad som föreskrivs om avtal om beviljande av färdskrivarkort och andra krav för verksamheten i 2 kap. samt 16 § i lagen om ordnande av utfärdandet av färdskrivarkort. Om Fordonsförvaltningscentralens uppgifter vid ordnandet av tjänsterna kan föreskrivas genom förordning av statsrådet.

21 §

Återkallande av yrkeskompetensbevis

Ett yrkeskompetensbevis för förare skall återkallas för en bestämd tid eller tills vidare, om innehavaren inte längre uppfyller villkoren för beviljande av beviset. Yrkeskompetensbeviset kan också återkallas på innehavarens begäran. Beviset kan återkallas temporärt, om det föreligger förutsättningar för utfärdande av temporärt körförbud enligt vägtrafiklagen.

Yrkeskompetensbevis återkallas av polisen. När en förare meddelas körförbud eller temporärt körförbud gäller i fråga om polisens omhändertagande av yrkeskompetensbeviset och återlämnande av det till innehavaren vad som föreskrivs om körkort i vägtrafiklagen och med stöd av den.

Genom förordning av statsrådet kan föreskrivas närmare om återkallande av yrkeskompetensbevis och förfarandet vid återkallandet.

22 §

Antecknande av yrkeskompetens i körkortet

Yrkeskompetensen kan antecknas i körkortet, om sökanden uppfyller kraven på yrkeskompetens samt de villkor för beviljande av körkortstillstånd som det föreskrivs i vägtrafiklagen eller med stöd av den.

Ansökan om antecknande av yrkeskompetensen i körkortet lämnas till den polis som är behörig i körkortsärendet med iakttagande av vad som föreskrivs om ansökan om körkort i vägtrafiklagen eller med stöd av den .

23 §

Anmälan av uppgifter om yrkeskompetens till registret

Om införande av uppgifter som gäller yrkeskompetens i fordonstrafikregistret bestäms i lagen om fordonstrafikregistret (541/2003) och med stöd av den. Den som enligt 5 § 3 mom. och 7 § 3 mom. i denna lag utfärdar bevis, den som enligt 12 och 14 § fattar beslut om godkännande av utbildningscentrum samt om återkallande av godkännande, den som enligt 20 § eller 21 § fattar beslut om beviljande eller återkallande av yrkeskompetensbevis för förare eller duplettexemplar skall utöver utbildningscentrumet till Fordonsförvaltningscentralen anmäla de nödvändiga uppgifter som skall införas i registret med iakttagande av vad som bestäms närmare om anmälan och anmälningsförfarandet genom förordning av statsrådet.

Fordonsförvaltningscentralen kan förena uppgiften att ta emot anmälan enligt 1 mom. samt att införa uppgifterna i registret med mottagandet och övervakningen av det prov som avses i 15 § genom att skaffa de tjänster som behövs så som föreskrivs i 2 mom. i nämnda paragraf. Centralen kan också ordna registreringen av uppgifter i anslutning till beviljandet av yrkeskompetensbeviset i enlighet med 20 § 5 mom.

Om Fordonsförvaltningscentralens uppgifter vid ordnandet av de tjänster som avses i 2 mom. kan föreskrivas genom förordning av statsrådet.

3 kap.

Särskilda bestämmelser

24 §

Straffbestämmelser

Den som uppsåtligen eller av oaktsamhet

bryter mot bestämmelserna om yrkeskompetens som krävs av förare i 3 § 1 mom., mot bestämmelserna om medförande eller uppvisande av dokument över yrkeskompetens i 17 § 2 mom., mot bestämmelserna om överlåtelse av fordon i 17 § 3 mom. eller mot bestämmelserna om framförande av fordon i 8 och 9 § skall för *brott mot bestämmelserna om yrkeskompetens för förare* dömas till böter.

Den som bedriver sådan utbildnings-, prov- eller tillsynsverksamhet som avses i denna lag utan sådant godkännande eller avtal eller annan sådan rätt som avses i denna lag skall för *olovligt bedrivande av utbildning för yrkeskompetens för förare* dömas till böter.

Den som beviljar yrkeskompetensbevis för förare utan avtal med Fordonsförvaltningscentralen, skall för *olagligt utfärdande av yrkeskompetensbevis för förare* dömas till böter.

25 §

Straffrättsligt tjänsteansvar

På en person som sköter uppgifter vid mottagande, bedömning och övervakning av prov samt beviljande av yrkeskompetensbevis tillämpas bestämmelserna om straffrättsligt tjänsteansvar.

26 §

Rättelse och sökande av ändring

I fråga om rättelse av beslut som med stöd av denna lag fattats i ett utbildningscentrum som godkänts av undervisningsministeriet gäller vad som bestäms om rättelse av beslut om studie-, yrkesprovs- eller examensprestationer i 25 c § i lagen om yrkesutbildning och 16 § i lagen om yrkesinriktad vuxenutbildning, samt i fråga om sökande av ändring vad som i 44 § i lagen om yrkesutbildning bestäms om sökande av ändring i beslut som fattats av en utbildningsanordnare och förbud att genom besvär söka ändring i beslut om bedömning av en studerande enligt 25 § i nämnda lag och i beslut med anledning av ett rättelseyrkande som gäller bedömning. I beslut som undervisningsministeriet fattat med

stöd av denna lag får ändring sökas på det sätt som bestäms i förvaltningsprocesslagen (586/1996).

I beslut som ett av Fordonsförvaltningscentralen godkänt utbildningscentrum har fattat med stöd av denna lag och i beslut som fattats av en provmottagare eller den som beviljar yrkeskompetensbevis enligt avtal med Fordonsförvaltningscentralen får ändring inte sökas genom besvär. Rättelse av beslut får sökas hos Fordonsförvaltningscentralen. Rättelseyrkande skall framställas skriftligen inom 30 dagar från delfäendet av beslutet. I 3 mom. bestäms om sökande av ändring i Fordonsförvaltningscentralens beslut med anledning av ett rättelseyrkande.

I beslut som Fordonsförvaltningscentralen har fattat med anledning av ett rättelseyrkande eller i beslut som i övrigt fattats med stöd av denna lag liksom i beslut om återkallande av yrkeskompetensbevis för förare som fattats av polisen får ändring sökas genom besvär på det sätt som föreskrivs i förvaltningsprocesslagen. Ett beslut som gäller återkallande av yrkeskompetensbevis kan verkställas även om det överklagas.

27 §

Handräckning

Fordonsförvaltningscentralen samt den som sköter de tillsynsuppgifter som avses i 13 § har rätt att få handräckning av polisen vid tillsynen över efterlevnaden av denna lag och bestämmelser som utfärdats med stöd av den.

4 kap.

Ikraftträdande och övergångsbestämmelser

28 §

Ikraftträdande

Denna lag träder i kraft den 20 .

Bussförare skall uppfylla behörighetsvillkoren enligt denna lag från och med den 10 september 2008 och lastbilsförare från och med den 10 september 2009.

29 §

Övergångsbestämmelser

Den grundläggande kompetens som avses i denna lag krävs inte av bussförare som har erhållit körkort för buss före den 10 september 2008 och lastbilsförare som har erhållit körkort för lastbil före den 10 september 2009.

En i 1 mom. avsedd förare skall dock för att få fortsätta köra sådana transporter som avses i denna lag genomgå fortbildning enligt denna lag inom fem år från den tidpunkt som nämns i momentet och därefter så som före-

skrivs i 7 § 2 mom.

Om avvikelser från den i 2 mom. eller 7 § 2 mom. föreskrivna fristen på fem år måste göras för att tidpunkten för fortbildningen skall anpassas till körkortets giltighetstid eller till följd av arrangemang som ett stegvis genomförande av fortbildningen förutsätter, kan det genom förordning av statsrådet föreskrivas att fortbildningen kan genomgås tidigast två år före eller senast två år efter den i momentet föreskrivna tidpunkten.

Åtgärder som verkställigheten av lagen förutsätter får vidtas innan lagen träder i kraft.

2.

Lag

om ändring av 2 § i lagen om Fordonsförvaltningscentralen

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen av den 18 december 1995 om Fordonsförvaltningscentralen (1592/1995) 2 § 1 mom. 17 punkten, sådan den lyder i lag 696/2006, samt
fogas till 2 § 1 mom., sådant det lyder i lag 1103/2002 och i nämnda lag 696/2006, en ny 18 punkt som följer:

2 §

Uppgifter

Fordonsförvaltningscentralen har till uppgift att

17) svara för ordnandet av ett sådant prov som krävs för tillståndspliktig transportverksamhet, utfärdandet av intyg, beviljandet av utbildningstillstånd för läroanstalter och tillsynen över utbildningen.

18) svara för de uppgifter som anvisats centralen i anslutning till grundläggande kompetens och fortbildning för lastbils- och bussförare samt till beviljande av yrkeskompetensbevis för förare.

Denna lag träder i kraft den 20 .
 Åtgärder som verkställigheten av lagen förutsätter får vidtas innan lagen träder i kraft.

3.

Lag**om ändring av 75 § i vägtrafiklagen**

I enlighet med riksdagens beslut

ändras i vägtrafiklagen av den 3 april 1981 (267/1981) 75 § 2 mom. 5 punkten, sådan den lyder i lag 1103/2004, som följer:

75 §

Grunder för körförbud

Den som har körrätt skall, om inte något annat följer av 78 § 5 mom. eller 80 §, meddelas körförbud om han eller hon

5) minst fyra gånger inom två år eller tre gånger inom ett år vid förande av ett motordrivet fordon har gjort sig skyldig till en gärning som är straffbar enligt denna lag eller enligt 23 kap. 1 eller 11 § i strafflagen, med undantag för andra gärningar som bestraffas med ordningsbot än fortkörningsförelseer, eller till sådan fordonsförelse som

avses i 96 § 2 mom. i fordonslagen (1090/2002), eller till sådant brott mot bestämmelserna om yrkeskompetens för förare som avses i 24 § i lagen om yrkeskompetens för lastbils- och bussförare (/), eller till sådan detektorförelse som avses i 3 § 1 punkten i lagen om förbud mot anordningar som försvårar trafikövervakningen (546/1998), eller om han eller hon

Denna lag träder i kraft den 20 .
Åtgärder som verkställigheten av lagen förutsätter får vidtas innan lagen träder i kraft.

4.

Lag**om ändring av lagen om fordonstrafikregistret**

I enlighet med riksdagens beslut

ändras i lagen av den 13 juni 2003 om fordonstrafikregistret (541/2003) 3 § 2 mom. 7 punkten, 5 § 1 mom. 11 punkten, 11 § 1 mom. 5 punkten, 12 § 1 mom. 6 punkten, 15 § 1 mom. 9 punkten och 17 § 2 mom. 12 punkten,

av dem 3 § 2 mom. 7 punkten och 5 § 1 mom. 11 punkten sådana de lyder i lag 697/2006 och 17 § 2 mom. 12 punkten sådan den lyder i lag 588/2005, samt

fogas till 3 § 2 mom., sådant det lyder delvis ändrat i nämnda lag 697/2006, en ny 8 punkt, till 5 § 1 mom., sådant det lyder delvis ändrat i lag 859/2005 och i nämnda lag 697/2006, en ny 12 punkt, till 12 § 1 mom. en ny 7 punkt, till 15 § 1 mom., sådant det lyder delvis ändrat i nämnda lag 859/2005, en ny 10 punkt och till 17 § 2 mom., sådant det lyder delvis ändrat i lag 403/2005 och i nämnda lag 588/2005, en ny 13 punkt som följer:

3 §

De registrerade

I registret får dessutom föras in uppgifter om fysiska personer som

7) har anmält sig till ett prov som krävs för tillståndspliktig transportverksamhet eller har ett intyg som krävs för beviljande av tillstånd,

8) har den behörighet som föreskrivs i lagen om yrkeskompetens för lastbils- och

bussförare (/) eller har anmält sig till utbildningen som krävs för denna kompetens.

5 §

Andra uppgifter som registreras om fysiska personer

I fråga om fysiska personer får utöver basuppgifter registreras för registrets syfte behövliga

11) uppgifter om prov för tillståndspliktig transportverksamhet och intyg som utfärdas för tillståndet,

12) uppgifter om det utbildningscentrum som har meddelat utbildning för yrkeskompetens för lastbils- och bussförare, om den erhållna utbildningen och dess tidslängd, om genomfört prov och intyg över detta, om beviljande av yrkeskompetensbevis för förare eller dess duplettexemplar, anteckningar om yrkeskompetens i körkortet samt om genomgången fortbildning och intyg över detta.

11 §

Rätt att få uppgifter från myndigheter

Utan hinder av vad som bestäms om hemlighållande av uppgifter har den registeransvarige rätt att få uppgifter enligt följande:

5) från polisen uppgifter om tillgrepp av motordrivna fordon och släpfordon samt uppgifter om körkort och ansökan i anslutning därtill, körkortstillstånd, undervisningstillstånd, övningstillstånd, trafiklärtillstånd, yrkeskörtillstånd för personbil, parkeringstillstånd för handikappade, körkort och anteckningar om yrkeskompetens för lastbils- och bussförare i körkort, hinder för erhållande av körkortstillstånd eller körkort, körförbud och grunderna för dem, indragning av ADR-körtillstånd, administrativa påföljder i anslutning till körkort samt körkortstillstånd och andra tillstånd samt uppgifter om överlämnande och omhändertagande av körkort och tillstånd som avses här,

12 §

Rätt att få uppgifter från andra än myndigheter

Utan hinder av vad som bestäms om hemlighållande av uppgifter har den registeransvarige rätt att från andra än myndigheter få uppgifter enligt följande:

6) från dem som tillverkar körkort uppgifter om tillverkningen och leveransen av körkort,

7) från en sådan provmottagare och serviceproducent som avses i lagen om yrkes-

kompetens för lastbils- och bussförare uppgifter om prov och beviljande av yrkeskompetensbevis för förare samt från utbildningscentrum som meddelar fortbildning uppgifter om fortbildning.

15 §

Utlämnande av offentliga uppgifter i elektronisk form

Personuppgifter och andra uppgifter i registret får utlämnas via en teknisk anslutning eller på annat sätt i elektronisk form

9) till myndigheter i en EES-stat, Europeiska gemenskapernas kommission och myndigheter som avses i internationella överenskommelser för skötseln av förpliktelser som följer av gemenskapens lagstiftning eller internationella överenskommelser som är bindande för Finland,

10) till sådana serviceproducenter som avses i lagen om yrkeskompetens för lastbils- och bussförare för behandlingen av yrkeskompetensbevis för förare.

17 §

Sekretessbelagda uppgifter och utlämnande av dem

Sekretessbelagda uppgifter i registret får dock utan hinder av sekretessbestämmelserna lämnas ut som följer:

12) till gränsbevakningsväsendet uppgifter om brott och påföljder för brott samt om andra påföljder för upprätthållande av gräns säkerheten, för förundersökning och annan undersökning, för efterspaning, för en räddningsuppgift eller för påförande av påföljdsavgift för transportör enligt utlänningslagen (301/2004) samt ett fotografi av personen och personens namnteckningsprov för identifiering av personen,

13) till sådana serviceproducenter som avses i lagen om yrkeskompetens för lastbils- och bussförare ett fotografi av personen och

personens namnteckningsprov för behand-
lingen av yrkeskompetensbevis för förare.

Denna lag träder i kraft den 20 .
Åtgärder som verkställigheten av lagen
förutsätter får vidtas innan lagen träder i
kraft.

Helsingfors den 15 september 2006

Republikens President

TARJA HALONEN

Kommunikationsminister *Susanna Huovinen*

2.

Lag**om ändring av 2 § i lagen om Fordonsförvaltningscentralen**

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen av den 18 december 1995 om Fordonsförvaltningscentralen (1592/1995) 2 §
1 mom. 17 punkten, sådan den lyder i lag 696/2006, samt
fogas till 2 § 1 mom., sådant det lyder i lag 1103/2002 och i nämnda lag 696/2006, en ny 18
punkt som följer:

Gällande lydelse

2 §

Uppgifter

Fordonsförvaltningscentralen har till uppgift att

17) svara för ordnandet av ett sådant prov som krävs för tillståndspliktig transportverksamhet, utfärdandet av intyg, beviljandet av utbildningstillstånd för läroanstalter och tillsynen över utbildningen.

Föreslagen lydelse

2 §

Uppgifter

Fordonsförvaltningscentralen har till uppgift att

17) svara för ordnandet av ett sådant prov som krävs för tillståndspliktig transportverksamhet, utfärdandet av intyg, beviljandet av utbildningstillstånd för läroanstalter och tillsynen över utbildningen,

18) svara för de uppgifter som anvisats centralen i anslutning till grundläggande kompetens och fortbildning för lastbils- och bussförare samt till beviljande av yrkeskompetensbevis för förare.

Denna lag träder i kraft den 20 .
Åtgärder som verkställigheten av lagen förutsätter får vidtas innan lagen träder i kraft.

3.

Lag**om ändring av 75 § i vägtrafiklagen**

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i vägtrafiklagen av den 3 april 1981 (267/1981) 75 § 2 mom. 5 punkten,
sådan den lyder i lag 1103/2004, som följer:

Gällande lydelse

75 §

Grunder för körförbud

Den som har kör rätt skall, om inte något annat följer av 78 § 5 mom. eller 80 §, meddelas körförbud om han eller hon

5) minst fyra gånger inom två år eller tre gånger inom ett år vid förande av ett motordrivet fordon har gjort sig skyldig till en gärning som är straffbar enligt denna lag eller enligt 23 kap. 1 eller 11 § i strafflagen, eller till sådan fordonsförseelse som avses i 96 § 2 mom. i fordonslagen (1090/2002), med undantag för andra gärningar som bestraffas med ordningsbot än fortkörningsförseelser, eller till sådan detektorförseelse som avses i 3 § 1 punkten i lagen om förbud mot anordningar som försvårar trafikövervakningen (546/1998), eller om han eller hon

Föreslagen lydelse

75 §

Grunder för körförbud

Den som har kör rätt skall, om inte något annat följer av 78 § 5 mom. eller 80 §, meddelas körförbud om han eller hon

5) minst fyra gånger inom två år eller tre gånger inom ett år vid förande av ett motordrivet fordon har gjort sig skyldig till en gärning som är straffbar enligt denna lag eller enligt 23 kap. 1 eller 11 § i strafflagen, med undantag för andra gärningar som bestraffas med ordningsbot än fortkörningsförseelser, eller till sådan fordonsförseelse som avses i 96 § 2 mom. i fordonslagen (1090/2002), eller till sådant brott mot bestämmelserna om yrkeskompetens för förare som avses i 24 § i lagen om yrkeskompetens för lastbils- och bussförare (/), eller till sådan detektorförseelse som avses i 3 § 1 punkten i lagen om förbud mot anordningar som försvårar trafikövervakningen (546/1998), eller om han eller hon

Denna lag träder i kraft den 20 .

Åtgärder som verkställigheten av lagen förutsätter får vidtas innan lagen träder i kraft.

4.

Lag**om ändring av lagen om fordonstrafikregistret**

I enlighet med riksdagens beslut

ändras i lagen av den 13 juni 2003 om fordonstrafikregistret (541/2003) 3 § 2 mom. 7 punkten, 5 § 1 mom. 11 punkten, 11 § 1 mom. 5 punkten, 12 § 1 mom. 6 punkten, 15 § 1 mom. 9 punkten och 17 § 2 mom. 12 punkten,

av dem 3 § 2 mom. 7 punkten och 5 § 1 mom. 11 punkten sådana de lyder i lag 697/2006 och 17 § 2 mom. 12 punkten sådan den lyder i lag 588/2005, samt

fogas till 3 § 2 mom., sådant det lyder delvis ändrat i nämnda lag 697/2006, en ny 8 punkt, till 5 § 1 mom., sådant det lyder delvis ändrat i lag 859/2005 och i nämnda lag 697/2006, en ny 12 punkt, till 12 § 1 mom. en ny 7 punkt, till 15 § 1 mom., sådant det lyder delvis ändrat i nämnda lag 859/2005, en ny 10 punkt och till 17 § 2 mom., sådant det lyder delvis ändrat i lag 403/2005 och i nämnda lag 588/2005, en ny 13 punkt som följer:

Gällande lydelse

3 §

De registrerade

I registret får dessutom föras in uppgifter om fysiska personer som

7) har anmält sig till ett prov som krävs för tillståndspliktig transportverksamhet eller har ett intyg som krävs för beviljande av tillstånd.

5 §

Andra uppgifter som registreras om fysiska personer

I fråga om fysiska personer får utöver basuppgifter registreras för registrets syfte behövliga

11) uppgifter om prov för tillståndspliktig

Föreslagen lydelse

3 §

De registrerade

I registret får dessutom föras in uppgifter om fysiska personer som

7) har anmält sig till ett prov som krävs för tillståndspliktig transportverksamhet eller har ett intyg som krävs för beviljande av tillstånd,

8) har den behörighet som föreskrivs i lagen om yrkeskompetens för lastbils- och bussförare (/) eller har anmält sig till utbildningen som krävs för denna kompetens.

5 §

Andra uppgifter som registreras om fysiska personer

I fråga om fysiska personer får utöver basuppgifter registreras för registrets syfte behövliga

11) uppgifter om prov för tillståndspliktig

*Gällande lydelse**Föreslagen lydelse*

transportverksamhet och intyg som utfärdas för tillståndet.

transportverksamhet och intyg som utfärdas för tillståndet,

12) uppgifter om det utbildningscentrum som har meddelat utbildning för yrkeskompetens för lastbils- och bussförare, om den erhållna utbildningen och dess tidslängd, om genomfört prov och intyg över detta, om beviljande av yrkeskompetensbevis för förare eller dess duplettexemplar, anteckningar om yrkeskompetens i körkortet samt om genomgången fortbildning och intyg över detta.

11 §

11 §

*Rätt att få uppgifter från myndigheter**Rätt att få uppgifter från myndigheter*

Utan hinder av vad som bestäms om hemlighållande av uppgifter har den registeransvarige rätt att få uppgifter enligt följande:

Utan hinder av vad som bestäms om hemlighållande av uppgifter har den registeransvarige rätt att få uppgifter enligt följande:

5) från polisen uppgifter om tillgrepp av motordrivna fordon och släpfordon samt uppgifter om körrätt och ansökan i anslutning därtill, körkortstillstånd, undervisningstillstånd, övningstillstånd, trafiklärartillstånd, yrkeskörtillstånd för personbil, parkeringstillstånd för handikappade, körkort, hinder för erhållande av körkortstillstånd eller körkort, körförbud och grunderna för dem, indragning av ADR-körtillstånd, administrativa påföljder i anslutning till körrätt samt körkortstillstånd och andra tillstånd samt uppgifter om överlämnande och omhändertagande av körkort och tillstånd som avses här,

5) från polisen uppgifter om tillgrepp av motordrivna fordon och släpfordon samt uppgifter om körrätt och ansökan i anslutning därtill, körkortstillstånd, undervisningstillstånd, övningstillstånd, trafiklärartillstånd, yrkeskörtillstånd för personbil, parkeringstillstånd för handikappade, körkort och anteckningar om yrkeskompetens för lastbils- och bussförare i körkort, hinder för erhållande av körkortstillstånd eller körkort, körförbud och grunderna för dem, indragning av ADR-körtillstånd, administrativa påföljder i anslutning till körrätt samt körkortstillstånd och andra tillstånd samt uppgifter om överlämnande och omhändertagande av körkort och tillstånd som avses här,

12 §

12 §

*Rätt att få uppgifter från andra än myndigheter**Rätt att få uppgifter från andra än myndigheter*

Utan hinder av vad som bestäms om hemlighållande av uppgifter har den registeransvarige rätt att från andra än myndigheter få uppgifter enligt följande:

Utan hinder av vad som bestäms om hemlighållande av uppgifter har den registeransvarige rätt att från andra än myndigheter få uppgifter enligt följande:

6) från dem som tillverkar körkort uppgif-

6) från dem som tillverkar körkort uppgif-

ter om tillverkningen och leveransen av körkort.

ter om tillverkningen och leveransen av körkort,

7) från en sådan provmottagare och serviceproducent som avses i lagen om yrkeskompetens för lastbils- och bussförare uppgifter om prov och beviljande av yrkeskompetensbevis för förare samt från utbildningscentrum som meddelar fortbildning uppgifter om fortbildning.

15 §

Utlämnande av offentliga uppgifter i elektronisk form

Personuppgifter och andra uppgifter i registret får utlämnas via en teknisk anslutning eller på annat sätt i elektronisk form

9) till myndigheter i en EES-stat, Europeiska gemenskapernas kommission och myndigheter som avses i internationella överenskommelser för skötseln av förpliktelser som följer av gemenskapens lagstiftning eller internationella överenskommelser som är bindande för Finland.

15 §

Utlämnande av offentliga uppgifter i elektronisk form

Personuppgifter och andra uppgifter i registret får utlämnas via en teknisk anslutning eller på annat sätt i elektronisk form

9) till myndigheter i en EES-stat, Europeiska gemenskapernas kommission och myndigheter som avses i internationella överenskommelser för skötseln av förpliktelser som följer av gemenskapens lagstiftning eller internationella överenskommelser som är bindande för Finland,

10) till sådana serviceproducenter som avses i lagen om yrkeskompetens för lastbils- och bussförare för behandlingen av yrkeskompetensbevis för förare.

17 §

Sekretessbelagda uppgifter och utlämnande av dem

Sekretessbelagda uppgifter i registret får dock utan hinder av sekretessbestämmelserna lämnas ut som följer:

12) till gränsbevakningsväsendet uppgifter om brott och påföljder för brott samt om andra påföljder för upprätthållande av gränssäkerheten, för förundersökning och annan undersökning, för efterspaning, för en räddningsuppgift eller för påförande av påföljdsavgift för transportör enligt utlänningslagen (301/2004) samt ett fotografi av

17 §

Sekretessbelagda uppgifter och utlämnande av dem

Sekretessbelagda uppgifter i registret får dock utan hinder av sekretessbestämmelserna lämnas ut som följer:

12) till gränsbevakningsväsendet uppgifter om brott och påföljder för brott samt om andra påföljder för upprätthållande av gränssäkerheten, för förundersökning och annan undersökning, för efterspaning, för en räddningsuppgift eller för påförande av påföljdsavgift för transportör enligt utlänningslagen (301/2004) samt ett fotografi av

Gällande lydelse

personen och personens namnteckningsprov för identifiering av personen.

Föreslagen lydelse

personen och personens namnteckningsprov för identifiering av personen,

13) till sådana serviceproducenter som avses i lagen om yrkeskompetens för lastbils- och bussförare ett fotografi av personen och personens namnteckningsprov för behandlingen av yrkeskompetensbevis för förare.

Denna lag träder i kraft den 20 .
Åtgärder som verkställigheten av lagen förutsätter får vidtas innan lagen träder i kraft.
